T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ESKİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

IDEBESSOS, AKALISSOS ve KORMOS: KENT TARİHİ

Yüksek Lisans Tezi

TARKAN TAN

İstanbul, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ESKİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

IDEBESSOS, AKALISSOS ve KORMOS: KENT TARİHİ

Yüksek Lisans Tezi

TARKAN TAN

Danışmanı: Dr. Hüseyin Sami ÖZTÜRK

İstanbul, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

TARİH Anabilim Dalı ESKİÇAĞ TARİHİ Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi TARKAN TAN'nın IDEBESSOS,AKALİSSOS VE KORMOS: KENT TARİHİ adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 1.08.2019 tarih ve 2019-24/13 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 21./11./19

Öğretim Üyesi Adı Soyadı			**İmzası**
1.	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi HÜSEYİN SAMİ ÖZTÜRK	
2.	Jüri Üyesi	Prof. Dr. KEMALETTİN KÖROĞLU	
3.	Jüri Üyesi	Prof. Dr. HAMDİ ŞAHİN	

ÖZET

Tez konusu olarak Antalya'nın Kumluca İlçesi'ne bağlı Asarköy, Karacaören ve Karabük sınırlarındaki Akalissos, Idebessos ve Kormos yerleşimlerinin tarihsel bilgileri, yapıları ve buluntuları incelenmiştir.

Idebessos Bey Dağı'nın eteklerinde, ormanlık arazide gizlenmiştir. Kent diğerlerinden daha iyi korunmuştur. Varlığından bahsedilen ancak sonraki araştırmalarda bulunamayan tek kaya mezarı tekrar tespit edilmiştir.

Akalissos, Kumluca'dan kuzeye, Alakır'a giden yolda iki kent arasında kalmaktadır. Akropol diyebileceğimiz tepelik ile üzerindeki yapılar büyük tahribata ve yağmaya uğramıştır.

Kormos, daha önce yayımlanmış tasviri ve fotoğrafı olmayan, sadece kaynaklarda adından bahsedilen bir yerleşimdir. Çalışma ile ilk kez tanıtılmıştır.

Üç kent, Lykia Birliği içinde söz sahibi olabilmek, aynı zamanda kendi aralarında ekonomik geçim ve güvenliği sağlayabilmek için siyasi birliktelik kurmuş ve diğer rakip kentler arasında yaşamlarını sürdürmeye çalışmıştır. Bazı yapılar dışında kent kalıntılarının tamamı Roma ve Bizans Dönemi'ne aittir. Yerleşimlerde bilimsel kazılar gerçekleştirildiği takdirde Helenistik ve Klasik Dönem eseri yeni buluntulara rastlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Akalissos, Idebessos, Kormos, Kumluca, Lykia.

ABSTRACT

As the subject of the thesis, historical information, structures and findings of Akalissos, Idebessos and Kormos settlements located in Asarköy, Karacaören and Karabük boundaries of Kumluca district of Antalya city are analyzed.

Idebessos is hidden in the forests at the foot of Mount Bey. The city is better preserved than the others. The only rock-cut tomb, which was mentioned to exist but could not be found in subsequent investigations, is found again.

Akalissos is located between the two cities on the road from Kumluca to the north, to Alakır. The hill, which can be called the acropolis, and its structures have been subjected to great destruction and plunder.

Kormos is a settlement which is mentioned only in the reference sources without any previous published depictions and photographs. It is first introduced with this study.

These three cities has established a political unity in order to have a say in the Lycian Union and at the same time provide economic livelihood and security among themselves and tried to survive among other competing cities. Except for some buildings, all of the city remains belong to the Roman and Byzantine Periods. If scientific excavations are to be conducted in the settlements, new finds of Hellenistic and Classical Period can be found.

Key Words: Akalissos, Idebessos, Kormos, Kumluca, Lycia.

ÖNSÖZ

Marmara Üniversitesi Eskiçağ Tarihi Bölümü'nde hazırladığım yüksek lisans tezimde Antalya'nın Kumluca İlçesi'ne bağlı Karacaören, Asarköy ve Karabük mahallelerindeki Akalissos, Idebessos ve Kormos yerleşimlerinin tarihsel bilgileri, yapıları ve buluntuları incelenmiştir. Şimdiye kadar üzerinde fazla çalışma yapılmamış konu hakkında, Hocam Dr. Sayın Hüseyin Sami ÖZTÜRK'ün önerisiyle tez çalışması yapmak bana büyük mutluluk vermiştir. Çalışmam sayesinde çok istediğim yüzey araştırmalarını yapma şansım ve görmesi az kişiye nasip olmuş arkeolojik kalıntıları inceleme fırsatım olmuştur.

Çalışmamın her evresinde yardımını, desteğini, rehberliğini ve sabrını benden esirgemeyen Danışman Hocam Dr. Sayın Hüseyin Sami ÖZTÜRK'e teşekkürlerimi ve minnettarlığımı belirtmek isterim.

Tez çalışmamın başında ve tamamlama sürecinde desteklerini esirgemeyerek bana bu fırsatı veren bölüm hocalarıma, özellikle Hocam Prof. Dr. Sayın Kemalettin KÖROĞLU'na şükranlarımı sunarım.

Çalışmamı teşviğe değer bulup araştırmamı sürdürebilmem için gerekli maddi desteği burs olarak tedarik eden Koç Üniversitesi Suna & İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi (AKMED) olmuştur. Kendilerine kurum ve şahısları nezdinde teşekkürlerimi sunarım.

Çalışma sürecimde faydalandığım Alman Arkeoloji Enstitüsü Kütüphanesi ve İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi için, çalışanlarına ve kurumlara ayrı ayrı teşekkür ederim.

Yüzey araştırmaları ve saha çalışması için Kültür Bakanlığı'ndan izin istenmiştir. Bakanlık Makamı'nın 17.02.2016 tarih ve 94949537-10.04-32178

sayılı onayı ile Akalissos, Idebessos ve Kormos kentleri için izin alınmıştır. İlgili çalışanlarına ve Bakanlığımıza şükranlarımı sunarım. Yüzey araştırmasında yanımda bulunan Antalya Müzesi personeli Sayın İsmail Aydemir ‘e ve yardımları için Antalya Müzesi çalışanlarına teşekkür ederim.

Saha Araştırma sürecinde yararlandığım ve yardım gördüğüm Kumluca Öğretmenevi çalışanlarına, Kumluca Halk Kütüphanesi çalışanlarına, Kumluca İlçe Jandarma Komutanlığı’na, Karabük köyü sakinlerine teşekkürlerimi sunarım. Kormos yerleşimine ulaşımda kılavuzluk eden Ahmet Gülez’e ayrıca teşekkür etmek isterim.

Saha çalışmamda yanımda gelerek hava fotoğrafları ile yerleşimlerin planlarını çıkartıp çizmek için çaba sarf eden Sayın Y. Mimar H. Kübra Gür Düzgün ve kıymetli eşi ile Arkeolog Barış Mirzanlı’ya ayrı ayrı teşekkürü borç bilirim.

Tez çalışma sürecimde ve saha araştırma dönemimin neredeyse tamamında yanımda yer alan, tarih arkeoloji ve sanat tutkunu değerli dostum Restorator-Konservatör Sayın Uğur Alanyurt’a yardımları ve desteği için saygımı ve minnettarlığımı belirtmek isterim.

Hayatım boyunca olduğu gibi, çalışma süresince de desteklerini üzerimden eksik etmeyen annem ve babama, zamanlarından çalsam da beni sevmekten vazgeçmeyen oğlum Ömer Serdar’a, kızlarım Zeynep ve Elif’e ve bu dönem boyunca her konuda yanımda olup yardımlarını esirgemeyen eşim Gülçin Tan’a şükranlarımı sunarım.

İstanbul 2019 Tarkan TAN

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ XIII

GİRİŞ 1
1. LYKIA BÖLGESİ SINIRLARI ve COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ 1
2. KONUYLA İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR 5
3. ÇALIŞMANIN AMACI ve YÖNTEMİ 15

I. IDEBESSOS 17
A. NEKROPOL 27
B. MİMARİ 29
B. TAŞINABİLİR BULUNTULAR 34

II. AKALISSOS 37
A. NEKROPOL 41
B. MİMARİ 42
C. TAŞINABİLİR BULUNTULAR 43

III. KORMOS 45
A. NEKROPOL 49
B. MİMARİ 49
C. TAŞINABİLİR BULUNTULAR 50

IV. BAĞIMSIZ YAPI KALINTISI 51

V. SONUÇ 53

HARİTALAR ve YERLEŞİM PLANLARI 62

KENTLERİN HAVA FOTOĞRAFLARI ve GENEL GÖRÜNÜMÜ. . 77

KATALOG I 86
Ideb. Nec.1 87
Ideb. Nec.2 88
Ideb. Nec.3 89

Ideb. Nec.4 90
Ideb. Nec.5 92
Ideb. Nec.6 95
Ideb. Nec.7 96
Ideb. Nec.8 97
Ideb. Nec.9 99
Ideb. Nec.10 101
Ideb. Nec.11 104
Ideb. Nec.12 106
Ideb. Nec.13 107
Ideb. Nec.14 109
Ideb. Nec.15 110
Ideb. Nec.16 112
Ideb. Nec.17 114
Ideb. Nec.18,19,20,21 115
Ideb. Nec.22 116
Ideb. Nec.23,24 118
Ideb. Nec.25 119
Ideb. Nec.26 121
Ideb. Nec.27 123
Ideb. Nec.28 124
Ideb. Nec.29 129
Ideb. Nec.30 131
Ideb. Nec.31 133
Ideb. Nec.32 134
Ideb. Nec.33 136
Ideb. Nec.34 139
Ideb. Nec.35 141
Ideb. Nec.36 143
Ideb. Nec.37 145
Ideb. Nec.38,39 147
Ideb. Nec.40 154
Ideb. Nec.41 155
Ideb. Nec.42,43,44,45 156
Ideb. Nec.46 159
Ideb. Nec.47 161
Ideb. Nec.48 163

Ideb. Nec.49 164
Ideb. Nec.50 168
Ideb. Nec.51 169

KATALOG II 175
Ideb. Arch.52 176
Ideb. Arch.53 180
Ideb. Arch.54 190
Ideb. Arch.55 192
Ideb. Arch.56 198
Ideb. Arch.57 201
Ideb. Arch.58 203
Ideb. Arch.59 208

KATALOG III 211
Ideb. Fig.60,61,62,63,64,65,66,67 212
Ideb. Inv.53 217

KATALOG IV 220
Aka. Nec.1 221
Aka. Nec.2 223
Aka. Nec.3 224
Aka. Nec.4 225
Aka. Nec.5 226
Aka. Nec.6 227
Aka. Nec.7 229
Aka. Nec.8 231
Aka. Nec.9 233
Aka. Nec.10 235
Aka. Nec.11 236
Aka. Nec.12 237
Aka. Nec.13 238
Aka. Nec.14 240
Aka. Nec.15,16 242
Aka. Nec.17 244
Aka. Nec.18 246
Aka. Nec.19 248

Aka. Nec.20 249
Aka. Nec.21. 251
Aka. Nec.22,23,24,25,26,27 252

KATALOG V 260
Aka. Arch.28 261
Aka. Arch.29 262
Aka. Arch.30 264
Aka. Arch.31 266
Aka. Arch.32 268
Aka. Arch.33 270
Aka. Arch.34 271
Aka. Arch.35 273
Aka. Arch.36 275
Aka. Arch.37 277

KATALOG VI 279
Aka. Coin.38,39,40,41,42,43,44 280
Aka. Inv.45 285
Aka. Inv.46 287
Aka. Inv.47 288
Aka. Inv.48 290

KATALOG VII 294
Kor. Nec.1 295

KATALOG VIII 296
Kor. Arch.2 297
Kor. Arch.3 300
Kor. Arch.4 301
Kor. Arch.5 304
Kor. Arch.6 306
Kor. Arch.7 310
Kor. Arch.8 312
Kor. Arch.9 313
Kor. Arch.10 314
Kor. Arch.11 315

KATALOG IX 320
Kor. Inv.12 321
Kor. Inv.13 324
Kor. Inv.14 329
Kor. Inv.15 331

KATALOG X 334
Bağımsız Yapı Kalıntısı 335

ŞEKİLLER LİSTESİ 337

KISALTMALAR LİSTESİ

AKÇAY 2008	Olba Mezarları, (Mersin) (MÜ SBE Yüksek Lisans Tezi).
AKŞİT 1971	O. Akşit, Helenistik ve Roma Devrinde Lykia (İstanbul).
ANMED	News Bulletin on Archaeology from Mediterranean Anatolia, I-XV, 2003-2017.
BAYBURTLUOĞLU 2004	C. Bayburtluoğlu, Lykia (İstanbul).
BEAN 1997	G. E. Bean, Eski Çağda Lykia Bölgesi, çev.: H. Kökten (İstanbul).
BRELAZ 2005	C. Brélaz, La sécurité publique en Asie Mineure sous le Principat (Ier-IIIème s. ap. J.-C.): institutions municipales et institutions impériales dans l'Orient romain (Basel).
BRYCE 1992	T. R. BRYCE, **"**Lukka Revisited**"** JNES 51, 122-130.
COULTON et alii 1989	J. J. Coulton – N. P. Milner – A. T. Reyes, "Balboura Survey: Onesimos and Meleager Part II", AnatSt 39, 41–62.
ÇEVİK 2008	N. Çevik "Rhodiapolis ve Kumluca Sınırları İçindeki Antik Yerleşmeler", Arkeolojisi, Tarihi, Doğası ve Tarımıyla Kumluca-Rhodiapolis, (Antalya) 9-72.
ÇEVİK et alii 2009	N. Çevik – İ. Kızgut – S. Bulut, C. "An Eastern Lycian City Idebessos", Adalya, XII, 145-172.
ÇEVİK 2015	Lykia Kitabı, (İstanbul).
DELEMEN 1993	İ. Delemen, Anadolu'da atlı tanrılar : Lykia, Pisidia, Lykaonia, Isauria, Phrygia, Lydia ve Karia bölgelerinde taş eserler üzerine bir inceleme, (İstanbul) (İÜ SBE Yüksek Lisans Tezi).
DELEMEN 1996	İ. Delemen, "Lykia – Idebessos'ta Bulunmuş Olan Bronz Adak Heykelcikleri", Anadolu Araştırmaları 14, 197–212.
DİNÇ 2008	S. Dinç, Hellenizm ve Roma Çağlarında Likyası'nda Sympoliteia'lar, (İstanbul) (MÜ SBE Yüksek Lisans Tezi).
DÖNMEZ - ÖZTÜRK 2012	F. Dönmez-Öztürk, "Epitaph of the agrophylax Synekdemos", Gephyra 9, 81–85.
DURUGÖNÜL 1997	S .Durugönül, "1995 Yılı İçel İli Antik Dağlık Kilikya Yüzey Araştırması" Araştırma Sonuçları Toplantısı XIV-I, (Ankara), 253-258.

EFENDİOĞLU 2008	T. Efendioğlu, Hellenizm ve Roma Çağları Likyası'nda Yerel Kültler, (İstanbul) (MÜ SBE Yüksek Lisans Tezi).
ERTEKİN 2013	E. Ertekin, "Principatus Döneminde Lycia Et Pamphylia Eyaleti'nde Görev Yapmış Olan Curatores Rei Publicae ve Correctores", JASSS 6.6, 497–524.
FARRİNGTON 1995	A. Farrington, The Roman Baths of Lycia, An Architectural Study, (Ankara).
GÖKALP 2001	N. Gökalp, Roma İmparatorluk Çağında Likya ve Pamfilya Kentlerinde Ünlü Ailelerin Prosopografyası, (Antalya) (AÜ SBE Yüksek Lisans Tezi).
GEPHYRA	Zeitschrift für Geschichte und Kultur der Antike auf dem Gebiet der heutigen Türkei – Günümüz Türkiyesi'nin Antik Devir'deki Tarihi ve Kültürü için Dergi.
Hdt.	Herodotos, Historiae = Herodot Tarihi, çev.: M. Ökmen – A. Erhat (İstanbul).
HEBERDEY – KALINKA 1897	R. Heberdey – E. Kalinka, Bericht über zwei Reisen im südwestlichen Kleinasien, ausgeführt im Auftrage der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften (Wien).
HİLL 1895	G. Hill, "Inscriptions from Lycia and Pisidia Copied by Daniell and Fellows", JHS 15, 116–131.
Hom. Il.	Homeros, Iliada = Iliada, çev.: A. Erhat – A. Kadir (İstanbul).
IGR	Inscriptiones Graecae ad res Romanas pertinentes (R. Cagnat).
JASS	The Journal of Academic Social Science Studies.
İŞLER 2016	B. İşler, "Orta Likya Bölgesi'nde Yeni Bir Keşif: Günağı Kilisesi", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25, 363-392.
KRICKL 2005	E. Krickl, 1892 Lykia Günlüğü, çev.: F. Dönmez - Öztürk - Z. Zühre İlkgelen (İstanbul).
LANG 2003	Klassische Antike Stätten Anatoliens, I-II: Abonuteichos-Laranda, (Norderstedt).
MİLNER 1998	N. P. Milner, An Epigraphical Survey in the Kibyra-Olbasa Region Conducted by A. S. Hall (Ankara) (BIAA Monograph no. 24).
ÖZDİLEK 2016	B. Özdilek, "Lykia Tiyatrolarına Genel Bakış", Cedrus IV, 139–185.
ÖZTÜRK 2006	M.ö. II. – M.s. IV. Yüzyıllarda Lykia-Pamphylia Kırsal Alan Güvenliği, (İstanbul) (M. Ü. Doktora Tezi).

PETERSEN – VON LUSCHAN 1889 E. Petersen – F. Von Luschan, Reisen im südwestlichen Kleinasien, II: Reisen in Lykien, Milyas und Kibyratis (Wien).

Plin. nat. G. Plinius Secundus, Naturalis Historia = Pliny Natural History, with an English translation by H. R. Rackham – W. H. S. Jones – D. E. Eichholz, I-X (Cambridge[Mass.]/London) 1961 (The Loeb Classical Library).

SEG Supplementum Epigraphicum Graecum.

SPRATT – FORBES 2008 T. A. B. Spratt – E. Forbes, Milyas, Kibyratis ve Likya'da Yolculuklar, I-II, çev.: D. TÜRKER (Antalya).

Steph. Byz. Stephanos Byzans, Ethnika = Stephani Byzantii: Ethnicorum, Quae supersunt ex recensione Augusti Meinekii (Berolini).

Strab. Strabon, Antik Anadolu Coğrafyası, (Geopraphika: XII-XII-XIV) çev.: Adnan Pekman, (İstanbul)

STARK 1977 F. Stark, Alexander's Path from Caria to Clicia (London).

SEYER 2007 M. Seyer, "Likçe Yazıtlı Anıtlar Projesi: 2006 Yılı Çalışmaları / The Lycian Inscribed Monuments Project: 2006 Campaign", Anmed, 123-126.

ŞAHİN 2011 S. Şahin, "Stadiasmus Patarensis: Likya'nın Roma Yolları", Arkeoloji ve Sanat, 136, 89-128.

TAM II Tituli Asiae Minoris (E. Kalinka).

TIB VIII F. Hild – H. Hellenkemper, Tabula Imperii Byzantini, VIII: Lykien und Pamphylien (Wien).

TÜNER 2002 N. Tüner, Lykia Yerleşim Coğrafyasında Yeni Lokalizasyonlar, (Antalya) (AÜ SBE Yüksek Lisans Tezi).

VON AULOCK 1974 H. Von Aulock, Die Münzprägung des Gordian III und der Tranquilina in Lykien (Tübingen) (MDAI[I], Beiheft 11).

ZİMMERMANN 1993 M. Zimmermann, "Zwischen Polis und Koinon: Zum ὑποφύλαξ im Lykischen Bunde", EA 21, 107–120.

GİRİŞ

1. LYKIA BÖLGESİ SINIRLARI ve COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Çalışmamızın esas konusu olan üç kenti daha iyi anlayabilmek için, öncelikle Lykia Bölgesi coğrafyasına ve tarihine değinmemiz gerekir. Antik Dönem'de Lykia Toprakları dediğimizde, genel anlamda günümüzde Teke Yarımadası ismini verdiğimiz coğrafi bölgeden bahsettiğimizi söyleyebiliriz. Antalya'nın batısı, Muğla'nın güneybatısı ile Burdur'un güneyi, tarihsel süreç içinde Lykia sınırları içinde kalmıştır. Antik dönemde Lykia'nın doğusunda Kilikia, kuzeydoğusunda Pamphylia, kuzeyinde Phrygia ve Pisidia batısında ise Karia bulunmaktaydı. Güneyi Akdeniz'e sınır olan Teke Yarımadası'nın Fethiye'den Antalya'ya uzanan, kuş uçumu yaklaşık 250 kilometrelik kıyı şeridi, korunaklı ve önemli Lykia liman kentlerini barındırmaktır. Bununla beraber Lykia Bölgesi kıyının hemen ardında başlayan dağ ve ormanlarla kaplı sarp ve engebeli coğrafyasıyla denizden oldukça iç kesimlere kadar uzanmış, Toroslar'ın sınırında Batı Anadolu içlerinde bölgenin kendine has yaşamı devam etmiştir. Bu sebeple Lykia Bölgesi'nde hem kıyı yaşamı, denizcilik hem de tarım ve ormancılık geçim kaynağı olmuştur (TÜNER 2002, 6-7).

Bölgede iç kesimde Batı Toroslar'ın oluşturduğu dağ dizileri ve akarsu havzaları, kıyıda ise doğal liman özelliği gösteren coğrafi oluşumlar, Lykia Kentleri'nin yerleşimi konusunda belirleyici faktörler olmuşur. Bu sebepler dışında bazı dönemlerde artan baskın ve yağma olaylarından dolayı tahkimli tepeler ile ulaşılması güç arazilere yapılan ve sayıca az nüfusun barındığı yerleşimlerde bölge içinde görülmektedir. Tez konularımızdan Kormos yerleşimi de belki bu baskın ve yağmalara karşı konumlamış küçük bir kenttir. Bölgenin başlıca dağları doğudan batıya doğru; Tahtalı Dağı, Bey Dağları, Alacadağ, Akdağlar, Dumanlı Dağı ile Muğla sınırında kalan Babadağı'dır (bk. Şekil 1). Akarsuları doğudan batıya sıralarsak; Alakır, Akçay, Göksu, Başgöz-

Aykırıçay, Demre ve Eşen Çayıdır (TÜNER 2002, 5). Lykia Ülkesi sınırları için batıda Akdağlar ile Dalaman Çayı, doğuda Beydağları ile Alakır Irmağı'nın kabul edildiği görüşler vardır (EFENDİOĞLU 2008, 1). Dağ ve nehirlerin oluşturduğu bereketli vadi ve deltalar insan yerleşiminin yoğun görüldüğü bölgeler olmuştur. İncelemesini yaptığımız üç kent, Lykia Bölgesi'nin doğusunda Alakır Nehri havzasında, Bey Dağları yakınında konumlanmıştır. Günümüzde Kumluca İlçesi sınırlarında kalan bölge kuzeyde ve doğuda Lykia'nın sınırlarını oluşturur. Konumuz olan arazi dağlık ve ormanlıktır. Anladığımız üzere, Antik Dönem'de bu bölümün halkı geçimlerini ormancılık, hayvancılık, tarım ve ticaret ile sağlamaya çalışırlar. Ancak hayatta kalmanın zor olduğu bu dağlık bölgede korsanlık ve yağmacılık yapan yerleşimlerde görülmektedir. Lykia'nın gerek kırsal alanında gerekse sahillerinde görülen yağmacılık ve korsanlık hareketleri, Lykia kentlerini bu durumla baş edebilecek kolluk kuvvetleri ve sorumlu memurluklar oluşturmaya sevk etmiştir (ÖZTÜRK 2006, 58,66). Üç kentin güneyinde ise akdeniz kıyıları yer alır. Üç kent arasından güneye akan Alakır Çayı, Kumluca üzerinden Akdeniz'e dökülür. Kumluca'nın doğu kıyısında Lykia ile Kilikia'yı ayıran Gelidonya Burnu yer alır.

Homeros Ilias adlı eserinde Truvalılara yardıma giden Lykialılardan ve kahramanlarından bahseder. Lykialı komutan Sarpedon'un, Bellerophontes kızı Laodameia ile Tanrı Zeus'un oğlu olduğunu anlatır (Hom. *Il*. VI 190–200). Tarihçi Heredotos da Lykia Halkı'nın kökenlerine değinmiştir. Kitabında yazdıklarına göre, Europenin oğlu Sarpedon, kardeşi Minos'a yenilerek Küçük Asya'daki Milyaslıların topraklarına sürgün gelir. Sonrasında Atinalı Pandioun oğlu Lykos, kardeşi Aegeus'a yenilerek aynı bölgeye sürgün gelir. Bu üç topluluk birleşir. Halkına da Lykos'dan ötürü Lykialılar denir (Hdt. I 173). Modern araştırmacılar, Lykialıların kökeninin büyük ölçüde Lukkalardan geldiğine inanırlar. M.ö. II. Binyıl Hitit, Mısır ve Ugarit kaynaklarında Lukka Halkları ismiyle anılanların yaşadığı ve Lukka Ülkesi olarak bahsedilen bölgenin, Anadolu'nun güney batı sahillerinde, Lykia ve Pamphylia'yı

kapsayan topraklar olduğu görüşü hakimdir (TÜNER 2002, 9). Lukkaların kullandıkları dil ile M.ö. I. Binyıl'da Lykia'da konuşulan dilin Luvice'den geldiği düşünülmektedir (BRYCE 1992, 129). Lykia dili kendine özgü ve tam olarak çözülememiştir. Anıt ve mezar yazıtlarında gördüğümüz harfler Helen Alfabesi'ne aittir. Çözümlenemeyen bazı harflerin Helen Dili'nde olmayan Lykia'ya özgü sesler için kullanıldığı düşünülmektedir (BEAN 1997, 24).

Homeros'un eserinde geçen Lykia'lılar en geç M.ö. 700'lerde bölgede yaşamış olan halk olmalıdır (BEAN 1997, 25). M.ö. VI. yüzyılda Batı Anadolu'ya hakim olan Lydia Krallığı M.ö. 546 yılında perslere yenilmiştir. Lykia bu tarihten sonra Pers egemenliğine girer. M.ö. 480 yılındaki savaşta Persleri destekleyen Lykialilar, M.ö. 454'te Atinalılar'ın kurduğu Delos Birliği'ne vergi öder. Peleponnesos Savaşı sonrası yeniden Pers Hakimiyeti'ne giren Lykia bu dönemde Karia satrabı Mausolos ile mücadele etmek zorunda kalır (BEAN 1997, 26-27).

M.ö. VI. yüzyılda bölgede başlayan Pers Hakimiyeti, Büyük İskender'in fethi ile sona ermiştir. Lykia Toprakları, Helenistik Dönem boyunca İskender'in komutanları arasında el değiştirmiş, Ptolemaioslar, Lysimakhoslar, Seleukoslar ve Rhodosluların yönetimi altında kalmıştır (ŞAHİN 2011, 107). M.ö. 167'de Roma, Lykia'yı Rhodoslulardan alıp özgür ilan etmiş ve Roma himayesinde bir yaşam başlamıştır (AKŞİT 1971, 71). Başlangıcı M.ö. III. yüzyıla kadar uzanan Lykia Birliği'nin siyasi otorite olarak kuruluşu ve federatif yönetime başlaması da Rhodos Hakimiyeti'nden kurtulduğu bu dönemde olmuştur (ŞAHİN 2011, 106). M.s. 43 yılında İmparator Claudius, Lykia'yı Roma'nın bir eyaleti olarak ilan etmiştir (AKŞİT 1971, 119). Diocletianus (M.s. 284-305) zamanında Lykia, Asiana Dioecesis'e bağlı eyalet olarak Pamphylia ile birleştirilmiştir (AKŞİT 1971, 126). Tüm bu siyası olaylar boyunca Lykia'nın da siyasi sınır çizgilerinde zaman zaman oynamalar olmuş ve Lykia'nın tarihi coğrafyasında değişmeler yaşanmıştır. Lykia Birliği ve Roma Eyaleti zamanları Lykia için en zengin

çağlar olmuştur. M.S. II. yüzyılda kentler gelişir ve anıtsal yapılar inşa edilmiştir. (ÇEVİK 2008, 4).

Hristyanlık sonrası birçok kent Piskoposluk merkezine döner. Büyük kiliseler kentlerin yeni merkezi olur. Bizans İmparatorluğu'nun zayıflamasıyla beraber yaşanan ekonomik ve sosyal gerilemeler kent nüfuslarını azaltır ve küçük, çiftlik tarzı yerleşimler görülür. M.s. VII. ve IX yüzyıllarda İstanbul Fethi için gelen arapların yaptığı akınlar kentleri zayıflatır. Türklerin bölgeye gelmesinden sonra Lykia Yerleşimlerinde yaşam son bulur (ÇEVİK 2008, 4).

Strabon Lykia Birliği'nden ve işleyişinden bahseder. Oy hakkı olan 23 kent ve birliğin seçtiği yönetici memurlar hakkında bilgi verir (Strab. III 242-244). Plinius, Lykia'da önceleri 70 kadar kent varken zamanla 36 tane kaldığını söyler (Plin. *Nat. Hist.* V 101). 1994 yılında Patara'da bulunmuş olan ve M.s. 45 yılında diktirildiği anlaşılan Stadiasmus Provinciae Lyciae Anıtı (Lykia Eyaleti Yol Kılavuzu), bölgenin Roma İmparatorluk Dönemi sınırlarını daha net şekilde anlamamızı sağlamıştır (ŞAHİN 2011, 89). Askeri amaçla inşa edilen yollara ait kılavuz niteliği taşıyan yazıtta 53 yer ismi, birbirlerine olan uzaklıklarıyla beraber verilmektedir. Bölgenin diğer önemli belge niteliğindeki tarihi kaydı, Rhodiaopolis Antik Kenti'nde bulunan Opramoas Anıtı'dır. Üzerinde yer alan yazıtta, Lykialı hayırsever Opramoas'ın M.s. 141 yılında gerçekleşen depremin ardından, maddi yardımda bulunduğu bölgedeki 30 yerleşimden bahseder. 26 yerin ismi her iki kaynakta geçtiğinden (ŞAHİN 2011, 105) 57 yer hakkında konum bilgisine adı geçen iki anıt sayesinde sahip olmaktayız. Konumuz olan üç kent yalnızca Stadiasmos Anıtı'nda, kentlerden Akalissos ise her iki kitabede görülebilmektedir.

Lykia'nın doğu ve kuzey-doğu sınırlarına yakın bu üç yerleşimde farklı kültürlere ait izler görmek mümkündür. Akalissos ve Idebessos Kentleri'nde bulunan Roma Dönemi Lahitleri üzerinde Pisidia Kalkanları motif olarak işlenmiştir. Akalissos kaya mezarları Geleneksel Lykia Formu'nun dışındadır.

Bölgede büyük devletlerin yanı sıra, yerel güçlerin egemenlik mücadelesi sınırları sürekli değiştirmiş ve birbirlerinden etkilenen kültürler de sanat yoluyla kendini ifade etmeye çalışmıştır (ÇEVİK 2008, 4).

2. KONUYLA İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Akalissos, Idebessos ve Kormos kentleri hakkında yayımlanmış eser sayısı azdır. İlk hafirlerce yapılan araştırma gezileri sırasında, epigrafik ve mimari yönden incelemeler yapılmıştır. Öncelikle kentlere ait yazıtlar tespit edilerek envantere alınıp yayınlanmıştır. Bazı yayınlarda ise kentlerin belirgin mimari özellikleri anlatılmıştır. Bilindiği gibi söz konusu kentler hakkında tüm yönleriyle derlenip bilgi veren yayınlar yapılmamıştır. Çalışmalar daha çok araştırmacıların ilgilendikleri konularda gezi ve gözlemlerine dayalı tasvirleridir. SPRATT ve FORBES, ekip olarak kentleri gezen ve yazıtlardan kent isimlerini bulan ilk hafirlerdir. G. BEAN, C. BAYBURTLUOĞLU söz konusu kentlerde gözlemlerde bulunmuşlardır. G. LANG'ın Klassische Antike Stätten Anatoliens ve H. HELLENKEMPER – F. HILD'in Tabula Imperii Byzantini eserlerinde temel bilgiler mevcuttur. Araştırmacılar N. ÇEVİK, İ. KIZGUT ve S. BULUT'un ortak yayımladıkları bir makale Idebessos kenti için kadar yapılmış en kapsamlı yayındır.

E. KALINKA Tituli Asia Minoris serisi II. Bandı'nda bu üç kentten yazıtları yayımlanmıştır. Epigrafik yönden önemlidir. Küçük buluntular söz konusu olduğunda, bölgede ele geçtiği düşünülen birkaç bronz eserden bahseden İ. DELEMEN'e ait bir makale ve sikkeler hakkında H. VON AULOCK'un tanımlayıcı bilgiler içeren bir kitabı vardır. G. LANG'ın eseri kent sikkelerini değerlendirmektedir. Akalissos, Idebessos ve Kormos kentlerinde henüz arkeolojik bir kazı yapılmamıştır.

Yerleşimler hakkında kesin yargılara ulaşmak, ileride yapılacak bir bilimsel kazı çalışmaları sonucunda mümkündür. Eldeki verilere dayanarak, bölgedeki diğer yerleşimler ve söz konusu kentlerdeki kalıntılar, araştırmacılarca konularına göre farklı yönlerden ve kısmi olarak karşılaştırılmıştır. Aşağıda, tüm bu araştırmaların sonucunda yayınlanmış eserler baz alınarak kentler hakkında yapılmış çalışmalara değinilmiştir.

T. A. B. SPRATT – E. FORBES, *Milyas, Kibyratis ve Likya'da Yolculuklar*, I-II, çev.: D. TÜRKER, Antalya 2008.

Lykia, zengin arkeolojik ve epigrafik kaynakları sebebiyle, XIX. yüzyıldan itibaren birçok gezgin ve araştırmacının dikkatini çekmiştir. Bu ilk kâşifler yörede arkeolojik, epigrafik ve tarihi coğrafik araştırmalar ve incelemeler yaparak bunların sonuçlarını yayınlamışlardır. SPRATT ve FORBES kendi araştırma gruplarıyla beraber, yöreden rehberler tutarak Lykia Bölgesi'ni incelemiş ve alanda tespit ettikleri yazıtları kopyalamışlardır. Günlük formunda tutulmuş notları, çizimleri, eserler hakkında verdikleri bilgiler ve kopyaladıkları yazıtlar, iki ciltlik kitaplarını oluşturmuştur. Konumuz olan kentlere de uğramış olan araştırmacılar, yayınladıkları eserlerinin birinci cildinde bu yerleşimlere ait arkeolojik ve epigrafik bilgilere yer vermişlerdir. Diğer ciltte kentlere ait yazıt örnekleri yer almaktadır. Akalissos ve Idebessos kent isimlerini yazıtlardan ilk okuyan ve yayımlayan bu ekip olmuştur.

E. KRICKL, *1892 Lykia Günlüğü*, çev.: F. DÖNMEZ ÖZTÜRK - Z. ZÜHRE İLKGELEN, İstanbul 2005.

XIX. yüzyılda yaşamış Avusturyalı bir asker olan E. KRICKL Avusturyalı bilim adamlarının 1892 yılında Lykia'ya düzenlediği üçüncü geziye katılmıştır. Araştırma süreleri boyunca harita ve çizimler yapmış ve çektiği fotoğraflarla çalışmalara önemli katkıda bulunmuştur. Gezi sırasında çektiği fotoğraflarla birlikte yazdığı günlük notlar bugün çok kıymeti olan bir esere dönüşmüştür.

Araştırmamıza konu olan kentlerden Idebessos ve bölge ile ilgili en erken fotoğraflar bu eserde yer almaktadır.

E. KALINKA, *Tituli Asiae Minoris*, II: *Tituli Lyciae linguis Graeca et Latina conscripti*, 1: *Pars Lyciae occidentalis cum Xantho oppido*, 2: *Regio quae ad Xanthum flumen pertinet praeter Xanthum oppidum*, 3: *Regiones montanae a valle Xanthi fluminis ad oram orientalem*, Vindobonae 1920–1944.

Modern Lykia topografya çalışmalarının başlangıcında ve bu alanda yer alan gelişmelerde, Avusturyalı Klasik Filolog E. KALINKA önemli bir yere sahiptir. XIX. yüzyıl sonu ve XX. yüzyıl başında E. KRICKL ile beraber bölgeyi detaylıca dolaşmış olan araştırmacı, 1892 de yaptıkları inceleme gezisinin sonuçlarını önce Tituli Asia Minoris I ile sonrasında 1920 ile 1944 yılları arasında Tituli Asia Minoris II ve III'de yayımlamıştır. Bölge yazıtlarının büyük bir kısmının edisyonunu yapmıştır. Araştırma konumuz olan Idebessos, Akalissos ve Kormos kentlerinin yazıtlarının, yayınlanması ve edisyonunu da hazırlayan kişidir.

Idebessos kent yazıtları 54 adettir (TAM II 824-877). Bazıları tam, bazıları ise fragmanlar halindedir ve eksik kısımları vardır. Kentle ilgili siyasi, ekonomik ve kültürel bilgiler yazıtlardan elde edilmiştir. Yazar ilk önce kentle ilgili coğrafi ve tarihi bilgiler vermekte, ardından hazırladığı yazıt katalogunu sunmaktadır.

Akalissos kent yazıtları 21 adettir (TAM II 878-898). Bazıları tamdır. Bazılarının harfleri silik, parçalar halindedir.

Kormos kent yazıtları toplam 6 adettir (TAM II 899-904). Yazıt kitabeleri kırık haldedir. Bu durum yapılmış çizimlerden anlaşılmaktadır. Bazılarında harfler silik ve eksiktir.

Rhodiapolis Kenti yazıtlarından Opramoas Anıtı, bize Akalissos hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir. Opramoas, Lykia'nın tanınmış hayırsever zenginlerindendir. Onun için yaptırılmış anıt mezar, Rhodiapolis Antik Kenti'nde, tiyatronun hemen önünde yer almaktadır. Üzerindeki Helen Dili'ndeki yazıt oldukça uzun bir metinler bütünüdür. Yazıttan, Roma Dönemi Lykia Bölgesi'nde görülen siyasal, ekonomik yaşam hakkında bilgilere ve dönemin bazı yerleşim merkezlerinin isimlerine ulaşılmaktadır. İncelediğimiz kentlerden Akalissos'un ismi de yazıtta zikredilmektedir. Opramoas'ın Akalissos'a M.s. 141 depreminden sonra 3.000 denarius'luk maddi yardımda bulunduğunu söz konusu kitabeden öğrenmekteyiz (DİNÇ 2008, 34).

F. STARK, *Alexander's Path from Caria to Clicia*, London 1977.

F. STARK 1950'lerin başında Antik Çağ'da Pers, Helen ve Helenistik Dönem'in izini sürmek için Lykia Bölgesi'ni keşfe çıkmış İngiliz asıllı kadın gezgin ve maceraperestir. 1956 da ilk baskısı yayınlanan eserinde Lykia'nın tarihi ve kültürel zenginlikleri hakkında bilgiler vermiştir. Kitapta Ideb. Nec. 38'e ait bir fotoğraf mevcuttur (bk. şekil 107). Gözlem ve önerilerinde Büyük İskender'in orduların bir bölümünün Arykanda, Idebessos ve Kesmeboğazı yoluyla Phaselis'e ulaştığını belirmiştir (STARK 1977, 137 vd.).

G. E. BEAN, *Eski Çağda Lykia Bölgesi*, çev.: H. KÖKTEN İstanbul 1997.

Hem bir öğretim elemanı, hem de bir araştırmacı olarak ülkemizde 27 yılı aşkın çalışmış olan GEORGE E. BEAN, Türkiye'nin antik batı ve güney bölgelerini gezerek, arkeolojik ve tarihi yönleriyle kapsamlı bir şekilde incelemiş, araştırmaları sonucunda dört farklı bölge hakkında dört eser kaleme almıştır.

Eserlerinden, Eski Çağda Lykia Bölgesi, ilk kez 1946 yılında Ksanthos'a giderek başladığı (BEAN 1997, 5) ve 1970'li yıllara değin süren, bazen bir rehber eşliğinde, bazen tek başına yaptığı keşif gezilerinin, bir arkeolog ve araştırmacı olarak kullandığı ifadeleriyle yazıya dökülmüş halidir. Eser, hem bölge tarihi hakkında, hem de arkeolojik ve epigrafik bilgiler vermesi

bakımından önemlidir. Akalissos ve Idebessos'u incelemiş, tarihsel bilgileri de ekleyerek kitabında kısa tasvirler yapmıştır. Kormos'ta olduğunu yazdığı 6 adet yazıtlı heykel kaidesine rastlanılmamıştır.

O. AKŞİT, *Helenistik ve Roma Devrinde Lykia*, İstanbul 1971.

Adından da anlaşılacağı üzere O. AKŞİT kitabında Lykia'nın Helenistik ve Roma Dönemi'ndeki durumunu tarihçi olarak tasvir etmiş ve bu konuda Türkçe yazılmış genel bir başvuru eseri ortaya çıkarmıştır. Kitap bilimsel nitelikleri ile birlikte, sıradan okuyucunun da rahatlıkla anlayabileceği bir dille yazılmıştır. Konumuz olan kentler Akalissos, Idebessos ve Kormos hakkında tarihsel bilgiler verilmekte olup, daha çok Lykia Birliği içindeki durumları ve yaptıkları sympoliteia hakkında adları zikredilmiştir. Lykia Birliği'ndeki kent sayılarının zaman içinde değişmesiyle ilgili olarak çeşitli antik kaynaklara dayalı verilen listelerde Akalissos, Idebessos ve Kormos'un, sikke basan kentlere ait listede ise Akalissos'un adları geçmektedir.

H. VON AULOCK, *Die Münzprägung des Gordian III und der Tranquillina in Lykien*, Tübingen 1974.

Nümismatik alanındaki önemli başvuru eserlerinden biridir. III. Gordianus zamanında Lykia'da, aralarında sympoliteia'ların başında olan bazı merkezlerin de bulunduğu, kentlerin bastıkları sikkelerin incelendiği kitaptır. Eserde Akalissos ile ilgili 7 adet sikkenin katalog şeklinde düzenlenmiş bilgileri ve fotoğrafları mevcuttur.

Sikkelerde ön ve arka yüzde görülen baskı resim, figür ve yazılar tanımlanmıştır. Bunların içinde ön yüzlerde, başında defne çelengi ile III. Gordianus ve eşi Tranquillina, arka yüzlerde ise Tanrı Apollon ve Dioskurlar, Atlı Tanrı veya Kahraman, Tykhe ve Herakles figürleri vardır. Akalissos kent ismi ile Gordianus ve eşinin adı sikkeler üzerine basılmıştır.

C. BAYBURTLUOĞLU, *Lykia*, İstanbul 2004.

C. BAYBURTLUOĞLU, Lykialıların tarihini, geliştirdikleri kendilerine has uygarlıklarını ve günümüze bıraktıkları maddi kültür mirasını bu kitapçıkta sade bir dille anlatmaktadır. Bilimsel nitelikleri olmakla birlikte konunun uzmanı olmayan meraklı ve gezginlerin de anlayabileceği tarzda yazılmış, el kitapçığı büyüklüğünde ve görsel malzemelerle desteklenmiş keyifli bir eser oluşturulmuştur.

A. FARRINGTON, *The Roman Baths of Lycia, An Architectural Study*, Ankara 1995.

Kitap, konumuz olan kentleri bütün olarak değerlendirmemesine rağmen, Idebessos'ta yer alan hamam yapısının incelenmesi açısından önemlidir. Sekiz başlıkta, Güneybatı Küçükasya'sındaki İmparatorluk Hamamları, Lykia hamamlarının mimari yerleşimi, yapıların tarihi ve kökeni, yapısal teknikler ve kronoloji, ısıtma, su temini ve dekorasyon, Lykia'nın sosyal ve kültürel yaşamında hamam ve yıkanma kültürü konularına ayırmış, sonunda katalog kısmını eklemiştir. Hamam, Lykia'ya özgü planda kareye yakın ölçüde odaların bölümler halinde sıralandığı dikdörtgen alan içinde inşa edilmiştir.

İ. DELEMEN, "Lykia – Idebessos'ta Bulunmuş Olan Bronz Adak Heykelcikleri", *Anadolu Araştırmaları* 14 (1996) 197–212.

Idebessos'ta yapılan kaçak kazılarda ele geçtiği söylenen 8 adet bronz heykelcik ve bir kaide, 1989 yılında devletin el koyması sonucu Antalya Arkeoloji Müzesi'nde korunmaya alınmıştır. Lykia sanatının özgün örnekleri olan eserler, bölgenin dini inanışları hakkında da bilgiler vermektedir.

İ. DELEMEN 1992 yılında heykelcikleri inceleme olanağı bulmuş ve eserler hakkında 1996'da araştırmasının sonuçlarını yayımlamıştır. Bronz olan adak heykelcikleri, Geç Roma Dönemi'nde Anadolu'da yaygın olarak görülen Atlı Tanrı figürleri olarak değerlendirilmektedir. Lykia, Pisidia, Phrygia bölgelerinde ve yakın çevrelerinde Kakasbos–Herakles, Sozon, Men, Apollon

ve yöresel başka tanrılar, çeşitli şekillerde ve sıklıkla at üzerinde tasvir edilmişlerdir. Heykel figürleri dışında, adak stelleri, kaya kabartmaları ve sikkeler üzerinde de benzer komposizyonlar betimlenmiştir. Bronz eserlerin üstleri, bakır, kurşun gibi metallerin hava ile teması sonucu oluşan ve metalin üzerini mavi yeşilimsi bir renk vererek örten, patina denen oksit tabakası ile kaplanmıştır.

Eserler kaçak kazılarda bulunduğundan tarihleme işlemi zor olmuştur. Kronolojik kesit içinde in situ olmamaları ve bölgede, yöresel nitelikli madeni eserler konusunda karşılaştırma yapılabilecek yeterli yayın olmayışı bunun sebeplerindendir. Yazar söz konusu figürleri, adak kabartmaları, heykelcikler ve sikkelerde atlı tanrı tipinin en yoğun olarak görüldüğü M.s. II. ile IV. yüzyıl arasına tarihlemenin doğruluğuna kanaat getirmiştir.

G. LANG, *Klassische Antike Stätten Anatoliens*, I-II: Abonuteichos-Laranda, Norderstedt, 2003.

G. LANG, Anadolu'nun klasik kentlerinin ele alındığı ansiklopedik sözlük niteliğindeki eserde, kentlerin coğrafi konumunu belirtmiş, kısaca kent tarihi ve sympoliteia'sına değinmiş ve bazı maddi kültür kalıntılarını tasvir etmiştir. Akalissos ve Idebessos maddeleri altında, kent sikkelerini ve bu sikkelerdeki lejantları değerlendirmekte; ayrıca kentin aldığı isimler ile siyasi tarihi hakkında genel bilgiler vermektedir.

H. HELLENKEMPER – F. HILD (Hrsg.), TIB VIII: *Lykien und Pamphylien*, Wien 2004.

Tabula Imperii Byzantini (TIB), Viyana'da, Avusturya Bilimler Akademisi'nin yürüttüğü bir projedir. TIB'in amacı, IV. yüzyılın başından XV. yüzyıl ortalarına kadar Bizans İmparatorluğu'nun tarihi coğrafyasında, sistematik bir araştıma yaparak, Geç Antik Çağ'dan Erken Modern Dönem'e kadar Bizans Dönemi tarihi atlasını oluşturmaktır. Yapılan çalışmaların sonuçları seri halinde yayınlanmaktadır.

Akalissos, Idebessos ve Korma (Kormos) kentleri alfabetik düzende maddeler halinde anlatılmıştır. Kentlerin koordinatları ve coğrafi konumları verilmiştir. Kısa tarihçe bilgisinden sonra kentteki kalıntılar sırasıyla tasvir edilmiştir.
TIB, esasen Bizans Dönemi için başvuru kaynağı olması itibari ile söz konusu maddelerde ağırlıklı olarak kentlerin Bizans Dönemi hakında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Kitapta kentlerle ilgili ulaşılabilecek antik ve modern kaynaklara atıflar mevcuttur.

S. DİNÇ, *Helenistik ve Roma Çağlarında Likya'da Kent Birlikleri*, İstanbul 2010.

Marmara Üniversitesi'nde Prof. Dr. B.İPLİKÇİOĞLU danışmanlığında 2008 yılında hazırlanmış olan tez çalışması basılarak kitap halini almıştır. Lykia Bölgesi'ndeki sympoliteia'ların kuruluşu, gelişimi, siyasi, ekonomik ve idari örgütlenmesi ve konuyla ilgili epigrafik, nümismatik kaynaklar hakkında bilgiler içermektedir.

Akalissos, Idebessos ve Kormos kentlerinin konumları, kısa tarihleri ve Roma İmparatorluk Çağı'nda kurdukları sympoliteia hakkında mevcut kaynaklar kullanılarak bilgi verilmiştir.

N. ÇEVİK – İ. KIZGUT – S. BULUT, "An East Lycian City: Idebessos", *Adalya* XII (2009) 145–172.

NEVZAT ÇEVİK et alii'nin birlikte yaptığı çalışma, Idebessos kenti hakında hazırlanmış en kapsamlı yayın olmuştur. Esasen çalışma tek bir seferde tamamlanmamış olup, süreç içinde birleştirilmiş ortak bilgiler ve dikkatli bir yüzey araştırması sonucu gerçekleştirilmiştir. İngilizce olarak yayınlanan eserin Türkçe özeti vardır. Kilise, hamam, tiyatro, akropol alanı ve su yolu ayrıntılı biçimde anlatılmış, anıtsal özellik taşıyan podyumlu lahitlerin planları çıkartılmıştır. Tarihi ve arkeolojik bilgiler içeren makalede ayrıntılı yerleşim haritası mevcuttur. Kaya Mezarına rastlanılmadığı ifade edilir.

B. ÖZDİLEK, "Lykia Tiyatrolarına Genel Bakış", *Cedrus* IV (2016) 139–185.

Daha önceden Lykia Bölgesi'ndeki tiyatroları incelediği ''Rhodiapolis ve Lykia Tiyatroları''*,* Antalya 2011 [AÜ SBE] yayımlanmamış yüksek lisans tezi ve makale çalışmasında ÖZDİLEK, bölge tiyatrolarının mimari yönden incelemesini, karakteristik özelliklerini belirlemeye çalışmıştır. Konu dizilişine göre, eserin farklı bölümlerinde, Idebessos kent tiyatrosu hakkında bilgi aktarmıştır. Kapasitesine göre üç gruba ayrılan tiyatroların ikibin kişiye kadar olanları en küçükleridir ve Idebessos tiyatrosu bu sınıfta yer almaktadır. Tiyatro batıya bakmaktadır. Caveası at nalı formundadır. Gagai'deki örnek gibi Helenistik Döneme ait olma ihtimali yüksektir.

S. ŞAHİN – M. ADAK*, Stadiasmus Patarensis. Itinera Romana Provinciae / Lykia Eyaleti Roma Yolları*, İstanbul 2014.

Stadiasmus Patarensis, Lykialıların İmparator Claudius adına diktirdiği üç tarafı yazılı devasa anıttır. Anıtın ön yüzünde İmparator Claudius'a ithaf yazısında Roma dostu ve imparatorsever, sadık müttefikler olarak tanımlanan Lykialılar, ülkede devam eden savaşı bitirerek kendilerini isyandan, hukuksuzluktan, eşkiyalıktan kurtardığı, eşitliği adaleti, huzuru sağladığı ve yolların yapımını gerçekleştirdiği için teşekkür etmektedirler. Diğer yüzlerde tüm Lykia sınırları içinde yer alan yolların güzergahları, kentler arasındaki mesafeleriyle birlikte liste şeklinde yer almaktadır. Aslen Roma'nın isteğiyle ve askeri amaçla yapılan, askeri sevkiyat için kullanılacak yolların güzergah bilgilerinin işlendiği Stadiasmus Patarensis Anıtı çeşitli yayınlarda Itinerarium, Miliarium, Stadiasmus ve Tabelarium olarak farklı adlandırmalarla kullanılmaktadır. 1993 yılında Patara antik kentinde kundaklama sonucu çıkan yangın, ilerleyen zamanda çok önemli olduğu anlaşılacak olan üzeri yazıtlı blokların gün ışığına çıkmasına sebep olmuştur.

Yazıt aracılığıyla, konumuz olan üç kentin adları ve coğrafi konumları hakkında bilgi sahibi olmaktayız. Anıtın C yüzündeki listenin tahrip olmamış

kısmında Akalissos ve Kormos (Korma) arasındaki mesafenin 24 stadion yani 4.5 kilometre olduğunu net şekilde öğrenmekteyiz.

2007 yılında ilk basımı yapılan kitabın genişletilmiş Türkçesi 2014 yılında S. ŞAHİN tarafından yayımlanmıştır. Kitap, Lykia ve Pamphylia coğrafyasının Roma Çağı ulaşım sistemini gösteren kaynaktır.

N. ÇEVİK, *Lykia Kitabı*, İstanbul 2015.

N. ÇEVİK'in kitabı, Lykia tarihi ve arkeolojisi bakımından Türkçe olarak yayınlanmış en geniş kapsamlı eserdir. Lykialıların tarihini, geliştirdikleri kendinlerine has uygarlıklarını ve günümüze bıraktıkları maddi kültür mirasını bu kitapta anlatmaktadır. Bilimsel nitelikleri olmakla birlikte, konunun uzmanı olmayan meraklı ve gezginlerin de anlayabileceği tarzda yazılmış ve görsel malzemelerle anlatımı kuvvetlendirilmiş bir eser ortaya koymuştur. ÇEVİK, tıpkı BEAN gibi bölgede birçok yeri bizzat gezerek gördüklerini aktarmıştır.

Kitapta, Idebessos ve Akalissos kentlerinin tarihi, arkeolojik malzemelerin yorumu ile birlikte aktarılmaktadır. Kormos işlenmemiştir. Anlatım plan ve fotoğraflarla kuvvetlendirilmiştir. Idebessos kenti için N. ÇEVİK Hoca'nın daha önce yaptığı ayrıntılı çalışma makalesinden yararlanılmıştır.

3. ÇALIŞMANIN AMACI ve YÖNTEMİ

Bu tez çalışmasının konusu, Antik Lykia'nın doğusunda kalan, günümüz Antalya İli'nin Kumluca İlçesi sınırlarında bulunan, dağlık ve ormanlık arazi üzerine kurulmuş ve bir dönem üçlü ortak bir politik birlik (sympoliteia) için bir araya gelmiş olan Akalissos, Idebessos ve Kormos antik kentleri hakkında kapsamlı kent monografisi hazırlamaktır. Çalışma sonucunda, modern ve antik metinler, epigrafik, nümismatik ve arkeolojik bulguların yapılan saha araştırma verilerinin birleştirilmesi amaçlanmıştır. Hazırlanan çalışmayla, belki sonraki yıllarda tamamen tahrip olup izleri silinecek bu küçük yerleşimler hakkında, toplayabildiğimiz bilgiyi kurtararak, Lykia Bölgesi araştırmacılarına katkı sağlama amacı da güdülmektedir. Bu şekilde bölge tarihine yeni bilgilerle katkıda bulunmak nihai hedefimiz olmuştur.

Çalışma süresince, farklı tarihlerde iki kez ören yerlerinde inceleme yapma fırsatı olmuştur. Bu bir senelik zaman aralığında bile kentlerdeki bazı eserler üzerinde ve arazide oluşan tahribat gözle görülebilecek düzeyde olmuştur. Bu da bize ilk araştırmacıların kentleri keşfettikleri ve yayımladıkları tarihten günümüze değin geçen yaklaşık 170 yıllık süre içinde tahrip olan eserleri gözlemleme ve tahribat boyutunu da ortaya çıkarma fırsatı vermiştir.

Çalışma esnasında hem literatür araştırması, hem saha araştırması yöntem olarak kullanılmıştır. Bunun yanında kentlerde yer alan kalıntılar ve özellikle nekropoller hakkında katalog oluşturulmuş ve sayısal verilerle kentlerin fiziki planları çıkartılmaya çalışılmıştır. Araştırılan kentlere yakın bölgedeki çağdaş yerleşimler arasında mimari öğeleri ve eserleri karşılaştırarak, kalıntılar üzerinde analizler yapılmaya çalışılmıştır.

Akalissos, Idebessos ve Kormos Kentleri için daha önce yayımlanmamış biçimde geniş ölçekli kalıntı tasviri ve tasnifi yapılmaya çalışılmıştır.

Bahsedilen kalıntıların tümü resimlenerek görsel malzeme kaynağı genişletilmiştir. Önemli gördüğümüz bazı kalıntılar hakkında yorumlamalar yapmaya çalıştık. Idebessos hakkında ÇEVİK ve ekibinin yaptığı çalışma haricinde detaylı yayın yoktur. Akalisos ve Kormos kentlerini kapsamlı inceleyen bir esere ve hazırlanmış yerleşim planlarına da rastlanılmamıştır. Kormos için anıtlar kurulu uzmanlarınca hazırlanmış envanter fişlerinden başka görsel malzeme bulunmamaktadır. Tezi hazırlarken bu eksikleri gidermek amacıyla Akalissos ve Kormos Kentleri hakkında mümkün olduğunca fazla veri ile görsel malzeme toplamaya çalışılmış ve hava fotoğraflarıyla yerleşim planları çıkartılmıştır. Idebessos Kenti'nde farklı kaynaklarda bahsedilen ancak yeri belli olmayan ve kent tarihlemesini etkileyecek kaya mezarının tespiti ve tasnifi yapılmıştır. Gene bu kentte bahsedilmeyen bir kült alanı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Topladığımız görsel arkeolojik malzeme verilerine, kentlerin tarihi ve bazı epigrafik bilgilerini de ekleyerek, Akalissos, Idebessos ve Kormos yerleşimleri için kent monografileri oluşturmak amacıyla tezimiz hazırlanmıştır.

II. IDEBESSOS

Idebessos Antalya İli, Kumluca İlçesi, Karacaören Köyü, Kozağacı mevkinde yer almaktadır. Konum olarak 36,554 kuzey ve 30,201 doğu enlem ve boylam koordinatları ölçülmüştür. Kumluca'nın yaklaşık 21 km kuzeyindedir. Alakır Vadisi'nde Beydağları'nın eteklerindedir. Kumluca yönünden ulaşılmak istenildiğinde Kormos ve Akalissos'tan sonra en son varılacak antik kenttir. Kormos kalıntılarının yer aldığı bugünkü Karabük yerleşimi önünden devam eden yol, kuzey batıya yönelerek Akalissos'un olduğu Asardere mevkine ve kuzeye devamında Kozağacı adıyla anılan bölgeye varır. Burda Kırkpınar Yaylası'na doğru uzanan yol, stabilize olarak ormanlık arazide ve bir maden sahası çevresinden geçerek bizi Idebessos'a götürmektedir. Kente sahilden itibaren ulaşılan bu güzergahın dışında, daha yüksek rakımdan, Elmalı – Finike yolu üzerinden ve Arykanda'dan geçerek gidilebildiği bilgisi bölgeye gelen araştırmacıların kaynaklarında yer almaktadır[1]. C. BAYBURTLUOĞLU'nun Kumluca üzerinden tarif ettiği güzergah çevresinde bahsettiği Roma Dönemi köprüyü görme imkanı olmamıştır (BAYBURTLUOĞLU 2004, 194). Sık çam ağaçları ile örtülmüş yerleşimin yukarıdan görülmesi çok zordur. Kalıntılar Beydağları'na paralel bir şekilde kuzey güney yönde uzanan sırt üzerindedir. Gene aynı yönde açılmış stabilize yol ile kente ulaşmak mümkün olmaktadır. Ancak bu yol da, kenti ikiye ayırmış ve tahribata katkısı olmuştur. Tekrarı yapılan yol düzeltme çalışmalarında seviye kazanan mıcırlı zemin, altında ve yanlarında yer alan eserlere zarar vermektedir.

Kenti ilk gezen ve isimlerini yazıtlardan okuyan ilk hafirler SPRATT ve FORBES olmuşlardır. Kent hakkında Antik Dönem bilgilerimiz sınırlıdır. Idebessos kenti, Hierokles (Hier. not. ep. 683,5: Ἐδεβησσός Ἐλεβεσός.), ve Stephanos Byzantios'ta (Steph. Byz. ethn. 260,18: Ἐδεβησσός.) zikr edilir. Lykia Dilinde

[1] BEAN 1997, 144; LANG 2003, 463.

kelime ‘‘(IDAB(AZA?) ve IZA(BAZA?)(?)’’ olmalıdır (LANG 2003, 463). Idebessos ve Akalissos isimleri -ssos- ile biten son ekleri ile gramer açısından Helenlerin bölgeye gelmesinden önceki döneme tarihlendirilmektedir (BEAN 1997, 144). ÇEVİK, Idebessos’ta Pisidia sanatının Lykia geleneğine daha baskın görüldüğünü söyler. Idebessos’un isminin, Pisidia Başrahipleri ile en yüksek dağ kelimelerinden türetildiği tezinin, kentin bulunduğu konumdan ve arkasındaki en yüksek dağdan dolayı doğru olabileceğini düşünmektedir (ÇEVİK 2015, 447).

Kentle ilgili epigrafik bilgileri E. KALINKA’nın yayımladığı 54 adet yazıttan öğrenmekteyiz. Idebessos, üç kent içinde en fazla yazıta sahip olandır. Yazıtlar, kentte yaşamış önder kişiler ve aileler hakkında bilgiler de içermektedir. Bazıları, kentin hemşerisi olan kişilere ait lahitler üzerine, bazıları ise bölgede hizmet etmiş kişileri anmak adına onur ve heykel kaideleri üzerine yazılmış metinlerden oluşan yazıtlar sayesinde, bölge halkının minnettarlığını gösterdiği, çeşitli sosyo-ekonomik yardımlarıyla öne çıkmış kişiler tanınmaktadır. Bilindiği gibi onur yazıtlarda adı geçen kimseler zengin ve soylu aileler mensup olup yaşadığı kente veya tüm bölge halkına hizmet etmeyi sağlayan Leitourgia memurluğu görevini üstlenen kişiler ve hayır işleri yapan eurgeteslerdir.

Akalissos, Idebessos ve Kormos kentlerinin oluşturduğu sympoliteia hakkında bilgiye de çoğunluğu Idebessos’tan elde edilen yazıtlar ile öğrenmekteyiz. Idebessos’taki IGR III 647; TAM II 833, TAM II 834, IGR III 653; TAM II 836, TAM II 844, TAM II 876 no.’lu yazıtlar ve Kormos’taki IGR III 658; TAM II 902 no.’lu yazıt bu siyasi birliği açıkça ortaya koymaktadır[2].

TAM II no 835: Κονδόσας καὶ Πίγρης οἱ Πίγρητος τὸν πατέρα | πρυτανεύσαντα καὶ παραφυλάξαντα καὶ <ἰ>ερασ|άμενον τῶν Σεβαστῶν μετὰ καὶ τῆς γυναικὸς ||[4] αὐτοῦ Μελίννης τῆς καὶ Τοάδνης εὐσεβῶς καὶ | φιλοτείμως καὶ ἐπιμελητεύσαντα ἔργων δη|[μ]οσίων καὶ γυμνασιαρχήσαντα φιλοτείμως, ὡς

[2] DİNÇ 2008, 34: TÜNER 2002, 16.

| [πολλάκι]ς [ἤδη τε]τ̣ειμῆσθαι ὑπ[ὸ τ]ῆ̣ς πατρίδ̣ος καὶ τ̣ειμαῖς ||[8] — — — | — — —][3].

Idebessos'ta bulunmuş ve alt kısmı silinmiş olan bir yazıtta, Kondasas ve Pigres hakkında bilgi verilmektedir. Ailesi tarafından onurlandırmak için yaptırılmış olmalıdır. Yazıtta Pigres'in prytaneusluk, paraphylakslık, eşi Melinne ve Toadne ile birlikte imparatorların rahipliği, kent epimeleutesliği ile gymnasiarkhosluk görevleri yaptığı anlatılmaktadır. Bu şekilde vatanı tarafından onurlandırıldığı belirtilen yazıt Roma İmparatorluk Çağı'na aittir (ÖZTÜRK 2006, 153).

Paraphylaks Roma İmparatorluk Çağı'nda valilerin sorumluluğunda, dağlık ve kırsal alandaki güvenliği ve nizamı sağlayan jandarma benzeri kolluk kuvveti yöneten memurluktur (ÖZTÜRK 2006, 37-38).

Gymnasiarkhos, Gymnasion'u yöneten ve bazı harcamaları cebinden karşılayan bir Leitourgia memurluğudur (GÖKALP 2001,123).

IGR III no 474: [Εἰ]ση[γη]σαμέ[ν]ου Μάρκου Αὐρηλίου Τρωίλου Μά[σ]|αντος τοῦ Τρωίλου, Βουβωνέως καὶ Καδυαν|δέος, [π]ολ[ει]τευομένου δὲ καὶ ἐν ταῖς κατὰ Λυ||[4]κίαν πόλεσιν πάσαις, ἐπιψηφισαμένου Αὐρηλίου | Μάσαντος δὶς, τοῦ Τρωίλου Βουβωνέος γεγονό|τος ἀρχιφύλακος, ἔδοξεν τῇ κοινῇ τοῦ Λυκίων | ἔθνους ἀρχ[αι]ρεσιακ[ῇ] ἐκλ[η]σίᾳ· ἐπε[ὶ] Μᾶρκος ||[8] [Αὐρήλιος Θοαντιανὸς, υ]ἱὸς Αὐρηλίου Θοαντ|[ιανοῦ δὶς Με]λεάγρου [Κ]άστορος, Βαλβουρε[ὺ]ς καὶ | [Ἀτταλεὺς, ἱε]ρεὺ[ς εὐσεβὴ]ς καὶ κόσ[μι]ος καὶ [ἤ]θει | [σεμνότα]τος, διαπρέπων ἐν τῇ ἐ[π]α[ρ]χείᾳ, ||[12] [γένους συν]κλητικοῦ καὶ ὑπατικοῦ καὶ Λυ[κ]ιαρχικ|ο[ῦ] καὶ Πα[μ]φυλιαρχῶν καὶ πρειμοπειλαρί|ων καὶ ἱππικῶν, ἐ[κ]πάππου Κάστορο[ς] ὑποφυ|λ[άξ]αντος Λ[υ]κίων, Προπάππου Μελεά[γ]ρου [ὑ]||[16]ποφυλά[ξ]αντος καὶ ἀρχιφυλακήσαντος [Λυ]|κίων καὶ τειμηθέντος ἐπὶ τῇ ἀρχιφυλακίᾳ, πά|ππου

[3] HEBERDEY – KALINKA 1897 , 12 vd., no. 38: IGR III 653; TAM II 835; BRELAZ 2005, 392, no. C 42; PH284725:

Θοαντιανοῦ ὑποφυλάξαντος καὶ αὐ|τοῦ Λυκίων, πατρὸς Θοαντιανοῦ ἱερασαμένου ||[20] Λυκίων Θεᾶς Ῥώμης καὶ τειμηθέντος ἱεράτευ|σεν καὶ αὐτὸς τοῦ κοινοῦ Λυκίων ἔθνους Τιβε|ρίου Καίσαρος εὐσεβ[ῶ]ς, καὶ φιλοτίμως παντα|χοῦ τὴν αὐτοῦ π[ρ]οθυμίαν καὶ γνώμην ἐπιδ[εί]||[24]κνυται ἐν τοῖς ἀρίστοις οὐ μόνον εἰς τὸ ἔθν[ος] | ἡμῶν ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἑτέρᾳ πατρίδι αὐτοῦ | τῇ λαμπροτάτῃ Ἀτταλέων πόλει, ὡς μ[ε]||μαρτυρῆσθαι αὐτῷ καὶ ὑπὸ τοῦ κρατίστου ὑ||[28]πατικοῦ Μάρκου Οὐλπίου Τερτυλλιανοῦ Ἀκύ|λα λογιστεύσαντος καὶ τῶν Ἀτταλέων, ἐ|φ' αἷς ἐξετέλεσεν καὶ παρὰ τοῖς Ἀτταλεῦ|σιν φιλοτείμως καὶ εὐσεβῶς ἀρχαῖς· διὰ ||[32] ταῦτα δεδόχθαι Λυκίων τῷ κοινῷ τετειμῆσ|θαι τὸν Θοαντιανὸν εἰκόνι χαλκῇ καὶ εἰκό|νι γραπτῇ, ἐπιγραφῆναι δὲ τῷ ἀνδριάν|τι καὶ τῇ εἰκόνι τὰς προγεγραμμένας τειμὰ[ς] ||[36] καὶ μαρτυρίας[4].

Yazıt, Lykia Birliği adına Caesar Tiberius kültü rahipliğini yapan Marcus Aurelius Thoantianus hakkındadır. Kendisi ve ailesi övülmüş, ailesinin kent ve eyalet bazında üstlendikleri görevler yazılarak onurlandırma yapılmıştır. Onur yazıtında adı geçen Meleagros oğlu, dede Thoantianus'un hypophylakslık görevini üstlendiği de yazılmıştır Yazıt, M.s. 161 sonrasına tarihlenir (ÖZTÜRK 2006, 211-212).

Hypophylaks, asayiş ve nizamdan sorumlu yardımcı muhafız ünvanı taşıyan memuriyetin adıdır (AKŞİT 1971, 134).

TAM II no 838: Κτησικλῆς ὁ καὶ Κτασάδας δὶς | γραμματεύσας καὶ πρυτανεύσας καὶ | ταμιεύσας δὶς καὶ γυμνασιαρχήσας ||[4] καὶ ἐπιμελετεύσας ἔργων δημοσίων | καὶ ἱερατεύσας τῶν Σεβαστῶν μετὰ | καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Πόττειτος | τῆς Χαρεισίου καὶ ἀγορανομήσας | καὶ εἰκοσαπρωτεύσας ἀπὸ νέας ἡλικίας, | ὡς πολλάκις τετειμῆσθαι καὶ μεμαρ|τυρῆσθαι ὑπὸ τῆς πατρίδος, καὶ ὑπο|φυλακήσας Λυκίων καὶ ὑπὲρ τῶν υἱῶν ||[12] Κτασάδου καὶ Τρεβήμου καὶ

[4] LBW 1224; IGR III 474; PETERSEN – VON LUSCHAN 1889, 236; COULTON et alii 1989, 56-58, no. 5; SEG XXXVIII 1450; MİLNER 1998, 56-58, no. 5; ZİMMERMANN 1993, 118, no. 12; BRELAZ 2005, 407 vd., no. G 3; DÖNMEZ-ÖZTÜRK 2011, 409, no. P416; ERTEKİN 2013, 506, no. 5; PH283808; PH283809:

Κτησικλέ|ους καὶ Χαρεισίου, … | καὶ ἀσύ̣γκριτον ἀνστροφὴν τῶν προσηκόντων (*sic*) τειμῶν καὶ ἐπαί̣νων καὶ μαρτυριῶν ὑπὸ τῆς πόλεως τετευχέναι ἤδη, ἐν δὲ τῷ ἔθνει ὑπο|φυλακήσας ἐπεικῶς καὶ φιλαγάθως καὶ ἐν ᾗ τετέλεκεν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἀγελαρχίαν (*sic*) ἐπισήμως καὶ φιλαγάθως, ὡς καὶ διὰ ταῦτα προσκεκοσμῆσθαι ||[16] τὴν πόλιν, διὰ δὲ πάντα καὶ διὰ τὰς ἐπ᾽ ἀλλήλους τελουμένας ἀρχὰς ὑπὲρ τῶν τέκνων Κτασάδου καὶ Τρεβήμου καὶ Κτησικλέους | καὶ Χαρεισίου τῇ πόλει φιλοτείμως, ἐν δὲ τῷ ἔθνει ἤδη ὑποφυλακίας Κτασάδου καὶ Τρεβήμου, | Κτησικλέους δὲ ἀγελαρχίαν καὶ διὰ τὴν λοιπὴν καὶ τῶν προδηλουμένων υἱῶν αὐτοῦ πρὸς | πάντας καλλίστη τοῦ βίου ἀναστροφὴν ἐν τοῖς ἐξιοῦσιν ἀρχιρεσίοις ἐπιβοησαμένῳ ||[20] πάντων μετὰ πάσης προθυμίας καὶ εὐφημίας γραφῆναι. *Vacat*[5]

M.s. II. Yüzyıl Ortalarına tarihlenen yazıtta Baba Ktesikles, oğlu Ktasadas adına hypophylakslık görevini üstlendiği belirtilmiştir. Oğlu Ktasadas olan Ktesikles İmparator Hadrianus zamanında yaşadığı ve Akalissos kökenli olduğu bilinmektedir. Ailesinden prytaneusluk, grammateusluk, imparator kültü rahipliği, gymnasiarkhosluk, quaestorluk, paraphylakslık, curatorluk ve dekaprotosluk görevlerini birçok kez yapan olmakla birlikte Ktesikles daha fazla çalışma göstermiştir. Lykia Birliği'nde, kendisi ve 4 oğlu için hypophylakslık yaptığı yazıttan anlaşılmaktadır (ÖZTÜRK 2006, 214).

Grammateus genel anlamıyla yazmandır. Toplantılarda alınan kararları kaydeder (GÖKALP 2001, 122). Bir diğer ifadesi ise Lykia Birliği Genel Sekreterliği olup, Lykia Birliği'nin ikinci derecede en üst düzey yöneticisi konumundaki memurudur (ŞAHİN 2011, 123).

TAM II no 832: [Οὐ?]άσσας Ἰαμάρου πρυτανεύσας καὶ | [ὑ]ποφυλακήσας Λυκίων καὶ δοὺς Ἀκαλι[σ|σ]έων τῷ δήμῳ ὑπὲρ ἀλιτουργησίας ἀργ[ύ||[4]ρι]ον καὶ τετειμημένος τὸν ἀνδριάν|τα ἑαυτοῦ ἀρετῆς ἕνεκεν.*Vacat*[6]

[5] HİLL 1895, 117 vd., no. 1; IGR III 648; TAM II 838; ZİMMERMANN 1993, 117 vd., no. 8; BRELAZ 2005, 390 vd., no. C 40; PH284728:

[6] TAM II 832; ZİMMERMANN 1993, 118, no. 14; BRELAZ 2005, 409, no. G 7; PH284722:

Iamaras oğlu Vassas prytaneusluk ile hypophylakslık yapmıştır. Akalissos halkına yaptığı cömertlik ve erdemi nedeniyle bir heykelle onurlandırılmıştır (ÖZTÜRK 2006, 218).

TAM II no 834: Περικλῆν Τρεβήμου Τρέβημος ὁ καὶ Ἰα|μάρας τὸν ἑατοῦ πατέρα, διὰ τῶν | ἐπιτρόπων Πιγρέους τοῦ Τρεβήμου ||[4] καὶ Κτησικλέους τοῦ καὶ Κτασάδου | κατὰ τὴν διαθήκην, πρυτανεύσαντα | φιλοτείμως, ταμιεύσαντα ὁ[σ]ίως, γυμνα|σιαρχήσαντα δαπανηρῶς, ὑποφυλα||[8]κήσαντα Λυκίων, δεκαπρωτεύσαντα | τῆς συνπολιτείας ἐπεικῶς[7].

M.s. II. Yüzyıla tarihlenen yazıtta, Trebemos oğlu Perikles, prytaneusluk, tamieusluk, gymnasiarkheslik, hypophylakslık ile sympoliteia'nın (Akalissos-Kormos-Idebessos) dekaprotosluğunu yaptığı yazılmaktadır (ÖZTÜRK 2006, 219).

Dekaprotos Roma'ya gidecek verginin toplanmasından sorumlu memurdur. Vergi ödemesini gecitiren halkın yerine kendi cebinden eksiği tamamladığı bilinmektedir (GÖKALP 2001, 122). Yazıt, sympoliteia'dan (συνπολιτείας) bahsetmesi bakımından önemlidir.

Kent yaklaşık 90 bin metrekarelik alana yayılmış olmalıdır. Dağlık ve ormanlık araziye uyum sağlamış yerleşim bazı kısımlarda kamufüle olmuş durumdadır. Kentin güney doğusunda net görülen sur duvarı akropol olması muhtemel alanı çevrelemektedir. Duvarın bir kısmı Helenistik Dönem izleri taşısa da farklı kısımlarında farklı malzemeler devşirme olarak göze çarpar. Duvarın doğusu ve içinde kalan akropol olarak değerlendiribilecek tepecikte fonksiyonları tam anlaşılamayan ancak kamu binası olması muhtemel yapıların izleri görülmektedir. Yine tepe üzerindeki yoğun taş bloklar tepenin yerleşimde kullanıldığına dair izler sergilemektedir. Taş bloklar muhtemelen Bizans

[7] TAM II 834; ZİMMERMANN 1993, 117, no. 5; BRELAZ 2005, 409, no. G 8; PH284724:

Dönemi yapılarının inşaası için Roma ve Helenistik Dönem'e ait eski yapılardan alınarak yeniden kullanılmıştır. Duvarın kuzey batısına bitişik küçük ölçekli tiyatro daha önce yapılan çalışmalarda Helenistik Dönem'e tarihlendirilmiştir (ÖZDİLEK 2016, 175). Tiyatronun arkasında yükselen kısmen korunmuş akropol duvarı da Helenistik Dönem'e ait olarak yorumlanmaktadır (ÇEVİK et alii 2009, 149). Kentten bilinen en erken örnekler bu kalıntılardır. Tiyatronun önünden kuzeye doğru kentin içine dağılmış lahitler nekropolü oluşturur. Rhodiapolis benzeri mezar yapıları kent yapıları ile iç içedir. Çoğu Roma Dönemi'ne tarihlenmektedir. Lahitlerdeki yazıtların çoğu silinmiş olmakla birlikte E. KALINKA sayesinde günümüze ulaşmışladır. Bazıları anıtsal özellikler gösteren basamaklı, kaideli, işlemeli ve yazıtlı lahitler kentte güçlü ve önemli ailelerin yaşamış olduğunu bize gösterir. Kuzeye doğru gidildikçe önce bir hamam ve yanında palaestra olması muhtemel yapı ile daha kuzeyinde Bizans Dönemi'ne ait kilise görülmektedir. Daha kuzeyde birkaç lahit ve ostotek dışında büyük kalıntıya rastlanılmamıştır. Kenti ikiye ayıran stabilize yolun batı tarafında, kuzeyden kente ve hamama su getiren kanallar ve taşıyıcı duvar sistemleri ilk göze çarpandır. Yola yakın kısımda ise birkaç lahit yer alır. Su ihtiyacı kuzey yönünden gelen kanallarla giderilen kentte, gelen su kaynağının ve yağmur sularının depolanması için yerleşimin güneydoğusunda sarnıçlar oluşturulmuştur. Yolun batı tarafında, kentin kuzeyindeki alanda, önceki yayınlarda değinilmemiş olan işlenmiş bir kayanın çevresi ve üzerinde sıvı kullanarak, belki getirilen su kullanılarak, tören yapıldığını düşündüğümüz kült alanı hakkında bulgulara rastlanılmıştır. Batı kısımda tespit ettiğimiz belki de en önemli buluntu kaya mezarıdır. İlk hafirlerin bahsettiği ancak yeri belli olmayan, sonraki araştırmacıların da tekrar bulamadığı ve çizimlerde görülmeyen bir adet kaya mezarına, kentin yapı topluluğunun uzağında güneybatı sınırlarında rastlanılmıştır. Bu tek kaya mezarının Helenistik Dönem ya da öncesi Klasik Dönem'e ait maddi kültür kalıntısı olma ihtimali yüksektir. Dolayısı ile kentin en eski maddi kültür kalıntısı bu mezar olmalıdır.

Idebessos'a ait bilinen taşınabilir buluntular, kaçakçılardan ele geçmiş olan bronz atlı tanrı heykelcikleridir. Ancak eserler İn situ değildir. Konu ile ilgili makale İ. DELEMEN tarafından yayımlanmıştır (DELEMEN 1996, 197-212). Ele geçen bu figürnler kentte Men, Kakasbos ve Apollon Kültü olabileceği bilgisini vermiştir. Tanrılara ve kültlere ait bilgiler kent yazıtlarından da öğrenilmekte olup, Idebessos'ta Dioskurlar'a tapınım olduğu yapılan epigrafik çalışmalarla ortaya çıkarılmıştır (DİNÇ 2008, 38).

Idebessos'ta yapılmış kaçak kazı ile bulunan ve 1989 yılında devletin el koyarak Antalya Arkeoloji Müzesi'ne kazandırdığı 8 bronz heykelcik ve 1 bronz kaide, bölgenin dini inancı ve yerel sanatı hakkında verdiği bilgiler bakımından önem arz eder.

Bilindiği gibi Lykia, Pisidia ve Phrygia'da Atlı Tanrılar sevilerek benimsenmiş, bazı Anadolu, Helen ve Roma kökenli tanrılar, çeşitli varyasyonları ve isim arkasına aldıkları yöresel epithetonlarla Atlı Tanrı tipine uyarlanarak tapınım görmüştür. Bunların başlıcaları; Kakasbos, Herakles, Maseis, Sozon, Apollon ve Men kültleridir.

Kakasbos, Herakles ve Maseis, ayrı adlandırılarak tapınım görsede bölgede çıkan eserlerde gerek nitelikleri gerek atribüleri açısından hiç fark bulunmadığından, üzerinde bilgi veren yazıtı ve kaynağı olmayan eserler için üç isminde kullanılması mümkün olmaktadır (DELEMEN 1993, 6). DELEMEN'in ''Sopa Taşıyan Tanrı Grubu'' olarak tasnif ettiği tanrıların özellikleri şöyle sıralanabilir. Sağ elinde sopayı vuracak gibi arkaya savurmuş veya omuzuna dayamış vaziyette tasvir edilmişlerdir. Bir tunica ya da khiton giyerler. Bazen tunicanın üzerinde manto olabilir (DELEMEN 1993, 6). Manto hızla gider gibi uçuşurken, atın rahvan şekilde sakin yürüyüş sergilediği tavir tezat içerir (DELEMEN 1993, 7). Ayakta görünen kısa çizmedir. Saçları genelde açık olup sakalsız ve gençtirler (DELEMEN 1993, 8). Kakasbos adı Lykçe kökenlere dayanmakta olup, isim için kötülük kovan, kötülük - kısmetsizlik getiren at,

ölüm-yeraltı ile bağlantılı varlık, thrak atlısı gibi farklı anlamlar içeren hipotezler ortaya atılmıştır. Herakles'le tasvirinin ortak noktası elindeki sopasıdır. Maseis de kötülük kovan hükümdar tanrı anlamında, insanlara mutlak gücüyle güvenlik ve kurtuluş vaat eden tanrı kimliğiyle öne çıkar (DELEMEN 1993, 12-15).

Sozon Helence olup Soter gibi kurtarıcı anlamına gelmektedir (DELEMEN 1993, 38). Yerel tanrı Mandros, Zeus ve Jupiter ile kaynaştırıldığı gibi güneş ve ışıkla ilişkilendirilmiştir. Sozon aynı zamanda Apollon'nun epithetonu iken, Apollon'u tamamlayan sıfat gibi değil tek başına da kullanılan ve tanrının yeni anlamını veren isim olmuştur (DELEMEN 1993, 39-40). Bazen sağ elinde phiale, bazen de mızrak ya da çifte balta tutar. Kafasında ışık tacı olur. Tanrı genç ve sakalsızdır. Atı rahvan bir yürüyüş sergiler (DELEMEN 1993, 38).

Apollon'da atlı tanrı olarak farklı varyasyonlarla ve yöresel bazı epithetonlarla bölgede tapınım görmüştür. Helen ve Roma'da Tanrılar atlı değil at arabalı tasvir edilirken yerel halk burada onları binici olarak benimsemiştir. Apollon genç ve sakalsız tasvir edilmiştir (DELEMEN 1993, 42).

Men, Anadolu Ay Tanrısı'nın atlı tipe uyarlanmış halidir. Farklı epithetonları vardır. Omuzları arkasından yükselen hilal atribüsüdür. Phryg başlığı ve çifte baltası vardır. Başlık olmadığında Apollon benzeri ortadan ayrılmış saçları arkada bağlanır. Bir khiton ve pantolon üstünde mantosu vardır. Bazen manto içine zırh ya da tunica giyer. Bu şekilde askeri görünüm kazanır. Sağ avucunda çam kozalağı olur. Bazan ayağı ile başına bastığı tasvir edilen boğaların ise kendisine seçilen kurban hayvanı olarak düşünülmektedir. (DELEMEN 1993, 59-61).

Idebessos'ta bulunan bronz heykelcikler Geç Roma Döneminde Anadolu'da tapınımı artan Atlı Tanrılara aittirler (DELEMEN 1996, 197). M.s. II. yüzyıl

sonları ile M.s. IV. Yüzyıl başarı arasında tarihlenmektedirler (DELEMEN 1996, 207).

Yerleşim içinde gezildiğinde çoğu Bizans Dönemi'ne ait keramik parçaları yoğun olarak gözlenmektedir. Bunlar zaman içinde aşınarak ve insan eliyle parçalanarak tahrip olmuş irili ufaklı parçalardır. Keramikler bezemesiz imal edilmiş olup, parçalar basit işçilikli günlük kullanım kapların ait olmalıdır.
Yerleşimde Bizans Dönemi (M.s. VII. yüzyıl) sonrasına ait bir kalıntıya rastlanılmamıştır. Bölgenin genel tarihinde ise M.s. VII ve VIII. yüzyılarda başlayan Arap akınları yüzünden yaşamın tahkimli tepelerde sürdüğü, IX. yüzyılda bazı şapel ve bazilikalar etrafında ve kule çiftliklerde tarım-orman nüfusu yaşadığı bilinmektedir. Bizans varlığı M.s. XI. yüzyılda Türklerin bölgeye gelişinden sonra devam etmez (ÇEVİK 2008, 11). Idebessos kentinde de muhtemelen M.s. VI. ile VIII. yüzyıl sonrası ya da en geç M.s. XI. yüzyıldan itibaren yerleşme olmamıştır.

Kent, Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 08.11.2007 tarih ve 1964 sayılı kararı ile I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiş ve koruma altına alınmış

A. NEKROPOL

Çalışmalara kuzey yönünden başlanılmıştır. En kuzeyde yer alan mezar yapısından itibaren numaralandırımıştır. Güneye ilerledikçe aynı paraleldeki mezar yapılarının numara sırası batıdan doğuya doğru devam ettirilmiştir.

Kentin nekropolu tek bir alanda değildir. Kent içersinde ve binalar arasında dağılmış vaziyettedir. Akropol duvarının önünden kuzey ve kuzey doğuya doğru yayılım gösterir. Hamam yapısının doğusunda ve güneyinde yoğunlaşır. Hamamın güney doğu köşesinde bu lahitlerden biri şipoli malzeme olarak kullanılmıştır.

Kentte lahitler ve kaya mezarı olmak üzere iki farlı türde mezar yapısı vardır. Kaya mezarı bir adettir ve yakın dönemde yapılan araştırmalarda fark edilmemiştir. Yerleşimin biraz uzağındadır sık ağaçlık arazide bulunması zorlaşmıştır. Görece hamam yapısı yakınında bir noktadan güney batıya ilerlemek gerekmektedir. Devam eden yukarı eğimli arazide yaklaşık 600 metrelik yürüyüşten sonra görülebilmektedir. Tek bölümlü mezar odası üç yönde sedire sahiptir. Defin kısmı yanlardaki uzun bölmeler olmalıdır. Kentin ilk kaynakları SPRATT ve FORBES'in bahsettiği, daha sonraki bazı modern kaynaklarda da adı geçen, ancak son dönem araştırmalarında bulunanamış olan yazıtsız tek bir kaya mezarı bu olmalıdır. N. ÇEVİK, kente ait olduğu düşünülen sikke dışında Klasik Dönem ve öncesine ait bir veri ve kaya mezarının henüz bulunmadığını söylediğinden (ÇEVİK 2015, 449) ve G. BEAN'in de yerleşimde rastlamadığını belirttiği için (BEAN 1997, 145) bu örnek Idebessos kentinin tarihlemesinde önemli bir ipucu niteliğinde olacaktır.

Lahitlerin bağımsız, khamosorion ve bölgeye özgü U biçimli eksedralı lahit çeşitleri karşımıza çıkmıştır. Bağımsız tip lahitlerin yalnızca 1 tanesi ve 1 eksedralı lahit farklı tiptedir. Diğerleri Lykia'ya özgü semerdam kapaklı lahitlerdir. Lahitlerin 25 tanesinde yazıta rastlanılmıştır ve çoğunluğu tabula

ansata içersindedir. 26 lahit, kapağı üzerinde olması veya kapak ve teknenin birbirine ait olması kuvvetle muhtemel izleri sayesinde katalogta birlikte kaydedilmiştir. Bir tekne yetişkine ait olmayacak ölçüde küçüktür (bk. Ideb. Nec. 17). Harici 11 kapak, 8 tekne ayrı ayrı ve eksedralı formlu 3 grup olarak ayrı şekilde fişlenmiştir. Eksedralı grupta yer alan toplam 5 lahit 2 tekne de bu sayıya eklenebilir. Hamam yapısının güney doğu köşe duvarında devşirme malzeme olarak lahit teknesi kullanılması bize hamamın inşa ya da tadilat zamanının lahitlerden sonraki döneme rastladığını göstermesi önemlidir (bk. Ideb. Nec. 32).

Ideb. Nec. 38 no.'lu Eksedralı Lahit ile 40 ve 41 no.'lu tekne ve kapak, süslemelerle, şekil bakımından farklılık arz eder. 38 envanter no.'lu tekne sağlam durumdadır. İşçilik bakımından diğer lykia lahitlerinden kalitelidir ve ustalık eseridir. Lahit kapağıda diğer lahitlerden farklı olarak semerdam tipte değildir. Dikdörten blok kayadan yapılan kapağın ön yüzü üçgen tapınak alınlığı şeklinde işlenmiştir. Yunan tapınaklarına dayanan bu üslup, belki burda oturanların kökenleri hakkında fikir verebilir. Nec.38 envanter no.'lu lahtin önünde 39 envanter no.'lu parçalanmış başka bir tekne ve kapak yer almaktadır. N. ÇEVİK ve ekibinin yaptığı çalışmada Eksedralı Lahit Grubu'nda değerlendirilen 38 no.'lu mezar yapısının, yanında duran 39 no.'lu kırılmış lahitle bir ilgisi görünmemektedir. Muhtemelen yeri değiştirilmiştir. Kırık kapak ve tekne parçaları arasında kazılmış toprak, bize lahitlerin definecilerce yağmalanıp tahrip olduğunu anlatmaktadır. 40 envanter no.'lu kısmen parçalanmış tekne Yunan lahtilerinde görülen girland, üzüm salkımı, bitki hayvan motifleri ve eros kabartmalarıyla süslü zengin işçilikli bir eserden geriye kalan, teknenin uzun yüzünün bir kısmıdır. Tekneye ait olması muhtemel 41 no.'lu kapak parçasında Aslan Boğa mücadele sahnesi kabartma olarak tasvir edilmiştir (bk. Ideb. Nec. 41).

KRICKL ve STARK'ın çektiği fotoğraflar ilgili lahitlerde görsel malzeme olarak kullanılmıştır (bk. Ideb.Nec. 28, Ideb. Nec. 38, Ideb. Nec. 47, Ideb. Nec. 49.)

Lahitler yerel kireç taşından yapılmıştır. Tamamı Roma Dönemine tarihlenir. Semerdam tipi olmayan tekne ve kapak dışında lahitler üzerinde en çok görülen süslemeler Pisidia kalkanları ve mızraklardır. Kenarları kabartma konturla çevrili lahitlerin çoğu bir ya da iki basamaklı bir podyum üzerinde yer almaktadır.

Çalışma sırasında çekilen fotoğraflardan elde edilen bilgiler ışığında Ideb. Nec. 11, Ideb. Nec. 16, Ideb. Nec. 28, Ideb. Nec. 34, Ideb. Nec. 38,38' ait yazıtların TAM'deki karşılıkları bulunmuştur (TAM 869, 874, 838, 845, 839).

B. MİMARİ

Çalışmalara kuzey yönünden başlanılmıştır. En kuzeyde yer alan kilise yapısından itibaren numaralandırmaya devam edilmiştir. Güneye ilerledikçe aynı paraleldeki mezar yapılarının numara sırası batıdan doğuya doğru devam ettirilmiştir.

Kentte daha önceki çalışmalarda tespit edilmiş ve yayınlara geçirilmiş trikonkhos planlı güney kilisesine ait herhangi bir iz tespit edilememiş olup önceki çalışmalardan bilgi verilmiştir. Gene akropolde yer alan bazı tahrip olmuş yapıların ayrımı oldukça güç olup, kalıntılar hakkında yapılmış çalışmalara ithafen bilgi aktarılmıştır.

Genel olarak bakıldığında bölge için orta ölçekte bir dağ ve orman yerleşimi olan Idebessos'un kamu yapıları ayırt edilebilir durumdadır. Büyüklükleri ve nitelikleriyle ile nufüs ve sosyal yaşam hakkında bilgi verirler. Tiyatrosu yaklaşık 300 kişilik kapasiteye sahiptir. Hamam Klasik Lykia düzeninde inşa

edilmiş birbiri ardına sıralanmış dikdörtgen odalardan oluşmuştur (FARRİNGTON 1995, 4).

Kente kuzeyden giren su kanalının kaynağı belli değildir. Tepelerden uzak mesafeden getirilmiş olabileceği ihtimalinin yanında, vadide çok su alan topraktan çıkarılmış bir kaynağın kullanıldığı düşünülmektedir (ÇEVİK et alii 2009, 145). Yaptığımız çalışmada N. ÇEVİK ve ekibinin çıkardığı plandaki su yolunun kuzeye doğru devam eden kısmı yaklaşık 50 metre kadar takip edilmiş ve bu plan üzerinde ekleme yapılmıştır. Esasen su yolunun kuzey kısmı KALINKA'nın yayımladığı planda da belirgindir. KALINKA planında kuzeyden devam eden kanal, daha sonra bahsedeceğimiz kült alanı içinden aşağı, kente doğru ilerleyen yönü ile çizilmiştir. Kanal yerel kireçtaşı kaya bloklarının basit şekilde oyularak şekil verilmesi ve birbirlerine eklenmesi ile oluşturulmuştur. İçinden su geçen oluk kısımları açıktır. Kült alanında kayanın kendisinden yararlanılmış ve oluklardan akan suya farklı yönler verilmiştir. Bir kısmı kayanın önündeki havuz olabilecek çukura akarken, ana kaynak, kayanın üstünden sırt kısmı yarılarak geçirilmiş olmalıdır. Kayanın güneyinde su kanalı tekrar takip edilebilmektedir. Şehrin batısından güneye ilerlerken birkaç farklı kotta bu kanal için yapılan parçalara rastlanılmıştır. Esas kol ise doğuya dönerek hamam yapısına ilerleyendir. Bugün su kanalı ile hamam arasında yapılmış stabilize yol, suyun hamam yapısına giren bölümünün olması gereken yerdedir. Hamamdan sonra daha aşağılarda ve güneyde yeri değişmiş bir iki parça hariç su kanalına rastlanmamıştır. Ancak su kanalın, kentin güneydoğu yamacında bulunan sarnıçla bağlantısı olabilir.

Kentin hamamı M.s. III.-IV. yüzyıllara tarihlendirilmektedir (FARRİNGTON 1995, 15). Hamama su sağlayan bu kanalın inşası için en geç tarih olmalıdır. Ancak kanalın kuzeydeki kült alanı ile olan ilişkisinden dolayı, alan Hristiyanlık öncesi bir ritüele ait ise kanalın ilk inşasını daha eski zamana taşıyabilir.

Arazide, SPRATT, KALINKA ve BEAN'in eserlerinde su kemeri olarak geçen kalıntıya rastlanılmamıştır. Kemer yerine N.ÇEVİK'in de bahsettiği gibi, eğimli araziden suyu geçirmek için düzgün taş bloklardan yapılmış duvar kalıntıları mevcuttur. Yüksekliği 1 metrenin biraz üzerindedir ve ortalama 70 cm. genişliğe sahiptir (bk. Ideb. Arch. 52).

Kentin kuzeyinde, insan eliyle şekillendirilip peyzajı yapılmış doğal kayalık, Kült Alanı olmalıdır (bk. Ideb. Arch. 53). Yaklaşık 27x18 metrelik bir alanda yer alan kayalığın tören esnasında kullanım yüzü doğuya bakan cephesindedir. İki büyük kaya bloğu arasından aşağı doğru akacak şekilde kayanın tepesine kadar su getiren kanal net olarak takip edilebilmektedir. Tam tepede kanalın sonladığı yerde gene kanala ait ve burada tek örneğine rastladığımız kapalı künk şeklinde bir olukla suyun aşağıya akıtıldığı anlaşılmaktadır (bk. Şekil 144). İki büyük kaya bloğundan güneyde kalanın üzerinde belki meşale, kandil ve benzeri koymak için birkaç ufak oyuk ile daha alt kotta ortasında deliği bulanan bir niş göze çarpar. Kayanın üzerinden aşağı doğru düzgün şekillendirilmiş oluklar görülür. Bunlar kaya üzerinden su, süt, şarap ve kurban kanı gibi sıvı akıtmak için kullanılmış olmalıdır. Nişli kaya ve diğer kaya arasındaki su yolunun altında havuz olarak niteleyebileceğimiz alanın izleri görülmektedir. Çanak benzeri alan kısmen toprak dolgu ile kaplanmış ve definecilerce tahribata uğramıştır. Yukardan akıtılan sıvı bu alanda toplanıyor olmalıdır.

Yapının benzer örneğine Kilikia, Olba'da rastladığımız ritüel alanı, ölü kültü ile ilgili olandır (AKÇAY 2008, 180). Olba'da mezar yakınında olan kaya düzenlemeleri ölü kültü ile ilgili ritüeller için kullanılmıştır. Bu tür törenlerin mezar alanlarında gerçeklestirilmesinin tarihi Bronz Çağı'na kadar uzanır (AKÇAY 2008, 68). Bu kayaların tepesinde kesilen kurbanın kanı veya su ve benzeri sıvı akıtma için Idebessos'taki gibi kayaya oluklar açılmış olmalıdır. Idebessos'ta da yapıldığını düşündüğümüz ritüelin amacı ise henüz belirsizdir.

Idebessos'taki ritüel ise şehre dışardan getirilirken su kullanılarak yapılmış olmalıdır. Ancak yapılma sebebini gösteren bir bulguya rastlanılmamıştır. Nişli kaya bloğunun arkasında kalan batı kısmında düzgün şekilde kesilerek çıkarılmış kaya bloğunun izleri vardır. Belki bir lahit yapımında kullanılmıştır.

Kuzeyden güneye doğru, Kült alanından sonra gelen kilise yapısıdır. (bk. Ideb. Arch. 54) Üç nefli bazilika planlıdır. Bu plan bölgede yaygın olarak kullanılmıştır (İŞLER 2016, 363). ÇEVİK, Doğudaki ana apsisi çevreleyen pastophoriumları trikonhkhos planında olma ihtimalini belirtir. Lykia'da Trikonhkhos Planlı Kilise örneklerine çokça rastlanmaktadır (ÇEVİK et alii 2009, 154). LANG, yapıyı Ortaçağ Dönemi'nden bir kilisenin kalıntıları diyerek tasvir eder (LANG 2003, 465). ÇEVİK ve ekibi, kiliseyi bölgedeki benzerleri ile karşılaştırarak M.s. V-VI. yüzyıla tarihlendirmiştir (ÇEVİK et alii 2009, 154).
Kuzeyden gelen su yolunun birleştiği Hamam ve olası Gymnasium yapısı yanyanadır. (bk. Ideb. Arch. 55). Kentin kuzeyinden gelen su kanalının beslediği hamam yapısı Lykia'ya özgü mimari sergiler. Hamamın kapalı kısmı ana dikdörtgen alan içerisine yerleştirilmiş 3 veya 4 ünite içermektedir. Bu üniteler birbirlerine paralel şekilde sıralanmışlardır. Mekan büyüklükleri birbirine yakın ölçülerdedir. Bölümler arası geçişler bazen zemin altına yakın kotta düzenlenmiştir (FARRİNGTON 1995, 3). Idebessos'taki hamamın inşasında şipoli malzeme kullanılmıştır. Duvarın güney doğu köşesinde devşirme olarak kullanılmış lahit en net örnektir (bk. Şekil 86: Ideb. Nec. 32 Tekne).

Hamamın kuzeydoğusundaki şu an boş olan arazide ki bazı temel kalıntıları burada bir gymnasium olduğu hakkında fikir vermektedir (ÇEVİK et alii 2009, 153). ÇEVİK ve ekibi, hamam girişinin gymnasiumun güneyinden olduğunu söylemektedir. Hamamı ise altı bölümde incelemişlerdir. Üçüncü Bölüm'de bir havuzun varlığına işaret ederler (ÇEVİK et alii 2009, 152). FARRINGTON ise M.s. III.-IV. yüzyıllara tarihlendirdiği Idebessos hamamının bilinen Lykia düzeninde inşa edildiğini; fakat sonra yenilenerek ve bazı odaların ikiye bölünmesiye mekan sayısının artırıldığını söylemektedir (FARRİNGTON 1995, 15).

Akropol duvarına bitişik inşa edilmiş tiyatro ilgi çekicidir (bk. Ideb. Arch. 56). Lykia tiyatrolarının çoğunluğu Helenistik Dönem'de inşa edilmiştir. M.s. II. yüzyılda yaşanan depremle yıkılanların yerine yapılanlar Roma tarzında onarıldıktan sonra caveaları genişletilmiştir (ÖZDİLEK 2016, 157). Idebessos'taki tiyatro, boyut ve inşa tekniklerine bakılarak Helenistik Dönem'e tarihlendirilmektedir (ÖZDİLEK 2016, 175).

LANG, yapıyı ''..sadece 5 sırası iyi korunmuş olan, Lykia'daki en küçük tiyatro..'' diyerek tasvir eder (LANG 2003, 465). Aslında en küçük olanı Simena Tiyatrosudur. Yaklaşık 300 kişiliktir[8]. BEAN, Idebessos Tiyatrosu'nu 600-700 kişilik olarak tanımlar. (BEAN 1997, 145). ÇEVİK ve ekibi ise tiyatro kapasitesinin maksimum 364 kişi olduğunu hesaplamışlardır (ÇEVİK et alii 2009, 151).

Akropol olarak nitelenen tepeyi tamamen çevrelediği düşünülen duvarların az bir kısmı sağlam kalmıştır. İnşa tekniği ve malzeme bakımından farklılık göstermesi Helenistik Dönem'den Bizans Dönemi'ne kadar tadilat edilerek kullanıldığını işaret eder (bk. Ideb. Arch. 57).

Akropol tepeciğinin en yüksek kısmında inşa edilmiş yapı kalıntısı Heroon olarak adlandırılır (bk. Ideb. Arch. 58). Taban seviyesindeki duvarları sağlam kalmış yapının Roma Dönemi'nden bir kahraman adına inşa edinildiği düşünülmektedir (ÇEVİK et alii 2009, 150). Yapının yüksekteki konumuda özel biri için olduğu tezini destekler niteliktedir. Yapının kuzey kısmındaki basamak şelinde dizili blokların heroon'a ait heykeli taşıyan kaide için yapılmış podyum olduğu düşünülmektedir. (ÇEVİK et alii 2009, 150). Heroon yapısına sonradan 70 cm'lik bir duvar daha eklendiği ve yapının kapı kısmının kapatıldığı anlaşılmaktadır. Bununla beraber duvarı çevreleyen horasan harcı da yapının

[8] Simena Örenyeri hakkında bk: https://www.muze.gov.tr/tr/muzeler/simena-orenyeri (04.04.2019)

sarnıca çevrilmiş olduğu ipuçlarını verir. Sarnıç Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir (ÇEVİK et alii 2009, 150).

Akropolisin doğu yamacında definecilerce ortaya çıkarılmış iki sarnıç yapısı bulunmaktadır. Araştırmamız sırasında ulaşılamamış olan yapılar hakkında daha önce yapılan çalışmalar bize Roma Dönemi'nde ilk inşası gerçekleşen biri tonozlu sarnıçların Bizans Dönemi'nde de tamir görerek işlevini sürdürdüğünü aktarmaktadır (ÇEVİK et alii 2009, 151).

Akropol olarak değerlendirilen alan kentin görünen yapılarının güneydoğudaki sınırını oluşturur (bk. Ideb. Arch. 59). Tahkimatı bilinen tepelikteki alanda oluşan tahribatın yanısıra toprak ve moloz dolgusu yapılar hakkında bilgi edinmeyi zorlaştırmaktadır. Binalara ait taş parçaları belki Geç Roma ve Bizans Dönemi'nde devşirme malzeme olarak yeniden kullanılmıştır. Kaçak kazı izleri de alanda görülmektedir. Uzmanların yapmış olduğu araştırmalar sonucunda heroon dışında, akropol kilisesi olarak nitelendirilen Bizans devri yapı kalıntısı tasvir edilebilmiştir (ÇEVİK et alii 2009, 148-149).

C. TAŞINABİLİR BULUNTULAR

Idebessos'un en önemli taşınabilir buluntusu yasa dışı yollarla edinilmiş bronz atlı heykelciklerdir. Çalışmamız sırasında gözlemlediğimiz keramik parçaları hakkında da bilgi vermeye çalışılmıştır.

Ideb. Fig. 60, Ay Tanrısı Men'i tasvir etmektedir (bk. Şekil 189a, 189b). Duruşundan at üzerinde olduğu anlaşılan heykelciğin atı ele geçmemiştir. Fotoğrafta görülen tek olarak ele geçen 65 no ile listelediğimiz bronz at heykelciği ile birlikte çekilmiştir. Figürün mantosunun arkasında omuzları üzerinde yükselen hilal Men'in belirgin atribüsüdür. Bununla beraber diğer

formlarına göre belirgin farklara sahiptir. Sağ eliyle Gestus Latinus olarak adlandırılan işaret ve orta parmağın açık diğerlerin kapalı durduğu hareketi yapar (DELEMEN 1996, 199). Bilinen tasvirlerinde sağ avucunda kozalak tutar. Gene bilinenin aksine Phryg başlığı giymemiş hatta manto dışında çıplak haldedir. Fig. 60'ın sol eli dizgin tutar gibi öndedir. Gövde önde ve manto uçuşur şekildedir. Atı da yürüyüş şeklinde değil koşar haldedir. Koşu hareketi atlı tanrı tasvirlerinde nadir kullanılır. Gestus Latinus duruşu bölge için sadece bu örnektedir. Çıplaklık ve el duruşu daha çok Thrakia Bölgesi'nde Thrak Atlısı olarak görülmektedir (DELEMEN 1996, 200).

Ideb. Fig. 61, Figür Kakasbos-Herakles'i tavir eder. (bk. Şekil 190a, 190b). İşçiliği ve kalitesi Men Heykelciği'ne göre kötüdür (DELEMEN 1996, 202-203).

Ideb. Fig. 62 Kakasbos-Herakles'i tavir eder (bk. Şekil 191). Muhtemelen kısa bir tunica giymiştir. Vücutlarda anatomik oranlar gözetilmemiştir. İşçiliği ve kalitesi Men Heykelciği'ne göre kötüdür ve 61 no.'lu figüre benzer (DELEMEN 1996, 202-203).

Ideb. Fig. 63, Kakasbos-Herakles'i tavir eder (bk. Şekil 192). Sopası adak kabartmalarında görülen değnek benzeri sopaları hatırlatır. Vücutlarda anatomik oranlar gözetilmemiştir. İşçiliği ve kalitesi Men Heykelciği'ne göre kötüdür ve 61 no.'lu figüre benzer (DELEMEN 1996, 204).

Ideb. Fig. 64, Atlı Heykelciği (bk. Şekil 193a, 193b). Başı ve sağ el kırık olduğundan taşıdığı atribü dolayısıyla kim olduğu belirsizdir. İşçiliği ve kalitesi Men Heykelciği'ne göre kötüdür ve 61 no.'lu figüre benzediğinden Kakasbos-Herakles olma ihtimali yüksektir (DELEMEN 1996, 205).

Ideb. Fig. 65, At figürü. (bk. Şekil 189a, 189b) Vücutlarda anatomik oranlar gözetilmemiştir. İçşiliği kaba ve acemi izler sergilemektedir (DELEMEN 1996, 205).

Ideb. Fig. 66, At figürü (bk. Şekil 194). İşçiliği diğer Kakasbos-Herakles figürlerinde olduğu gibi iyi değildir (DELEMEN 1996, 206).

Ideb. Fig. 67, At figürü (bk. Şekil 195). Vücutlarda anatomik oranlar gözetilmemiştir. Men hariç, diğer figürlere göre biraz daha titiz el işçiliği vardır (DELEMEN 1996, 206).

III. AKALISSOS

Akalissos, Antalya İli, Kumluca İlçesi, Karacaören Köyü, Asarönü mevkinde yer almaktadır. Konum olarak, 36,522 kuzey ve 30,223 doğu enlem ve boylam koordinatları ölçülmüştür. Kumlucanın yaklaşık 25 km kuzeyindedir. Alakır Vadisi'nde Asar deresi denen derenin ayırdığı vadinin iki tarafına inşa edilmiştir. Kumluca ve Karabük üzerinden devam eden yolla ulaşılır. Dere yatağına ulaşıldığında ana yoldan sola dönüş veren ve şahıslara ait arazilere geçişi sağlayan iki toprak yol bizi Akalissos kent kalıntılarına ulaştırmaktadır. Bağ ve bahçe olarak kullnılan araziler içinde kalan kentte tahribat fazladır. Ana yolun diğer tarafı yani dere yatağının kuzeyinde kalan dik kayalıklarda ise kente ait kaya mezarları sıralanmaktadır.

Kenti ilk gezen ve isimlerini yazıtlardan okuyan ilk hafirler SPRATT ve FORBES olmuşlardır. Kent hakkında Antik Dönem bilgilerimiz sınırlıdır. Akalissos ismi Hierokles (Hier. not. ep. 683,4: Ἀκαλησσοῦ Ἀκαμισσοῦ.), Ptolemaios (Ptolem. V 3,3: Σαγαλασσός ξ′ δ″ λς′ L″ γ″ ιβ″), ve Stephanos Byzantios'ta (Steph. Byz. ethn. 56,8: [Ἀκαλησσός, πόλις Λυκίας. Τὸ ἐθνικόν] Ἀκαλησσεύς ὡς Τυμνησσεύς ἢ Ἀκαλήσιος.) geçer.

Kentle ilgili tarihi bilgileri E. KALINKA' nın yayımladığı 21 adet yazıttan öğrenmekteyiz. Bu yazıtlardan kentin sosyal ve siyasi yapısı, günlük yaşam ve dini inanışları ile ilgili önemli ipuçları elde etmekteyiz. Yazıtlardan ayrıca kent vatandaşları arasından dönemin yüksek görevlerine gelmiş kişiler ve aileleri hakkında da bilgiler sağlanabilmektedir.

Rhodiapolis'te ele geçen ve Opramoas Anıtı adıyla bilinen bir yazıttan (IGR III 739; TAM II 905; COULTON 1987: 177; TIB 8: 422.) M.s. 141 depreminden sonra Rhodiapolis'li zengin Opramoas'ın 3.000 denarius'luk yardımını aldığını öğrenmekteyiz (DİNÇ 2008, 34). Patara'da ele geçen ve aslen askeri amaçla

yapılan yolların güzergah bilgilerinin işlendiği Stadiasmus Patarensis Anıtı üzerinde adı geçen Akalissos ile Kormos kenti arası uzaklık 24 stadion, yani yaklaşık 4.5 kilometre olarak verilmiştir (ŞAHİN 2011, 103).

TAM II no 831: Ἀνέστησεν τὸν ἀνδριάντα Ὄρειος Ἀριστοκράτους | Ἀκα(λισσεὺς) ἑαυτοῦ γραμματεύσας καὶ ἱερασάμενος τῶν | Σεβαστῶν μετὰ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἀριδέσας, ||[4] πρυτανεύσας, ἐπιμελητεύσας δημοσίων ἔργων, πα|ραφυλάξας, ταμιεύσας β΄, ὑποφυλάξας Λυκίων | τοῦ κοινοῦ ἐπεικῶς καὶ πιστῶς, ὡς καὶ διὰ ψηφισμάτων | τετειμῆσθαι ὑπὸ τῶν <εὖ> πεπραγμένων ὑπ᾽ αὐτοῦ πό||[8]λεων Ἀρυκανδέων καὶ Κυανειτῶν καὶ Κορυδαλλέων | τῶν δήμων καὶ δι᾽ ἃ ἐποιήσατο ἀναλώματα φιλοτει|μηθάμενος τῇ πατρίδι πολλάκις καὶ ὑπ᾽ αὐτῆς τετει|μῆσθαι καὶ μεμαρτυρῆσθαι[9].

Akalissos'ta bulunmuş bir yazıttan, Akalissos, Arykanda, Kyaneai ve Korydalla Halk Meclislerince onurlandırılan Akalissoslu Oreios, bir heykel diktirdiği anlaşılmaktadır. Oreios grammateusluk, eşi Aridesa ile birlikte imparator rahipliği, prytaneusluk, epimeleuteslik, paraphylakslık, iki kez tamieusluk, Lykia Koinon'un hypophylakslığı yaptığı, Roma İmparatorluk Çağı'na tarihlenen söz konusu yazıttan anlaşılmaktadır (ÖZTÜRK 2006, 185).

TAM II no 879:
Αὐτοκράτορα Καίσαρα Μᾶρκον Αὐρήλιον[Κόμμοδον]| Εὐσεβῆ Εὐτυχῆ Σεβα(στόν), τὸν σωτῆρα τῆς οἰκου|μένης, [Ἀκαλισσέων ἡ βουλ]ὴ
καὶ ὁ δῆμος τῆς νεωκόρου[10].

İmparator Commodus Dönemi'ne (M.S. 180-192) ait olan yazıtta, kentin neokoros (νεωκόρος) unvanına layık görüldüğü belirtilmektedir (DİNÇ 2008, 34).

[9] IGR III 650; TAM 831; ZİMMERMANN 1993, 118 no 13; BRELAZ 2005, 391, no. C 41; PH284721:
[10] IGR III 656; TAM II. 879.

Kent kaya mezarlarının olduğu tepe birlikte ile yaklaşık 35000 m2 lik alan içerisindedir. Tepenin etrafına açılan yolun sınırladığı kent daha büyük bir alana yayılmış olabilir. Antik kaynaklarda Akalissos'un Idebessos ve Kormos ile birlikte oluşturulan Sympoliteia'nın liderliğini yaptığı ve üç kenti temsil ettiği anlatılmaktadır. Güney ve güneydoğu yamacında alt kotlarda ana kayanın düzleştirilmesiyle oluşturulan teras duvarları göze çarpar. Kentin kuzeyi ve güneyi arasındaki dere yatağının yanında bölgeye ulaşımı sağlayan modern yol bulunur ve doğu batı yönünde alandan geçer. Güneydeki tepeye bu yoldan itibaren ulaşımı sağlamış olması muhtemel giriş izleri bulunur. Ana kaya ve blok taşların oluşturduğu ve bugün kısmen toprağa karışmış duvar arasından yukarı çıkan birkaç basamak fark edilsede sonrası toprak ve moloz ile dolmuştur. Kalıntılara modern yolun güneye dönen iki stabilize kolu ile nar bahçelerini geçerek ulaşılmaktadır. Kuzeydeki tepede ye alan kaya mezarlarına ulaşılamamıştır. Ancak drone çekimleri ayrıntılı bir görüş elde edilmiştir. Güneydeki tepe sırtında doğu batı doğrultusunda sıralanan lahitler burada ayrı bir nekropolün varlığını gösterir. Lahitlerin etrafında başka yapı kalıntısına rastlanmamıştır. Nekropol ve kent içi içe değildir ve bu yönden Idebessos'tan farklıdır. Lahitler Roma Dönemi'ne tarihlenmektedir. Baktığımız yazıtların çoğu silinmiş olmakla birlikte E. KALINKA sayesinde günümüze ulaşmışladır. Kuzeydeki tepenin yamacında kaya mezarları dikkat çeker. Kente ait yapı parçaları sık çalılık ve ağaçlık alan içinde gizlenmiştir. Kalıntılar tepenin güneydoğu ucunda yoğun olarak görülür. Yapılardaki büyük tahribat nedeniyle, fonksiyonları ve fiziki özellikleri hakkında yorum yapmak çok güçtür. Bitki örtüsü de işi zorlaştırmaktadır. Yapıların ayakta kalan kısımlarında ise iç içe geçmiş şipoli malzemeler göze çarpar. Bunlar Roma Döneminden kalan yapı parçaları kullanılarak inşa edilen Bizans Devri yapılar olmalıdır. Modern kaynaklarda adı geçen kilise kalıntılarına rastlanılmamıştır. Bu durum muhtemelen arazi yüzünden yerleşimin tamamının görülemesinden kaynaklanmıştır. Alanda ilerledikçe her yapı parçasının içinde veya etrafında kaçak kazılar yapıldığı fark edilmektedir. Bazıları yenidir. Kentin güney tarafı birden fazla tarla sahibinin toprakları içinde kalmaktadır.

Akalisos'a ait taşınabilir önemli buluntular, III. Gordianus zamanında basılan 7 adet sikkedir ve H. AULOCK'un kitabında yayımlanmıştır. Bunların içinde ön yüzlerde, başında defne çelengi ile III. Gordianus ve eşi Tranquillina, arka yüzlerde ise Tanrı Apollon ve Dioskurlar, Atlı Tanrı veya Kahramanlar ile Herakles figürleri vardır. Bu figürler bize kentte tapınımı olan Tanrılar ve dini inanış hakkında bilgi vermektedir. Yapılan modern çalışmalar Lykia'da, Helen Nüfus'un etkin olduğu kıyı bölgeleri dışında, dağlık ve kırsal alanlarda olduğu gibi Akalissos kentinde de Kakasbos Kültü'nün önemli olduğunu göstermiştir (EFENDİOĞLU 2008, 82). Bizans Dönemi'nde Hristyanlığı seçen kent, iki kilise ile Piskoposluk merkezi haline getirilmiştir (HELLENKEMPER – HİLD 2004, 48). Akalissos kent ismi ile Gordianus ve eşinin adı sikkeler üzerine basılmıştır. Sikkelerle ilgili bilgiler ilerki bölümde aktarılacaktır. Kentte keramik parçaları yoğun olarak gözlemlenmiştir. İrili ufaklı parçalar halindedirler. Günlük kullanıma uygun basit ve sade işçilik göstermektedirler.

Yerleşimde Bizans Dönemi sonrasına ait bir kalıntıya rastlanılmamıştır. Bizans varlığı M.s. XI. yüzyılda Türklerin bölgeye gelişinden sonra devam etmez (ÇEVİK 2008, 11). Akalissos kentinde de muhtemelen M.s. VII. ve VIII. yüzyıl sonrası ya da en geç M.s. XI. yüzyıldan itibaren yerleşme olmamıştır.

Kent Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 11.05.2010 tarih ve 4089 sayılı kararı ile I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiş ve koruma altına alınmıştır.

A. NEKROPOL

Çalışmalara batı yönünden başlanılmıştır. En batıda yer alan mezar yapısından itibaren numaralandırımıştır. Doğuya ilerledikçe aynı paraleldeki mezar yapılarının numara sırası güneyden kuzeye doğru devam ettirilmeye çalışılmıştır. 8 tekne, 4 kapak ayrı, 9 lahit tekne ve kapakla birlikte numaralandırılmıştır. 7 tabula ansata tespit edilmiş, 2 tanesinde yazıt okunabilecek düzeyde görülebilmiştir (bk. Aka. Nec. 14, Aka. Nec. 20).

Lahitler yerel kireç taşından imal edilmiştir. Tamamı Roma Dönemi'ne aittir. Lahitlerde Idebessos'takine benzer kalkan motifleri (bk. Aka. Nec. 6) ve tekne kenarlarında kabartma kontur süslemeler bulunur. Lahitlerin alt kısmında basamaklı podyumlara sahip olduğu anlaşılmaktadır (bk. Şekil 207, 209, 228). Nekropol alanı Idebessos gibi ormanlık arazide değildir. Şahıslara ait tarım arazileri üzerinde yer alırlar. Lahitlerin bir kısmı tarla sahiplerince sınır taşı, hayvan besleme ve depo amaçlı kullanılmıştır (bk. Aka. Nec. 1, Aka. Nec. 2, Aka. Nec. 3, Aka. Nec. 6, Aka. Nec. 10, Aka. Nec. 13).

Kentin ve lahit nekropolünün kuzeyindeki tepe üzerinde yer alan kaya mezarların en erken klasik döneme ait olabilir (bk. Şekil 237-247). N. ÇEVİK Hoca bu mezarların sade üçgen alınlıklı cepheleri ve giriş kısmın büyük boyutlarından ötürü geleneksel lykia mezarlarının dışında yerel bir mimari formu taklit eden özellikler taşıdığını belirtmiştir (ÇEVİK 2015, 444). Yüksekte kalan mezar odalarının içi görüntülenmeye çalışılmıştır. Tek bölümden oluşan mezar odalarının bazılarında dört yönde uzanan alçak sedirler, yani ölü koymak için yapılan taş yataklar tespit edilmiştir. Bazı araştırmalarda benzer iç dizayna sahip ve Lykia Dili'nde yazıtı bulunan kaya mezarlarının M.ö. IV. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirildiği anlatılmıştır. Yazıta sahip olmamakla beraber, dört yöndeki yatağın genellikle arka ve girişteki kısımları boş bırakılıp diğer iki yana defin işleminin gerçekleştiği taş yataklar konumuz olan kaya mezarlarında

görüntülendiği gibi alçak bir yüksekliğe sahiptiler (SEYER 2007, 123-124). Bir kaya mezarı odasında arka kısımda yüksek bir sedir oluşturan seki yahut niş göze çarpmıştır. Yüksek taş yataklar defin olunan bedenin sonraki definlerde istemeden tahrip edilmelerine engellemiş olmalıdırlar (SEYER 2007, 125).

Kaya mezarlarının olduğu tepenin doğu ve batı yönlerinde ikişer adet üçgen biçimli açıklık da dikkat çekicidir (bk. Şekil 240). Kısmen insan eliyle düzenlenmiş olabilecek bu açıklıklar simetrik bir şekilde tepenin doğu ve batı kısımlarındadır. Batı kısmında ki üçgen fomdaki açıklığın hemen yanında belli belirsiz fark edilen bir oyuk içinde at nalı ya da yarım daire benzeri bir niş gözlemlenmiş (bk. Şekil 241), ancak tepeye çıkmak mümkün olmamıştır. Büyük olasılıkla kaya mezarlarına giden yol batı yönden ve nişin olduğu kısımdan ilerliyor olmalıdır. Tepede, N. ÇEVİK'te bahsedilen diğer iki kaya mezarını görüntülemek mümkün olmamıştır. Görünen kısmın alt kotlarında ağaçların gizlediği yerde olduklarını tahmin etmekteyiz.

B. MİMARİ

Çalışmalara alt kottaki III. şahsa özel mülkiyete ait nar bahçesinden başlanıldı. 20 No'lu Yazıtlı Lahit'in yanından çit aşılarak II. şahsa ait olduğun düşündüğümüz ağaçlık ve çalılık bölge içinde devam edildi. Düz bir hat üzerinde ilerlenmeye çalışıldı. Tepenin güneydoğu kısmında bitimine dek gidildi. Buradan doğuya doğru, tepe eteklerine inilerek doğudan kente uzanan ve kenti ikiye ayıran taşıt yoluna çıkıldı. Fonksiyonu belli olmayan yapı parçaları göründüğü şekli ile aktarılmaya çalışıldı.

Kent yapılarında kullanılan malzeme yerel kireç taşı olmuştur. Yapı parçaları nitelik bakımından bilgi vermese de yerleşimde kalanlar Roma ve Bizans Dönemine ait olmalıdırlar. Kaynaklarda bahsedilen kiliselere ait izlere rastlanılmamıştır (HELLENKEMPER – HİLD 2004, 48). Sağlam kalmış bazı yapı parçaları bize Akalissos'ta büyük kamusal yapılar inşa edilmiş olduğunu anlatmaktadır (bk. Aka. Arch. 30, Aka. Arch. 33). Kentin önünden geçen dereye rağmen yerleşimde sarnıç kalıntıları tespit edilmiştir (bk. Aka. Arch. 34). Akropol olabilecek tepenin doğu kısmında savunma duvarlarına ait izler bulunmaktadır (bk. Aka. Arch. 36). Ağaç ve çalılık alanda kalmış harabelerin arasında çok sayıda kaçak kazı izine rastlanılmıştır (bk. Şekil 256).

C. TAŞINABİLİR BULUNTULAR

Akalissos'un en önemli taşınabilir buluntuları, hakkında yayınlar da olan Roma Dönemi'ne ait sikkelerdir. Çalışmamız sırasında gözlemlediğimiz keramik parçaları ve bazı taş kalıntılar hakkında da bilgi vermeye çalışılmıştır.

Akalissos Kenti'ne ait olduğu bilinen sikkeler bronz olup, İmparator Gordianus III (Ms. 238–244) ve eşi Tranquillinna (Ms. 241-244) dönemine tarihlendirilir (LANG 2003, 47). H. VON AULOCK'un yayımladığı katalog eserde sikkeler tanıtılmaktadır.

Sikkelerde III. Gordianus ve eşi Tranquillinna'nın portreleri, diğer yüzünde ise bölge için önemli olan dini figürler yer alır. Mızrak tutan atlı dioskurlar ve Helena (bk. Aka. Coin 38), tapınak ve tanrıça (bk. Aka. Coin 39), atlı tanrı veya kahraman (bk. Aka. Coin 40, 41), Tanrıça Tykhe, Herakles ve Apollon (bk. Aka. Coin 42, 43, 44) bunlardandır. Sikkeler üzerinde yer alan lejantlarda

imparator ve imparatoriçenin adları ile Akalissos'un ismi okunmaktadır. Sikkelerde hem yerel tanrıların hem de roma tanrılarının tasvir edilmesi, Roma'nın en azından kendisine istediği saygıyı aldıklarında halkı dini inanışlarında zorlamadıklarını göstermektedir.

Yüzeyde tespit ettiğimiz keramik parçaları Bizans önemi'ne ait olmalıdır. Boyun, gövde ve dip kısımlarına ait parçalardan, kapların günlük kullanım için yapıldığı anlaşılmaktadır. Kormos'ta rastladığımız taban tuğlalarının benzerlerine ait parçalar Akalissos'ta görülmektedir. Söz edilen parçalar, konum olarak yakın bu iki kentin aynı imalathaneden çıkma malzemeyi kullandığını düşündürmektedir.

Tarımsal faaliyet alanında, yağ ve şarap üretiminin gerçekleştiğini rastladığımz işlik parçalarından anlamaktayız. Loğ taşı olduğunu düşündüğüz silindir bize belki Bizans Dönemi'nde yerleşimdeki evlerin sıkıştırılmış toprak damlara sahip olduğu fikrini vermektedir.

IV. KORMOS

Kormos, Antalya İli, Kumluca İlçesi, Karacaören Köyü, Karabük Mahallesinde yer almaktadır. Konum olarak: 36,535 kuzey ve 30,280 doğu enlem ve boylam koordinatları ölçülmüştür. Kumlucanın yaklaşık 20 km kuzeyindedir ve üç kent içinde bu yönden ilk varılan yerleşimdir. Alakır Nehri'nin ve vadisinin doğusunda kalır. Karabük yerleşiminin, eteklerine kadar uzandığı sarp bir tepenin sırt kısmında yer alır. Bu sırt kuzey güney ekseninde olup yaklaşık 2 km boyunva devam eder. Kalıntıların olduğu kısım ise yaklaşık 450 metrelik kısımdadır. Tepede yerleşim yapılan alanın genişliği ortalama 30 metreyi aşmamış olup, binalar çoğunlukla bitişik inşa edilmiştir. Yol olarak kullanılan alan yok denecek kadar azdır. Bu darlıkta, tarım terası fonksiyonuyla kullanılmış olması muhtemel, taşlarla çevrilmiş ve düzeltilmiş küçük sekilerden, belki aşağı inilemeyen durumlar için faydalanılmıştır. Ancak tepeye çıkarken rastlanan kalıntılar ve hava fotoğraflarında görülen izler kentin yaşam alanının çok daha geniş olduğunu, belki Alakır Nehri kıyısına kadar uzandığına dair ipuçlarını verir. Bu durumda 40000 m2 lik bir alandan söz edilebilir. Sırt üzerindeki kalıntıların çoğu tahrip edilmiş ve yağmalanmış olmalıdır. Yapılara ait temeller ve alt duvarların dışında farklı kotlarda yer alan sur ve teras duvarları ile kule olması muhtemel yapı ve sarnıçlar kalıntı gruplarını oluşturur. Kentin konumu ve yapısı bize Bizans Dönemi'nden kalma az nüfuslu köy-kent veya kuleye sahip çiftlik yerleşimi belki de kıyıdan iç kısımlara giden ticaret kervanlarının yolda sığındığı tahkimli mola noktalarından biri olabileceği fikrini vermiştir. Kormos olarak kabul edilen yerleşim kent olabilecek nitelikte kamu yapılarına rastlanmamıştır. Yapılar çoğunda bitişik olup tahribat fazladır. Bazı yapılara farklı zamanlarda daha ufak ölçekli bölmeler ve eklemeler yapılmışdır. Bu eklemeler yapının ilk haline göre derme çatma, kaba işçilik sergilemektedirler. Bazı temel ve duvarlar, sıradan - günlük kullanılan konut için fazla işçilikli, düzgün taşlı ve büyük boyutlardadır. Muhtemelen Roma Dönemi veya Helenistik Dönem'de önem arz eden bazı yapıların sonradan

kısmen yeniden şekil verilerek Bizans Dönemi'nde kullanıldığını göstermektedir. Mezar yapısına rastlanmamıştır. Ancak Koruma Kurulu'ndan uzmanların hazırladığı envanter fişinde, çalışmamız sırasında göremediğimiz sağlam ve devrilmiş bir adet stel kayıt altına alınmıştır. Tepeye tırmanmak uzun süren zahmetli bir iştir. Aşağıdan bakıldığında kentin kule yapısı görülebilmektedir.

Akalissos ve Kormos gibi kente ilk gelen ve adından bahseden ilk hafirler SPRATT ve FORBES olmuşlardır. KALINKA tarafından yazıtları kopyalanmış ve yayımlanıştır. Kent hakkında Antik Dönem bilgilerimiz sınırlıdır. Kentle ilgili tarihi bilgileri E.KALINKA' nın yayımladığı 6 adet yazıttan öğrenmekteyiz. TAM II 900 ve 901'de yayınlanan yazıtlarda kentin ismi Κορμέων olarak geçmektedir. Stadiasmus Paterensis yol kılavuzunda ise ''Κόρμα'' olarak belirtilmiştir (DİNÇ, 2008, 33). Kentin ismi Akalissos ve Idebessos gibi bize Helen yerleşimi öncesine ait varoluş ipuçları vermez. BEAN, son eki belli olmayan kent isminin yerel bir formda olabileceğini söyler, Bununla birlikte Helence kökten gelebileceğini varsayarak ''budanmış ağaç gövdesi'' anlamına gelen ''Κόρμος'' sözcüğünün Helen kökenli şehre, yerel halkın ahşap evlerine ithafen verildiğini düşünmüştür (BEAN 1997, 146). Yazıtlardan bir diğeri M.ö. 80 yılına, Sulla Dönemi'ne tarihlenir (DİNÇ 2008, 34). Bu şekilde Idebessos ve Akalissos'tan çok önce ilk olarak Kormos'un adı yazıtlarda geçmiş olmalıdır. Tahrip olmuş halde günümüze ulaşan TAM II 900'de yayınlanan yazıtta; M.ö. 78 yılında korsan lideri Zeniketes'e karşı açılan savaşta kentini savaştan ve tehlikelerden koruyan Opramoas oğlu Opramoas'ın onurlandırılmasından söz etmektedir (DİNÇ 2008, 34).

TAM II no 902: [Παρπο]λίνγις καὶ Ὄρειος οἱ Κονδόσου | [Κονδ]όσαν Παρπολίνγιος, τὸν ἑαυ|[τῶν πα]τέρα, κατὰ τὴν διαθήκην, ||[4] [πρυταν]εύσαντα καὶ ταμιεύσα[ντα | καὶ γυμνα]σιαρχήσαντα καὶ ὑποφυλα|[κήσαντα Λ]υκίων καὶ ἱερατεύσαν|[τα Διὸς Ὀλ]υμπίου καὶ ἱερατεύσαν||[8][τα τῶν Σεβα]στῶν καὶ

δεκαπρωτεύ|[σαντα ἀγν]ῶς καὶ τὰς λοιπὰς ἀρχὰς | [ἄρξαντα ἀ]πάσας καὶ τειμηθέντα | [ὑπὸ τῆς συνπ]ο̣λειτείας κατὰ τὰς ||[12] [συνειθισ]μένας τειμάς[11].

Kormos'ta bulunmuş bir yazıttan, Kondosas'ın oğullarına kendisini onurlandırmalarını emrettiğini öğrenmekteyiz. Parpolingis ve Oreios'un yaptırdığı ve M.s. II. yüzyıla tarihlenen onur yazıtından, babaları Kondosas'ın prytaneusluk, tameieusluk, gymnasiarkheslik, Birlik hypophylakslığı, Zeus Olympios'un rahipliği, Augustusların rahipliği ile birçok memuriyet yaptığı anlaşılmaktadır (ÖZTÜRK 2006, 213).

τῆς συνπ]ο̣λειτείας ifadesi de Akalissos ve Idebessos ile gerçekleştirdiği sympoliteia'yı ifade etmesi açısından önemlidir (DİNÇ 2008, 34).

TAM II no 900: Κορμέων ὁ δῆμος ἐτείμησεν καὶ τὸ [δεύτερον κα]|τ. εὐεργεσίαν Ὀπραμόαν Ὀπραμόου χ[ρυσοῖς στε]|φ̣άνοις καὶ εἰκ[ό]σ̣ι χαλκαῖς καὶ εἰκόσι γρ[απταῖς ἐπιχρύ]|[σο]ις καὶ ἀναγορεύσεσιν ἐν τοῖς <ἀγ>ῷ̃[σι καὶ προεδρίᾳ?] ||4 [κ]α̣ὶ ἡμέρᾳ ἐπωνύμῳ εἰς τὸν ἀεὶ χρόν[ον, ἄνδρα καλὸν] | κ[α]ὶ ἀγαθὸν γενόμενον διὰ προγό[νων, κτίστην ὄν]|τα καὶ εὐεργέτην τοῦ δήμου καὶ [φιλοτείμως? πε]||πολειτευμένον̣ [κα]ὶ σεσωκότα̣ [αὐτὴν τὴν πόλιν?] ||8 καὶ ἄνδρας ἐκ πολέμ[ο]υ καὶ κινδύ̣[νων καὶ τῷ̃ ἔθνει] | τῶν Λυκίων παραίτιον γεγονό̣[τα πολλῶν ἀγαθῶν?] | [δημ?]οκρατίᾳ[ν] σ̣ώ̣σαντα, πρὸς π[άντας] (DİNÇ 2008, 33).

Yazıt M.ö. 80 yılına tarihlenmektedir. M.ö. 78 yılında Korsan Zeniketese karşı kentini savunan Opramoas oğlu Opramoas'ın onurlandırılmasından bahsedilmektedir (DİNÇ 2008, 34). Kentin adı TAM II no 901'de olduğu gibi ''Κορμέων'' şeklinde geçmektedir.

TAM II no 901: [Κορμέων ὁ δῆμος ἐτείμησεν] | [χρυσῷ̃] | σ̣τεφάνῳ καὶ εἰκόνι χ[αλκῇ καὶ προε]|[δ]ρίᾳ ἀρετῆς ἕνεκεν καὶ εὐνο[ί]||4ας, ἧς ἔχων διατελεῖ εἰς τὸν | δ̣ῆμον τὸν Κορμ [έ] ων κ̣α̣ὶ ε̣ἰ̣ς̣| [τ]ὸ̣ κοινὸν [τὸ] Λυκίων, [ὡς?] ν̣ε|ν<ε>μῆσθαι ε̣ἰ[ς] α̣[ὐ]τὸ̣ν̣ κ̣αὶ δὶς||8 ἀγῶσιν κατ ἐνιαυτόν (Dinç 2008, 33).

[11] HEBERDEY – KALINKA 1897, 11 vd., no. 35; IGR III 658; TAM II 902; ZİMMERMANN 1993, 117, no. 6; BRELAZ 2005, 409, no. G 10; PH284792:

Kormos'ta bulunmuş TAM II no 900-901 yazıtlar, kentin adını ''Κορμέων'' olarak belirtmektedir. Stadiasmus Paterensis Yol kılavuzunda ''Κόρμα'' şeklinde geçer (ŞAHİN 2011, 102-103). Son eki belli olmayan kent adının Hellence bir kelime ya da yerel bir isim mi olduğu açıklığa kavuşmamıştır. G. BEAN, Eğer isim Helence ise budanmış ağaç gövdesi anlamından gelen Kormos'un, Lykia ev tipi mezarlarda taklit edilen Lykia'ya özgü evlerden esinlenerek türetilmiş bir kent adı olabileceğini belirtmektedir (BEAN 1997, 146).

Kent yüzeyinde insan eliyle ve erozyon, sel ve deprem gibi doğal sebeplerle parçalanmış olması muhtemel keramik parçaları yoğun şekilde gözlenmiştir. Günlük kulanım kaplarına ait parçalar dışında taban tuğlaları, cam parçaları ve kurşun çivilere rastlanılmıştır. Bazı taşınabilir kültür varlığı kalıntıları da bize sınırlı bilgi edinme olanağı vermiştir. Yerleşimden aşağıya tepe eteklerine kadar yoğun şekilde dökülen keramik ve yapı parçaları yayılmıştır. Bazı taşlar köylülerin günlük ihtiyalarına göre sınır, seki, duvar vb. gibi işler için kullanılmaktadır.

Kuleli çiftliklere benzer yapısıyla değerlendirdiğimizde, bu tür yerleşimler için kuruluş tarihi Erken Helenistik Dönem ile Roma İmparatorluk Dönemi arasındaki zaman dilimi verilmektedir (TÜNER 2002, 23). Kentle ilgili en erken tarihi bilgi M.ö. 80 yılına ait yazıttan gelmektedir. Yerleşimde Bizans Dönemi sonrasına ait bir kalıntıya rastlanılmamıştır. Bölgede VII. ve VIII. yüzyıllarda başlayan Arap akınları sonrasında giderek azaldığı bilinen nufüs ve yerleşme örnekleri gibi Kormos Kenti'nde de muhtemelen en geç M.s. XI. yüzyılda Türklerin bölgeye gelişinden itibaren yerleşme olmamıştır (ÇEVİK 2008, 11).

Kormos, Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 11.05.2010 tarih ve 4090 sayılı kararı ile I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiş ve koruma altına alınmıştır.

A. NEKROPOL

Kentin nekropolu hakkında bir bulguya rastlanılmamıştır. Önceden yapılmış çalışmalarda da konuyla ilgili bilgiye ulaşılamamıştır. Elimizdeki tek bulgu kent için hazırlanan koruma kurulu envanter fişinde görülen mezar stelidir (bk. Kor. Nec. 1). Yerleşimin küçük olmasından sayıca az mezarı olan nekropol alanı tamamen tahrip edilmiş olabilir. Yakın tepelerden birinin zirvesinde saklı kalma ihtimali düşük de olsa vardır.

B. MİMARİ

Kentin yerleşimi sırt üzerinde kuzey güney doğrultusunda olmuştur. Dar olan zirve üzerinde güney kısma doğru yapılar yoğunluktadır. Bitişik yapılar, düzgün kesme taş bloklar ile basit yığma duvarlar arasında farklı işçilik ve dönem özellikleri göstermektedir. Bazı yapılar sonraki zamanlarda kısmen yeniden şekillendirilerek barınma amaçlı kullanılmışlardır (bk. Kor. Arch. 7). Yapılar arasında kalan ufak boşluklar yol olarak kullanılmış olmalıdır.

Harabelerin yer aldığı zirve, kenarlardan itibaren tahkim ve belki tarım için toprak koruma amaçlı yapılmış duvarlarla çevrili olmalıdır. Tepenin jeolojik yapısı ile oluşan tabakalaşmış kayalarda duvar inşasında yapı elemanı olmuş gözükmektedir (bk. Kor. Arch. 2).

Kentte su temini amacıyla farklı tiplerde ve boyularda sarnıçlar inşa edilmiştir (bk. Kor. Arch. 3, Kor. Arch. 5, Kor. Arch 8, Kor. Arch. 9, Kor. Arch. 10). Yerleşimin su kaynağından uzakta bir tepe üzerinde kurulması sonucu belki de en önemli sorun su temini olmuştur. Bölgede tespit edebildiğimiz 5 adet

sarnıçtan daha fazlası olmalıdır. Kuyu ve armut ya da balon formlu bu sarnıçların hepsi yağmur suyunu toplama amaçlı yapılmış olmalıdır.

Batı sırtta kule olması muhtemel yapı kentin öne çıkan mimari parçasıdır (bk. Kor. Arch. 6). Bilindiği üzere Dağlık Lykia ve Kilikia'da kuleler: gözetleme, savunma, saklanma, barınma ve depo vazifesi görmüş, yerel halk ve malları için korunaklı mekan sağlamış çok fonksiyonlu yapılardır[12]. Kormos'taki Kule savunmaya elverişli kayalık tepenin zirvesinde inşa edilmiştir. Eğer Kormos'u değerlendirirken, bölgedeki savunma özellikli kuleli çiftliklerden biri olarak kabul edersek ilk yapım olarak Geç Klasik-Erken Helenistik Dönem sonrası ile Roma İmparatorluk Dönemi öncesi arasına tarihleyebileceğimizi belirten araştırmalar mevcuttur (TÜNER 2002, 23). Kormos Kent Kulesi, bugün hala kullanılan bereketli ovayı gözetleme açısından hem de bir saldırıya karşı savunma özelliği bakımından kullanılmışa benzemektedir.

C. TAŞINABİLİR BULUNTULAR

Kormos Kentine ait buluntular taş, keramik, metal ve cam objelerdir. Parçalanmış ve dağılmış malzeme içinde bulunan objelerin hiçbiri orjinal yerinde in situ ele geçmemiştir. Bulunan aslan ayağı süslemesi ile silme veya süpürgelik olabilecek mimari süsleme elemanına ait parça tahminen bir heykel, onur kaidesi ya da benzeri bir sanat değeri olan nesneye ait olmalıdır (bk. Kor. Inv. 12). Gözlemlediğimiz silindir taş ise toprak sıkıştırma taşı veya plastik eser unsuru olabilir (bk. Şekil 317).

Bulunan cam parçası ve metal çiviler ve duvar boyası izi, Bizans Dönemi'ne ait olmalıdır (bk. Kor. Inv. 15). Günlük kullanım eşyalarına aittirler.

[12] DURUGÖNÜL 1996, 256; TÜNER 2002, 23.

En büyük keramik parçalarına Kormos'ta rastlanılmıştır. Parçalar diğer iki kente göre daha iri kalabilmişlerdir. Özellikle taban tuğlaları üzerindeki yaşken yapılmış çizikler Akalissos'ta bulduğumuz parçalarla ile benzer özellik göstermektedir (bk. şekil 283, 322). Günlük kullanım kaplarına ait kulplu ağız ve boyun kısımları ile farklı kaplara ait, gövde ve dip kısımları gözlemlenmiştir (bk. şekil 319-321). Çatı kiremitine ait olması muhtemel keramik parçalarına rastlanılmıştır (bk. şekil 324). Ayrıca sağlam bir yün eğirme ağırşağı da çalışmada tespit edilmiştir (bk. Şekil 325). Tüm keramikler Bizans Dönemi'ne ait olmalıdır.

V. BAĞIMSIZ YAPI KALINTISI

Idebessos'tan Akalissos yönüne dönüşte yolun sol tarafında kalan dörtgen planlı bir yapı kalıntısı dikkat çekmiştir. Drone aletinin pili bitmesi sonucu yukardan resimleyip çizemediğimiz yapı kalıntısının koordinatları ölçülüp vaziyet planına işlenmiştir.

Idebessos'un yaklaşık 1 kilometre doğusunda yer alır. Küçük bir yükselti-tepelik üzerindedir. Yapı dikdörtgen bir plan göstermektedir. Temel üstü 3 sıra düzgün kesilmiş blokla yükselen duvarı 6 metre yatay uzunluğa sahiptir. Taşlar dağıldığı için diğer duvar uzunlukları net değildir. Kalıntılar içinde işlenmiş farklı taşlar göze çarpmaktadır. Etrafında başka yapı kalıntısı yoktur.

VI. SONUÇ

Sürekli istilalara ve yağmalara maruz kalan Lykia'da siyasi bir otorite kurulması ve halkın ortak çıkarlarını sürdürebilmesi için oluşturulan Lykia Birliği M.ö. II. yy.'dan itibaren tarih sahnesinde görülmeye başlamıştır Konumuz olan üç kentin Likya Birliği'nde görülmesi Roma İmparatorluk Dönemi'nde olmuştur. Roma İmparatorluk Dönemi'nde Sympoliteia'ların sayısı artmıştır. Bu işleyişin, iç yönetiminde kendi kararlarını alan ancak daha kolay denetlenen ve gözden kaçacak kadar küçük olsada siyasi hakka talip olduğundan bir üyeliği bulunan tüm kentlerin idaresinde İmparatorluğa kolaylık sağladığı düşünülmektedir.

Akalissos, Idebessos ve Kormos kentlerinin sympoliteia oluşturarak Lykia Birliği içinde 1 oya sahip olduğunu ve böylece Roma'nın eyalet yönetiminde siyasal açıdan söz söylemeye hak kazandıklarını kaynaklardan öğrenmekteyiz. Üç kentin bu birliği kurmasının birden çok nedeni olmalıdır. Söz konusu kentler, denizden uzakta, dağlık ve ormanlık alanda yer almaktadırlar. Üç kentin sosyal, siyasi ve ekonomik hayatı birbirine bağlı geçmiş olmalıdır. Nüfusları ve güçleri az olan bu kentler Lykia Birliği yönetiminde temsil edilmenin yanı sıra ticaret ve savunma gibi gerçekler sebebiyle de sympoliteia yapmış olmalıdırlar. Kentler tarih sahnesinde oldukları sürede çok büyümemişler ve adlarından söz ettirememişlerdir.

Kentlerin gelişip büyümemesi muhetemelen yağmaya ve saldırılara karşı koyamaması, düzenli bir güvenlik güçlerinin olmayışları, coğrafi-ekonomik sorunlar ve etrafında bulunan büyük kentlerle olan siyasi çekişmeler gibi sebeplerle ilgilidir. Coğrafi konumları gereği üç kent içinde en az genişleyerek büyüyen Kormos olmalıdır. İlk evresi Kule yapısıyla Geç Klasik veya Helenistik Dönem'e tarihlenebilen kentte, nufüs aynı kalmış hatta belki yerleşimin fonksiyon değiştirmesiyle azalmıştır. Akalissos ve Idebessos kaya

mezarları ile en erken Klasik Dönem'e tarihlenebilmektedir. Kentlerde günümüze gelen tüm yapılar Roma ve Bizans Dönemi'ne aittir. Belki Idebesssos'un tiyatrosu ve arkasındaki akropol duvarında Helenistik Dönem izleri görülebilir. Akalissos'taki tahribattan ötürü, yerleşimin hangi yönde ve ne kadar büyüdüğüne dair bilgi edinememekteyiz. Idebessos ormanlık alanda olmasına rağmen daha iyi korunmuş yapılardan kentin güney doğudaki tepelikten başlayarak gelişim gösterdiğini söyleyebiliriz. Roma Dönemi hamam ve lahitler arasında kuzey ve güneye konumlanmış kiliseler, Bizans Dönemi'ndeki büyümeyi gösterir. Tek kaya mezarı yerleşimden biraz uzakta güney batıda yer alır. Diğer taraftan kuzeyden gelen su yoluna bağlı kült alanının tarihlemesi de yapılamamıştır. Hristyanlık öncesi ritüellere ait alan için en geç tarih, hamamın yapıldığı Roma Dönemi olmalıdır.

Sympoliteia'nın önderliğini Akalissos kentinin yapmasına rağmen bugün en zengin maddi kültür kalıntıları Idebessos kentinde yer almaktadır. Nitekim Idebessos, Caracalla Dönemi'nde polis statüsüne yükseltilmiştir. Akalissos konum gereği hala kullanılan meyve bahçeleri ve tarım arazileri arasında kalmış olup günümüz yerleşimlerine daha yakın ve ulaşılabilir konumdadır. Kentte gezmenin tek zorluğu arazinin kullanılmayan kısmının çalı ve diken yapraklı ağaçlarlar kaplı oluşudur. Bununla birlikte Idebessos güncel yerleşimlere uzakta, dağlık ve orman arazisi içindedir ve vasıta ile gitmek gerekir. Bu gibi faktörlerin kaçak kazı ve tahribat konusunda Akalissos'u tehditlere açık bıraktığı ve yıkıma sebep olduğunu düşünmekteyiz. Bununla beraber Akalissos gene konumundan ötürü tarihsel süreç içinde yağma ve saldırılara daha çok maruz kalmış olabilir.

Idebessos ve Akalissos kentlerinde Lykia Birliği'nde görülen yüksek memurlukları yapmış önemli aileler ve kişiler olduğunu bu kentlerde bulunan lahit ve onur yazıtlarında görmekteyiz. Özellikle Roma Dönemi'nde kentlerin güvenliği, işleyişi ve ihyası adına yapılacak işleri kentin hemşehrileri arasından zengin ve güçlü ailelerden çıkan kimseler idare ediyordu. Bu işlerle meşgul

olmak, dönem inanı açısından oldukça önem arz etmekteydi ve yazıtlar ile tanıtımı sağlanıyordu. Yazıtlar ayrıca kırsal alanda kalan kentlerin, Lykia ve çevresinde yoğun olarak görülen korsanlık yağma ve talan gibi olumsuzluklara karşı, kent ve kırsal alanda güvenliği sağlayan bazı memurlara tanıdığı görev ve yetkiler hakkında bize bilgi vermektedir. Özellikle Roma Dönemi'nde Akalissos ve Idebessos yerleşimlerinin, devrin kent yapısında olduğunu ispatlar nitelikte; dekaprotos, prytaneus, hypophylaks, gymnasiarkhos vb. memur unvanlarına sahip vatandaşları ve icraatlarını anlatan yazıtları günümüze gelmiştir. Birden fazla görev almış kişiler ve baba oğul arasında devam eden yönetim süreçleri, kentlerde bazı soylu ve güçlü ailelerin egemenliği ellerinde tuttuklarının göstergesidir.

Bu yazıtlardan ayrıca kentlerdeki dini inanış hakkında da bilgi sahibi olabilmekteyiz. Bir yazıttan mezarlara verilen zarar karşılığı ödenecek ceza yeri olarak Akalissos'ta Apollon kültü, Idebessos'ta ise Dioskurlar'ların kültü tarif edilmektedir. Idebessos'tan kaçak kazıyla bulunduğu belirtilen metal figürnler de kentte Atlı Tanrı kültünün önemli olduğunu kanıtlar. III. Gordianus döneminde bastırılmış ve Akalissos'a ait olduğu düşünülen az miktardaki sikke üzerinde Apollon ve yerel türevleri, Tanrıça Tykhe ve Atlı Dioskular'a ait kabartmalar görülmesi sympoliteia kentlerindeki politeist inanışlara saygı duyulduğunun ve kabul edildiğinin belgesidir. Yazıtlar, sikkeler ve maddi buluntular, çalışmamıza konu olan kentlerin, Lykia'da kırsal alanda tapınım gösteren yerel ve vahşi tanrılara inanışlarını ifade etmesi bakımından da önem arz etmektedir.

Akalissos ve Idebesosos kent adlarının kökeninin, kentlerde bulunan eserlerden daha öncesine ait kabul edilmektedir. Yazıtlarda en erken Roma İmparatorluk Çağı Lykia Birliği Dönemi'nde adları geçer. Kormos ise isim kökü olarak daha geç döneme ait bir Helen ismi olarak kabul edilse de kenti tanıtan ilk yazıtın tarihi, diğer iki kenti tanıtan yazıtlardan önceye aittir.

Kentlere ait yazıtların dışında M.s. 45 yılında diktirilen Stadiasmus Provinciae Lyciae Anıtı (Lykia Eyaleti Yol Kılavuzu) ile günümüze gelen bilgi ise Akalissos ve Kormos arasının 24 stadion olduğudur. M.s. 141 yılındaki depremin ardından Rhodiapolis Kenti'nde diktirilen Opramoas'ın bağış listesinde sympoliteia adına Akalissos'a 3000 denarius verildiği yazmaktadır. Aslında bu miktar Bubon'a verilen 2000 denariusdan sonra en az miktardır Sebebi belki Akalissos ve ortaklarının önemsiz görülmesi, belki depremde fazla zarar görmemeleri, belki de Opramoas ile aralarında özel bir sorun yaşamış olmalarıdır. Hristyanlığın yayılmasıyla Akalissos, piskoposluk merkezi haline getirilmiştir. Idebessos'taki kilise yapısı halen görülebilmektedir.

Idebessos'ta en erken olabilecek ve köklerinin Helenistik Dönem'e kadar uzandığı tahmin edilen yapı tiyatrodur. Bunun dışında akropol duvarının bazı kısımları da gene Helenistik dönem'e ait olabilecek inşa tekniği izleri göstermektedir. Idebessos'la ilgili diğer önemli husus ilk hafirlerin görüp naklettiği ancak sonraki dönemdeki araştırmacılarca rastlanılmayan kaya mezarıdır. Bu mezar yeniden tespit edilip konumu belirtilmiştir. Tek odaya sahip mezarın cephesindeki kapının çerçevesinde görülen silmeler, ahşap bir yapıyı taklit ediyor olmalıdır. Bu mezar sayesinde kent tarihinin başlangıcı Klasik Dönem'e kadar götürülebilmektedir. Idebesos'ta ayrıca yalnızca KALINKA'nın eserindeki çizimde gösterilen ancak kaynaklarda anlatılmayan bir kült yerinin varlığı hakkında izler gözlemlenmiştir. Kentte gelen su yolu üzerinde bulunan doğal bir kaya yüzeyi oyularak su, şarap, süt veya kurban kanı benzeri bir sıvının akacağı oluklar oluşturulmuştur. Kayalığın tepesinden suyun akacağı kapalı künk ve aşağı devam eden basamaklı bir yol şekillendirilmiştir. Kayadan aşağı aktığını düşündüğümüz suyun, kaya zemininin önünde biriktiği havuz benzeri yapay çukurun izleri mevcuttur. Kayanın aynı cephesinde bulunan oyma niş ve muhtemelen meşale gibi aydınlatma unsurları için kayaya açılmış delikler, burada bir tören yapıldığını ispatlar niteliktedir. Kente kuzeyden gelen su yolu, kayalıktan güney doğuya devam ederek hamam yapısına ulaştığından, kayalık kült alanı için verilecek en

geç tarih hamam inşasından önceye gitmeyecektir. Kayalıktaki düzenlemelerin, ölülere ait kült alanı ya da kentte tapınım görmüş olan yerel ve vahşi tanrılara ait kült alanı olması ihtimalleri değerlendirilmektedir.

Akalissos taki bulunan en eski yapılar kaya mezarları olmalıdır. Kentin adının geçtiği çalışmalarda, kaya mezarları hakkında tarihleme yapılmamakla beraber, yerleşimdeki kalıntıların hepsi Bizans ve Roma Dönemi olarak belirtilmektedir. Lykia Bölgesi'nin kaya mezarları en geç M.ö. IV. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Bu tarihlemeleri kesin kılacak plastik süsleme ve bezemeler Akalissos kaya mezarlarında görülmemektedir. Mezar içlerine yapılan çekimlerde tek bölümlü mezar odasında dört duvar boyunca uzanan ve ölülerin üzerlerine konduğu yüksek olmayan sekilere yani taş yataklara rastlanmıştır. Lykia'da yapılan yeni bir çalışmaya göre Lykia Dili'nde yazıtı olan, benzer formdaki taş yataklara sahip kaya mezarları M.ö. IV. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir (Seyer 2007, 123). Akalissos'ta daha öncesine ait izlere henüz rastlanılmamıştır. Yerleşimime ait kaya mezarlarının doğu ve batı yönünde ikişer adet mezar olarak nitelenmeyecek ama insan eli ile şekil verildiği izleri taşıyan üçgen açıklıklar gözlenmiştir. Özellikle kaya mezarlarına tepenin batı kısmından geçiş olduğunu düşündürecek bir niş uzaktan tespit edilmiştir. Kaya Mezarları geleneksel Lykia formunda olmayıp, büyük kapı açıklıkları Lykia'ya özgü değildir. Üzerlerindeki sade üçgen alınlıklar yerel bir formun taklidi olmadır (ÇEVİK 2008, 59). Kentin konumu Lykia'nın doğu ve kuzey sınırların yakın olup, bölgede süregelen egemenlik mücadelesinin değiştirdiği siyasi - sosyal duruma göre, kültürel yapı ile şekillenen sanatın ifade farkı görülmektedir.

Idebessos ve Akalissos kentlerinde yüzey araştırma izni ile yapılan saha çalışmasında tespit ettğimiz mezar yapıları başta olmak üzere tüm yapı kalıntıları fotoğraflanarak envanter yapılmaya çalışılmıştır. Idebessos'ta 31 lahit, 11, kapak 10 tekne ve 1 kaya mezarı, Akalissos'ta 7 lahit, 10 tekne, 6 kapak ve 6 tane kaya mezarı tespit edilmiştir. Kentlerde görülen lahitlerin tamamına yakının Roma Dönemi'ne ait olup, semerdam kapaklı lahitlerin

süslemelerdinde mızraklı ya da mızraksız Pisidia kalkanı motifleri görülür. Bu da bize kentte Pisidia Hakimiyeti ya da soy olarak oradan gelmiş bir halkın yerli halkla karışması gibi sebeplerin varlığını sorgulatır. Sonuç olarak karşımızda Pisidia kültüründen etkilenmiş eserler görülür. Çoğu lahit basamaklı bir podyum üzerinde konumlanmıştır. Idebessos'ta görülen U Biçimli Eksedralı Podyumlu Lahit grupları kentin mezar yapılarının en anıtsal ve güzel örnekleridir. Podyumlu lahitler Lykia Mezar Mimarisi'nde çok görülmekte olup, U biçimli Eksedralı örnekler Patara Teimiussa ve Kibyra gibi kentlerde de mevcuttur. U biçimli alanın, ölü kültü ile ilgili sunum alanı olduğu hakkında görüş vardır (AKTAŞ 2008, 251). Kormos kentine ait bir mezar yapısına rastlanılmamıştır. Ancak Anıtlar Kurulu'nun kentle ilgili hazırlanan envanter fişinde bir adet mezar steline ait fotoğraf ve bilgi mevcuttur. Kormos'a yakın tepelerde bir nekropol alanı olma ihtimali vardır.

Idebessos Kenti'nde kamu yapılarına ait kalıntılar net şekilde görülebilmektedir. Bunlar akropolis, tiyatro, hamam, kilise ve su yoludur. Kentler içinde nüfüs yoğunlukları hakkında bize en net bilgi veren Idebessos'tur. Kentte yaklaşık 50 kadar lahit ve 364 kişilik bir tiyatro yer alır. Bu da bize kent nüfusunun 2000 kişiyi geçmeyeceğini göstermektedir. Idebessos'un ilk yerleşim yeri akropol olarak tanımladığımız alan olmalıdır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde kentin iyice genişlediği düşünülebilir. Bizans Dönemi'nde eklenen kiliseler ekonomik olarak iyi bir zamanın varlığına işaret etmekte olsa da son evrede kentte maddi durum bozulmuş olmalıdır. Akropol alanı bu son dönemde devşirme malzeme ile yapılan ve tahrip olmuş basit konut izlerini göstermektedir. Akalissos kentindeki kalıntılar fazla tahrip olduğundan yapılara ait fonksiyon izleri belli değildir. Burdaki parçalanmış binalar ait birkaç bloktan oluşan kalıntı kümeleridir. Kormos'taki yapılar ait izler Akalissos'tan daha iyi durumdadır. Kormos'ta kamu yapısı olarak niteleyebileceğimiz yapı yoktur. Ancak bazıları kalın ve düzgün yontu duvarlara sahip iyi işçilikli mekanlar olup muhtemelen Helenistik Dönem izleri taşımaktadır. Daha geç evrede Bu yapıların iç kısımlarında yeniden barınma

amaçlı değiştirilme izleri görülür ve bu yeni işlevler kaba işçilik sergiler. Kormos'ta fonksiyonu belli olan sarnıçlar dışında tek yapı batıya bakan kule yapısıdır. Bu kule ve kentin yerleşimi kuleli çiftlik veya kule köy yerleşimi olabileceğini gösterir. Bu tür yerleşimler ve yapılar Helenistik Dönem ile Roma Dönemi'nde kullanılmıştır. Kuleler hem savunma hem gözetleme, hem de barınma ve depo ihtiyacını karşılar. En erken tarihli olabilecek kule yapısı Geç Klasik Dönem'e ait olabilir. Helenistik Dönem'de yaygın olan kule çiftlik tarzı yerleşimlerin benzeri yapı belki başlangıçta Kormos Kenti'nin yerleşim merkezini oluşturmuştur. Yapılar bu merkezden etrafa genişlemiş olmalıdır.

Akalissos ve yüksek rakımda olmasına karşın Idebessos kentleri ulaşılabilir düzlükler üzerindedir. Idebessos kentinde nekropol ile yaşam alanı iç içedir ve mezar yapıları kent üzerine dağılmıştır. Akalissos günümüzde sık çalılık ve ağaçlık arazide kaybolmuş görünmektedir. Akropolünü çevreleyen sur duvarına ait bir kaç parça ize doğu yamacında rastladığımız tepenin, üzerindeki düz alanda kente ait yapı parçaları gözlemlenir. Mezar yapıları tepenin güneybatısından doğusuna doğru uzanan bir çizgi üzerindedir ve kent yapılarından ayrı bir konumda nekropol alanı görüntüsü verir. Kentin bulunduğu tepenin kuzeyinde yer alan tepede ise kaya mezarları cepheleri kente dönük konumda şekillendirilmiştir. Kormos ise bir sırt üzerinde ince uzun yapıdadır. Sokaklar yok denecek kadar dar kullanılmış ve yapıların bazıları bitişik inşa edilmiştir.

Kentlerin su ihtiyaçları konumlarına göre farklı şekillerde giderilmeye çalışılmıştır. Idebesos'ta tüm kenti kuzey güney doğrultuda geçtiğini gördüğümüz kesme taştan su kanallar ve kemer vazifesi gören su duvarı suyun kaynaktan taşınarak getirildiğini ve buna bağlı hamam yapısı da bir dönem bu kaynağından bolca su temin edildiğinin göstergesidir. Kentin kuzeyinde kült alanı da bu gelen su ile ilişkilidir ve suya bir kutsallık atfedilmiş olabilir. Güneydoğuda ise sonradan sarnıca çevrilmiş yapı ve alt kotta yer alan bizim göremediğimiz diğer sarnıç yapısı kentte su eksikliği olduğu zamanlarda

kullanılmak üzere inşa edilmiş gibidir. Akalissos Asarderesi denen yatağı kurumuş kaynağa yakın bir konumdadır. Tespit edememize rağmen bu kaynaktan kente su taşıyan kanallar ile su kemerleri ya da duvarlar kullanılmış olmalıdır. Akarsu yatağı, yüksek rakımdan gelerek akropol ve nekropol tepelerinin arasından geçer. Kentin yer aldığı tepede bir tanesini net gözlemlediğimiz sarnıçlardan daha fazla olmalıdır. Kormos dik bir yamaç üzerinde yer alır. Su kaynağına uzak olup aşağıdan akan nehre ulaşması mümkün değildir. Tepeye çıkarken ve zirvede akropol üzerinde irili ufaklı birçok sarnıca rastlanılmıştır. Bu sarnıçların hepsi yağmur suyunu toplamak için inşa edilmiş olmalıdır. Kormos, su ihtiyacını en fazla hisseden kent olmalıdır. Ancak kentin kurulduğu tepenin eteklerinde büyük Alakır Nehri ve verimli toprakları yer alır. Kent belki başlangıçta yerel bir beye ait bağımsız yerleşim olmalıdır. Sonrasında ise bazı yapıları tahrip ederek oluşturulan ve kullanılan basit geçiçi barınma işlevleri, yerleşimin terk edildikten sonra kısa süreli işgale uğradığını gösterebilir. Ya da belki günümüzde çobanların hayvanlarıyla etrafında gezdiği gibi, Akalissos ve Idebessos için gereken tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yapılması için görevli kişilerce kullanılan bir mekan haline dönmüştür. Gözlem amaçlı olarak ta en uygun konumdadır.

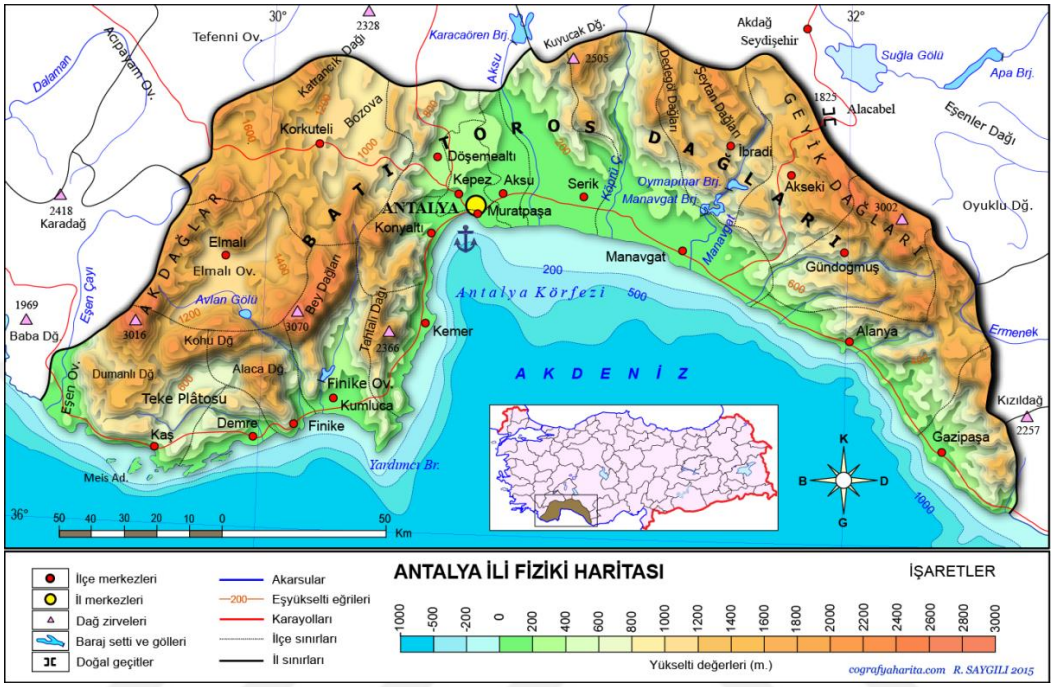
Sonuç olarak kökleri Klasik Dönem'e kadar gidebilen Idebessos ve Akalissos ile Helenistik Dönem'den beri var olduğu kabul edilebilecek Kormos Kentleri Doğu Lykia'nın dağ ve orman yerleşimlerinden olup, tarım, hayvancılık ve ormancılık gelirlerine sahip, küçük ölçekli nüfusları olan, savunmaya önem vermiş merkezlerdir. Kentler hakkında hammadde olarak kereste ticareti, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde bulunduklarını söylemek mümkündür. Zeytinyağı ve şarap üretiminde kullanılmış olması muhtemel iki işliğe ve birkaç işlik parçasına rastlanılmıştır. Ancak bunların ticari amaçla değil kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kapasitede işlikler olduğunu düşünmekteyiz. Ticaret ve ağaç hammadde temini işlerinde Akalissos ve Idebessos başı çekerken, konumu gereği Kormos tarımla uğraşmış olmalıdır. Kormos'un hakim olduğu konum, kendi depolayacağından çok ürün alınabilecek geniş ve verimli tarım arazilerini

kontrol eder niteliktedir. Sahip olduğu kule yapısı gözlem ve savunma dışında ürünler için depo vazifesi görmüş olmalıdır. Üç kentin Lykia Birliği'nde oy sahibi olmak için birleşmesinin yanı sıra, kendi içlerinde de ekonomik ve sosyal hayatı ortak yaşamış oldukları muhtemeldir. Özelikle meşhur olan Lykia sedir ve çamlarının dış dünyaya satılması için Alakır vadisi'nde sahile ve limanlara getirilmesi (ÇEVİK 2008, 3), kentlerin güç birliği ile gerçekleşmiş olabilir. Ağaç gövdeleri Alakır Çayı sayesinde taşınmış ve bölgenin en yakın iki liman bölgesinden Gelidonya Burnu'nda Melanippe (Karaöz) ile Finike'de Phoinikos Limanları'ndan talep edilen yerlere gönderilmiş olmalıdır. Kentler diğer dış ticari alım satımlarını da muhtemelen bu iki liman kenti ile sağlamaktadır.

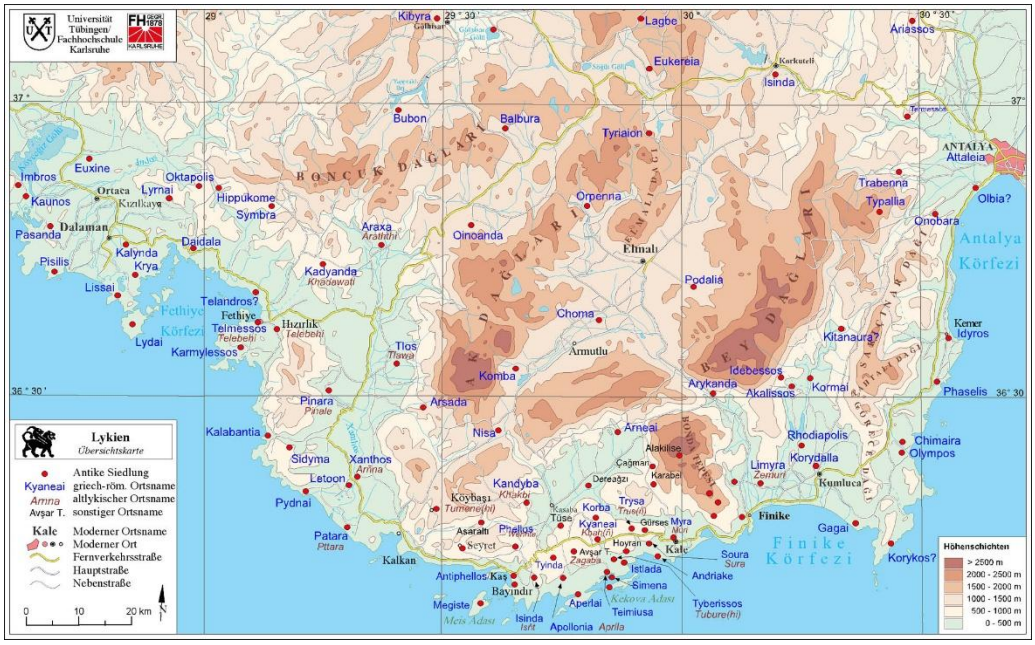
Kentler arasında önemli memurluklara gelmiş varlıklı ve soylu ailelerin yaşadığı, yerel kültlerden Atlı Tanrı ve bazı Helen kökenli tanrılar ile Anadolu kökenli ve kırsal alanda saygı gören tanrıların tapınım gördüğü, Roma İmparator Kültleri'nin de kabul edildiği anlaşılmaktadır. Hristiyanlık sonrası Akalissos piskoposluk merkezi olmuş, Idebessos'ta birden fazla kilise inşa edilmiştir. M.s. VII. ve VIII. yüzyıllarda Arap akınları sonrası zayıflayan kentlerde yaşam Türkler'in Anadolu'ya gelmesinden sonra tamamen ortadan kalkmış olmalıdır. Ancak bu yok oluşun ani saldırılarla değil, sonrasında yaşanan ekonomik ve sosyal bunalımlara bağlı olarak kentlerin terk edilişinin yaşandığını düşünmekteyiz. Bulunan eserler en geç Bizans Devri'ne tarihlenir ve eserlerde görülen işçilik bu dönemin parlak geçmediğinin göstergesidir.

Kentlerle ilgili en önemli taşınabilir madeni buluntuların el koyma yoluyla ortaya çıkarılması ve çalışma süresince bir kısmını fotoğraflarla belgelediğimiz kaçak kazı izleri, kentlerin bir plan proje çerçevesinde araştırılıp korumaya alınmadığı sürece tahribata uğrayacağı ve tarihine kıyasla kısa zaman içinde kaybolacağı endişesi vermektedir. Temennimiz ülkemize değer katan bu ve bunlar gibi tarihi ve kültürel miraslarımıza devletçe ve halkça bilinçli bir şekilde sahip çıkacak nesillerin yetişmesi ve göreve gelmesidir.

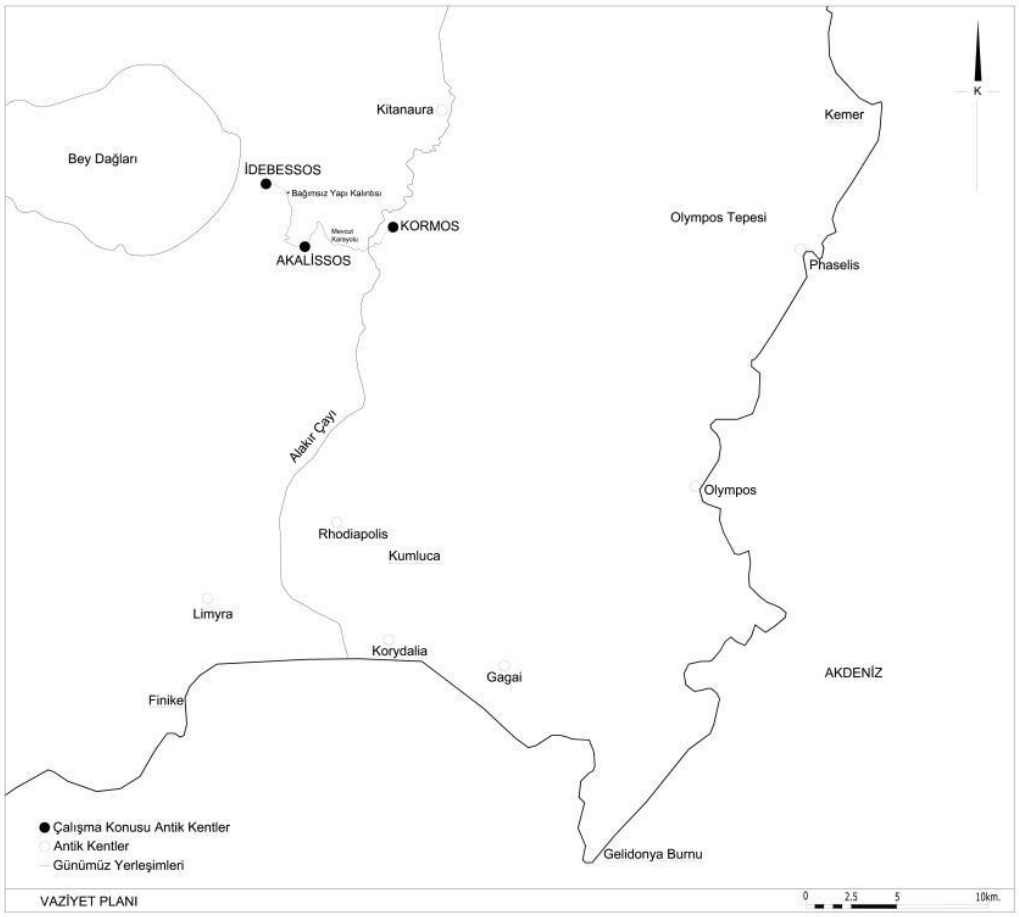
HARİTALAR ve YERLEŞİM PLANLARI



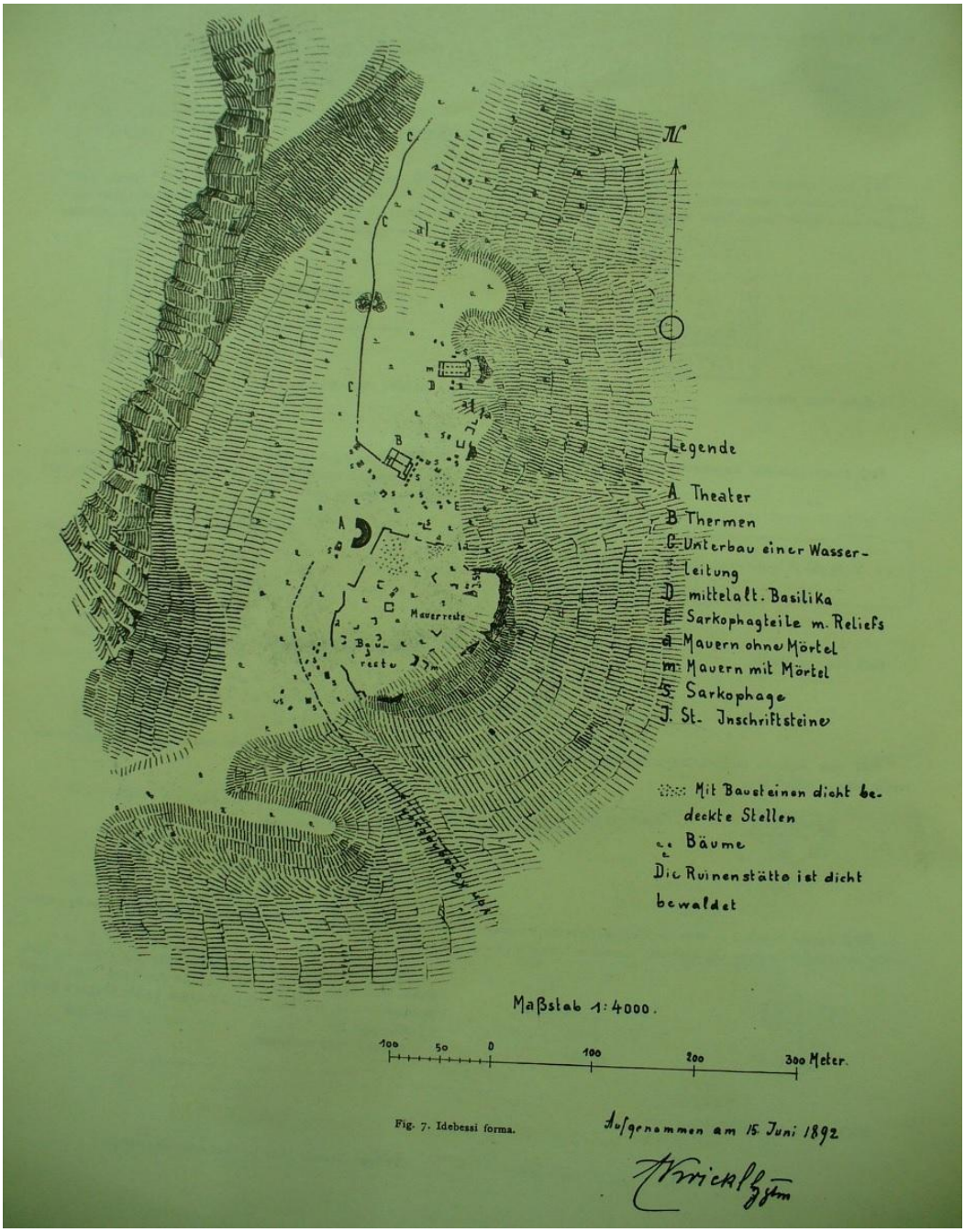
Şekil 1: http://cografyaharita.com/haritalarim/2a_antalya_ili_fiziki_haritasi2.png. (18.07.2019)



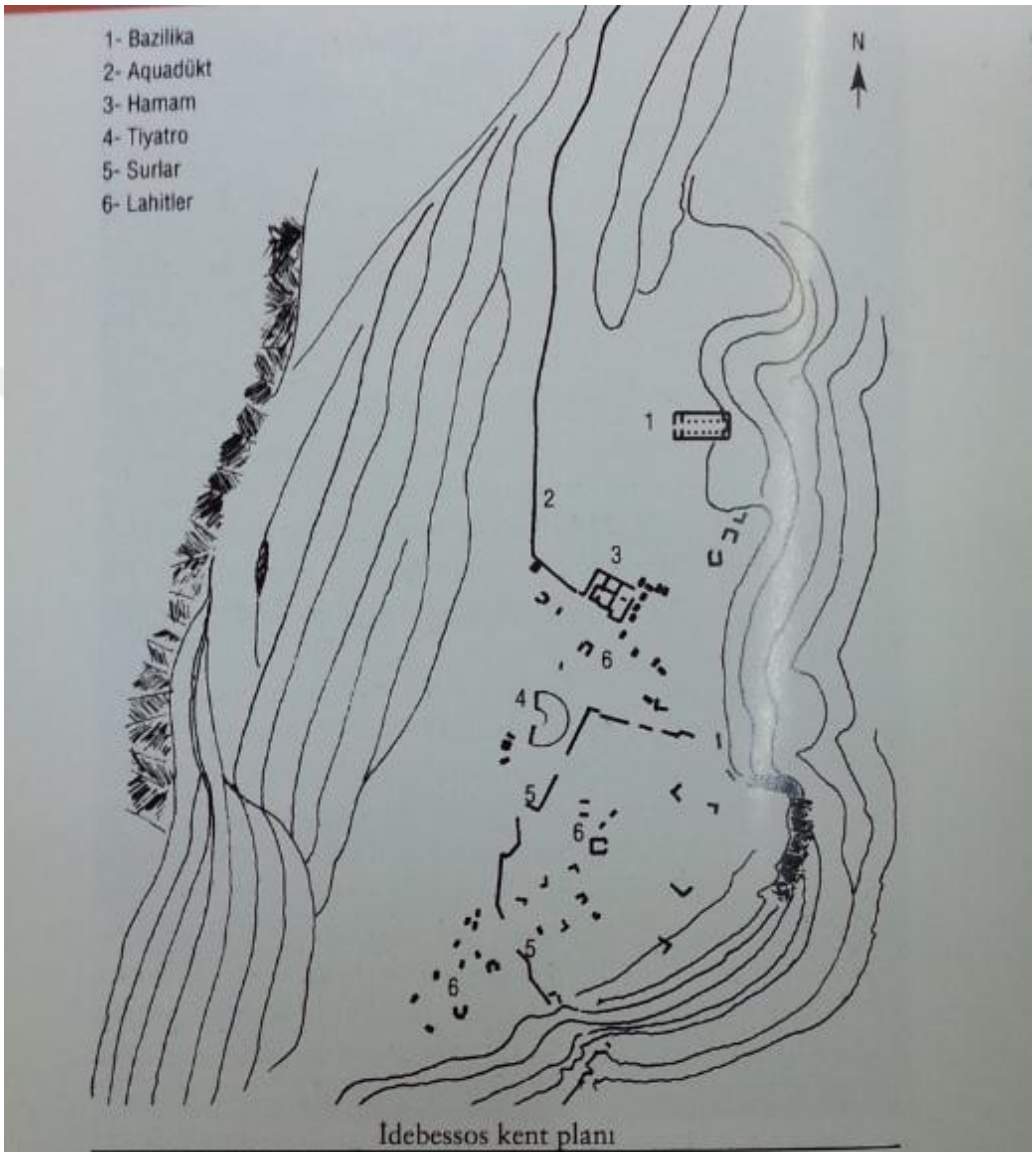
Şekil 2: Lykia. https://www.ag.geschichte.uni-muenchen.de/bilder/archiv/lykien_gro__.jpg



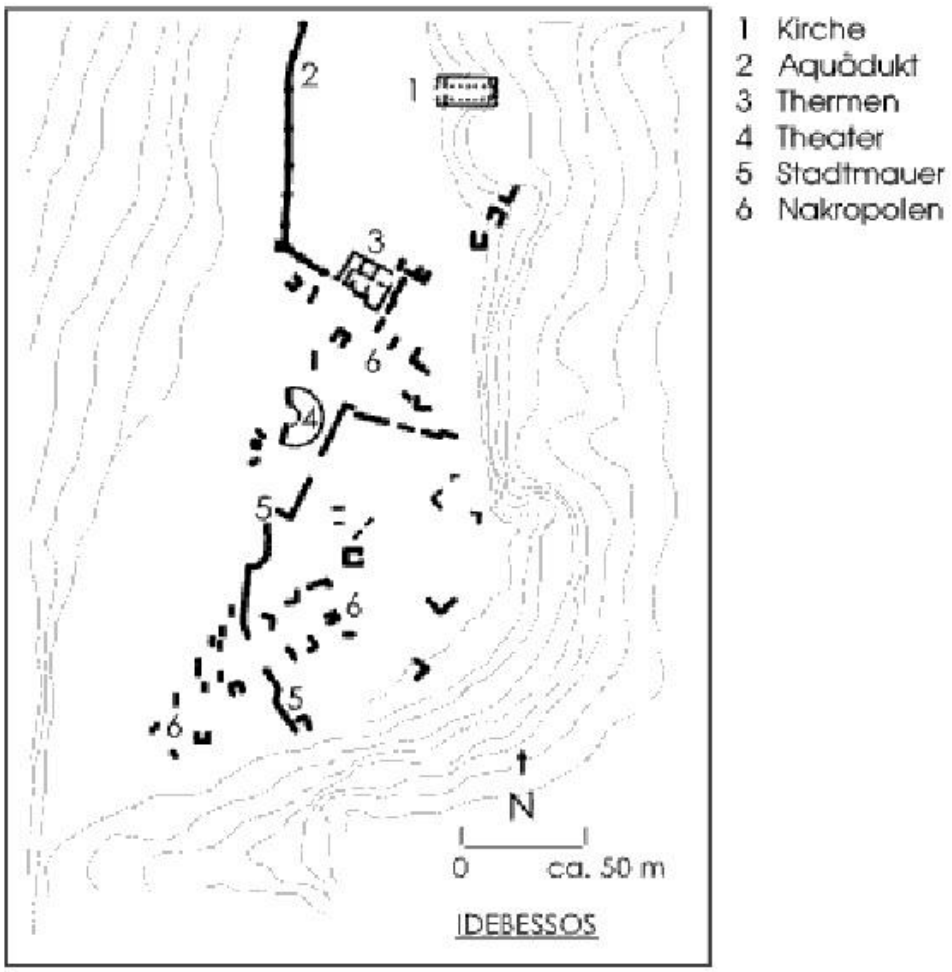
Şekil 3: Kentler, Vaziyet Planı, Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.



Şekil 4: Idebessos Plan, TAM II 300.



Şekil 5: Idebessos Kent Planı. Bayburtluoğlu 2004, 148.



Şekil 6: Idebessos Kent Planı. Lang 2003, 464.

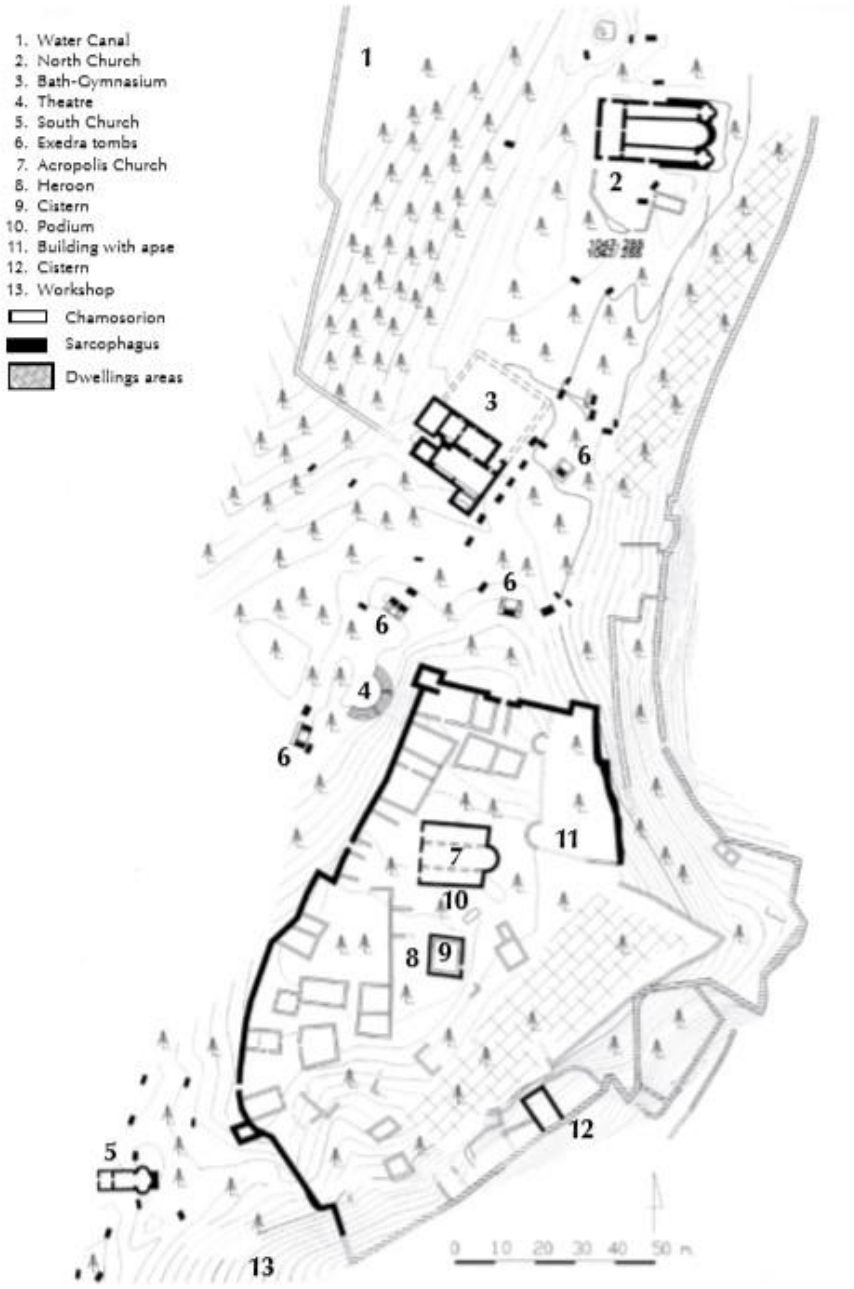
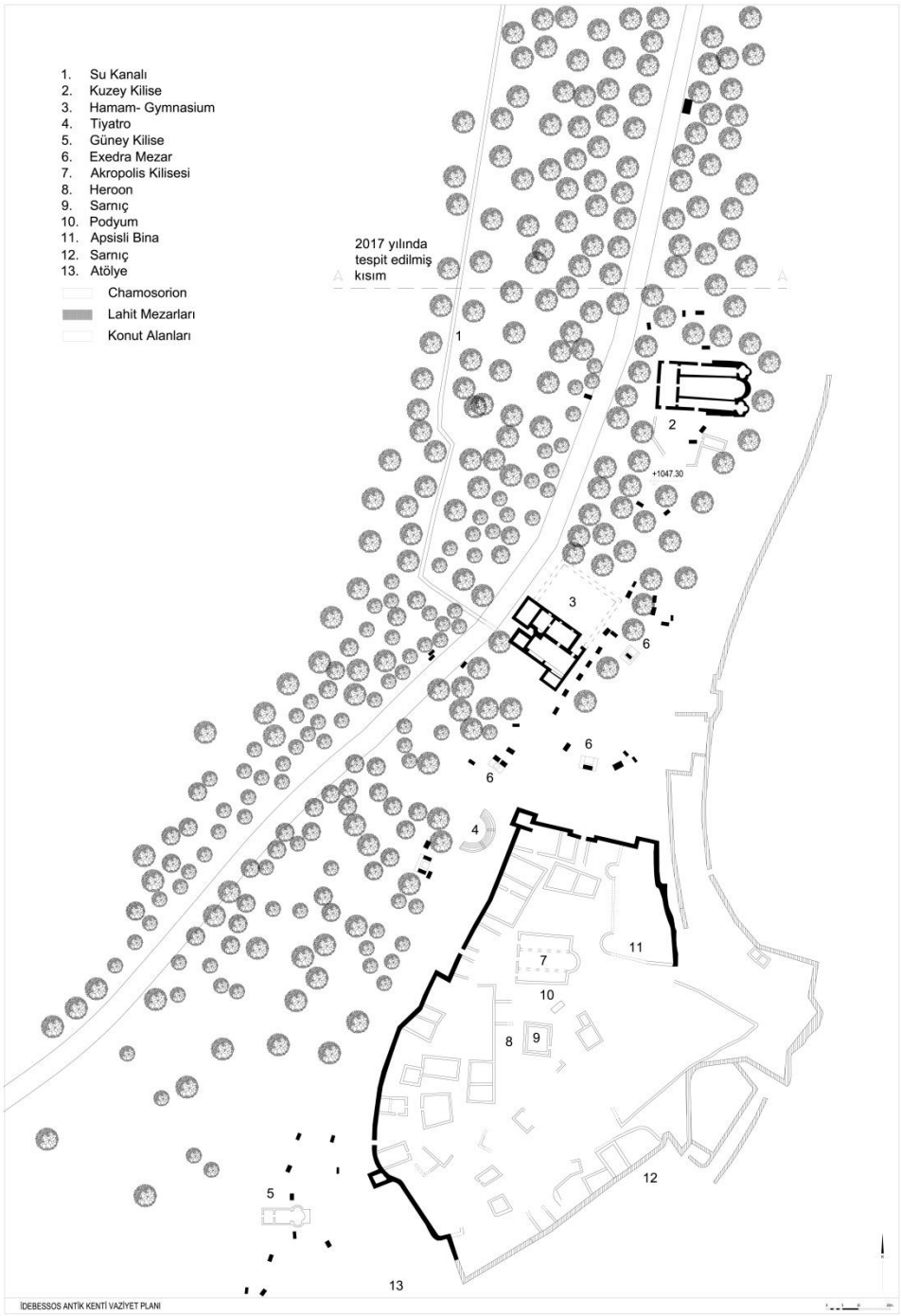
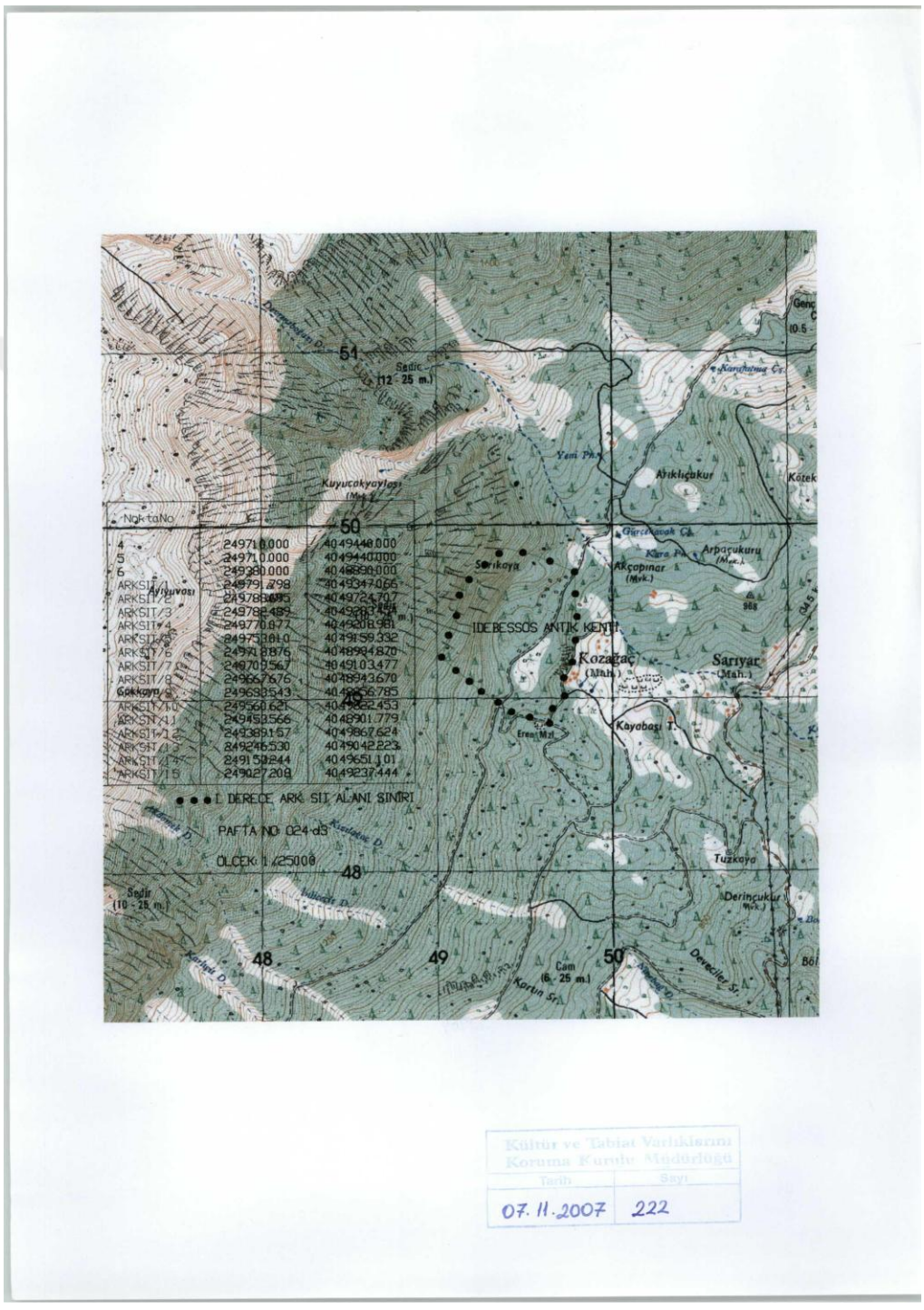


Fig. 4 City plan of Idebessos

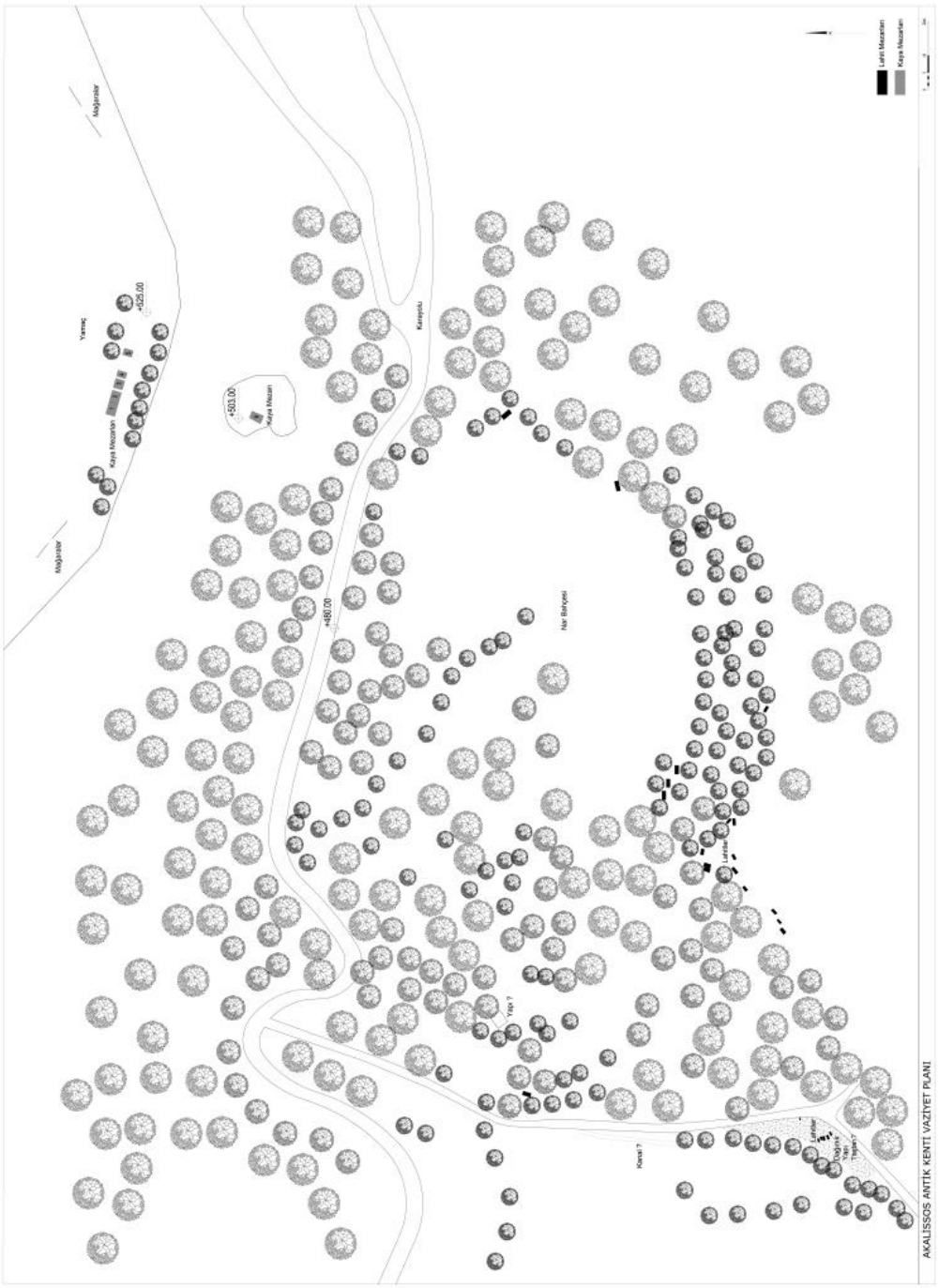
Şekil 7: Idebessos Kent Planı. Çevik 2009, 165.



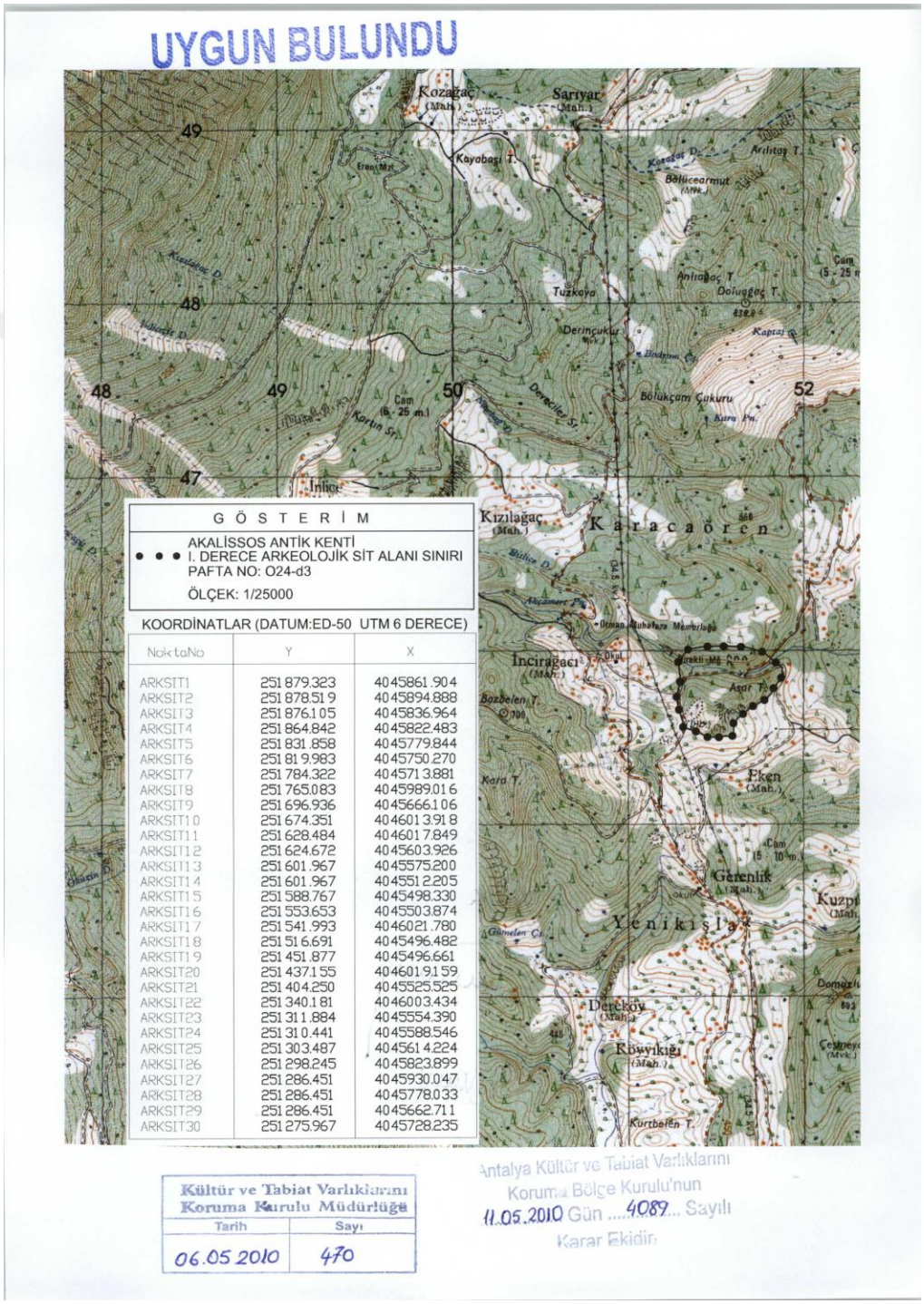
Şekil 8: Idebessos Kent Planı, Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.



Şekil 9: Idebessos Coğrafi Konum, Ant. KTVKBK 08.11.2007 tarih 1964 sayılı karar eki.



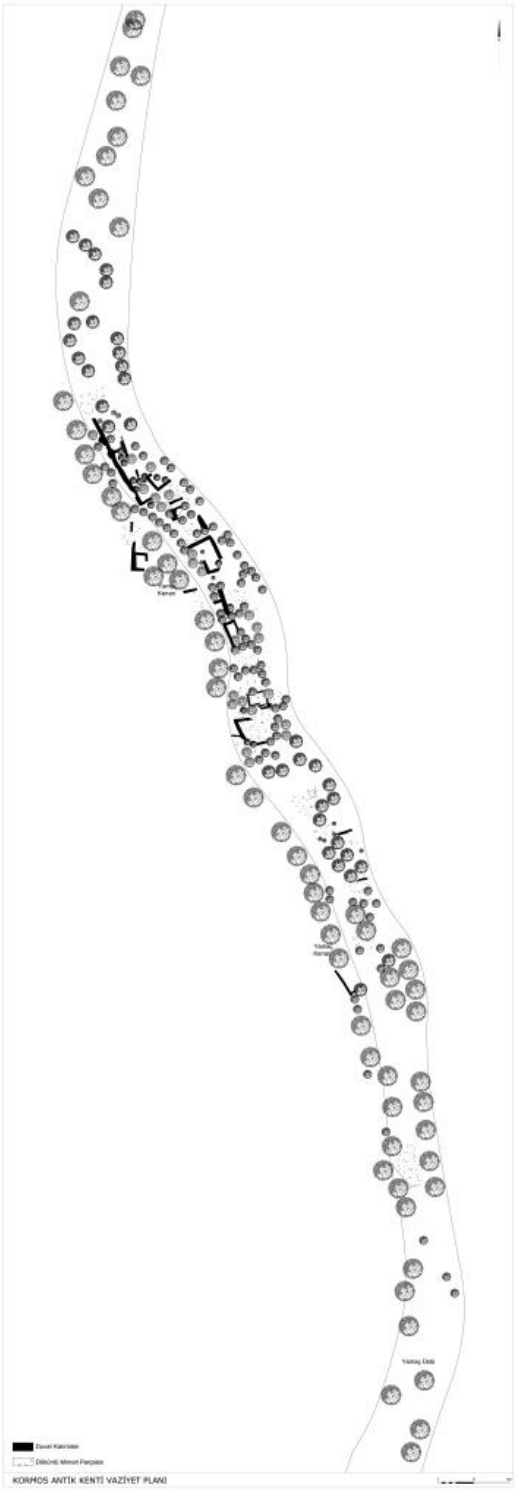
Şekil 10: Akalissos Kent Planı, Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.



Nokta No	Y	X
ARKSIT1	251 879.323	4045861.904
ARKSIT2	251 878.519	4045894.888
ARKSIT3	251 876.105	4045836.964
ARKSIT4	251 864.842	4045822.483
ARKSIT5	251 831.858	4045779.844
ARKSIT6	251 819.983	4045750.270
ARKSIT7	251 784.322	4045713.881
ARKSIT8	251 765.083	4045989.016
ARKSIT9	251 696.936	4045666.106
ARKSIT10	251 674.351	4046013.918
ARKSIT11	251 628.484	4046017.849
ARKSIT12	251 624.672	4045603.926
ARKSIT13	251 601.967	4045575.200
ARKSIT14	251 601.967	4045512.205
ARKSIT15	251 588.767	4045498.330
ARKSIT16	251 553.653	4045503.874
ARKSIT17	251 541.993	4046021.780
ARKSIT18	251 516.691	4045496.482
ARKSIT19	251 451.877	4045496.661
ARKSIT20	251 437.155	4046019.159
ARKSIT21	251 404.250	4045525.525
ARKSIT22	251 340.181	4046003.434
ARKSIT23	251 311.884	4045554.390
ARKSIT24	251 310.441	4045588.546
ARKSIT25	251 303.487	4045614.224
ARKSIT26	251 298.245	4045823.899
ARKSIT27	251 286.451	4045930.047
ARKSIT28	251 286.451	4045778.033
ARKSIT29	251 286.451	4045662.711
ARKSIT30	251 275.967	4045728.235

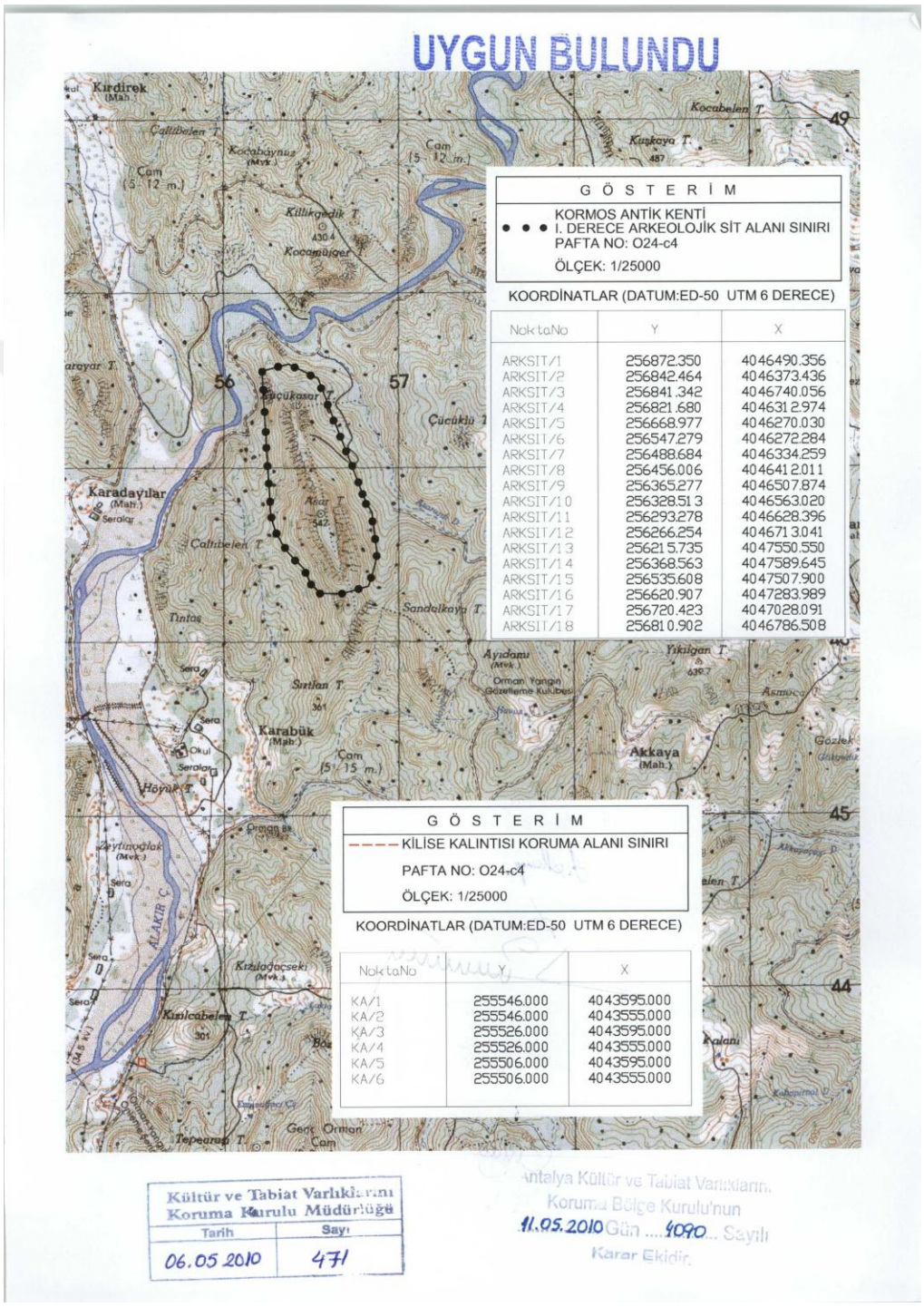
Şekil 11: Akalissos Coğrafi Konum, Ant. KTVKBK 11.05.2010 tarih 4089 sayılı karar eki.

Şekil 12: Kormos, Kent Planı, Y.Mimar H.Kübra G.DÜZGÜN.





Şekil 13: Kormos Kent Planı Ayrıntı, Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.



Şekil 14: Kormos Coğrafi Konum, Ant. KTVKBK 11.05.2010 tarih 4090 sayılı karar eki.



Şekil 15: Bağımsız Yapı Kalıntısı, konum, Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.

KENTLERİN HAVA FOTOĞRAFLARI ve GENEL GÖRÜNÜMÜ



Şekil 16: Idebessos, Hava Fotoğrafı.



Şekil 17: Idebessos, yakın görünüm Hava Fotoğrafı.



Şekil 18: Bey Dağı eteklerinde Idebessos Hava Fotoğrafı.



Şekil 19: Idebessos Hava Fotoğrafı.



Şekil 20: Akalissos Hava Fotoğrafı.



Şekil 21: Akalissos Hava Fotoğrafı.



Şekil 22: Kormos Hava Fotoğrafı.



Şekil 23: Kormos Hava Fotoğrafı.



Şekil 24: Kormos Hava Fotoğrafı.



Şekil 25: Kormos Hava Fotoğrafı.



Şekil 26: Idebessos'u ayıran yol.



Şekil 27: Akalissos Akropol.



Şekil 28: Kormos, Tepe Güney Uç, Karabükten görünüm.



Şekil 29: Kormos, Tepeden Karabük görünüm.

IDEBESSOS

Katalog I

Ideb. Nec. 1

Ölçüler: Kapak; Uzunluk 2.44 m, Genişlik 1.30 m, Yükseklik 88 cm.

Konum: Kentin kuzeyde görülen ilk kalıntısıdır. Sıkıştırılarak yükseklik kazandırılmış yoldan aşağı, meyilli araziye devrilmiş gibi gözükmektedir. Kuzey kiliseden yaklaşık 70 metre daha kuzeyde yer alır.

Tanım: Lahit kapağı. Kapak semerdam tipli lahit kapağıdır. Ters dönmüş bir şekilde toprak üzerindedir. Ağız kısmı tahribata uğramıştır. Etrafı çam ağaçları ile kaplanmıştır. Taş kalınlığı 23 cm civarıdır. Lahit kapağının kenarlarında bulunan ahşap hatıl benzetilmesi yapılmış çıkıntılar yaklaşık 28 cm x 25 cm boyutlarında bir yüzey ve 14 cm çıkıntı kalınlığı vermektedir. Kapağın iç derinliği 50 cm'i bulmaktadır. Kapağın ait olabileceği lahit teknesine ait iz bulunmamıştır.



Şekil 30: Ideb. Nec. 1 Kapak.

Ideb. Nec. 2

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.47 m, Genişlik 1.26 m, Yükseklik 1.00 m. (ölçülebilen kısımlar).

Konum: Kentin kuzeye uzanan yolun doğu yönünde eğimli arazi üzerindedir. Kuzey Kilisesinin yaklaşık 30 metre kuzeyinde yer alır.

Tanım: Lahit teknesi. Lahit yolun doğusundaki eğime kaymış bir şekilde durmaktadır. Teknenin bir uzun ve bir kısa yüzü tabana kadar parçalanmış olup kapağına ait ize rastlanılmamıştır. İç kısım 73 cm derinlik vermiştir. Üzerinde yazıt veya harhangi bir süsleme görülmemektedir.



Şekil 31: Ideb. Nec. 2 Tekne.

Ideb. Nec. 3

Ölçüler: Kaya; Uzunluk 3.58 m, Genişlik 3.30 m, Yükseklik 2.00 m.

Kaya içi tekne oyuğu; Uzunluk 2.00 m Genişlik 68 cm Derinlik 81 cm.

Konum: Kuzeye uzanan yolun sınırında, eğimin üzerinde Kuzey Kilisesinin yaklaşık 20 metre kuzeybatısında yer alır.

Tanım: Khamasorion; Yolun kenarında yer alan blok kaya üzerinde içi oyularak işlenen lahit teknesi görülmektedir. Teknenin oyulduğu yüzeyden yine yaklaşık aynı boyutlarda bir kısmında kesilerek çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Yakınlarda bulunan bir lahit kapağı, teknenin ölçülerine uygun değildir. Tekne içinde herhangi bir süsleme olmamakla beraber, işlendiği kaya üzerinde kazınmış kaba oluklar tespit edilmiştir. Bu oluklar benzerlerinde olduğu gibi tekneye yağmur suyunun dolmasını engellemek için yapılmış olabilir.



Şekil 32: Ideb. Nec. 3 Khamasorion.

Ideb. Nec. 4

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 1.95 m, Genişlik 80 cm, Yükseklik 98 cm (ölçülebilen kısımlar). Kapak; Uzunluk 2.20 m, Genişlik 99 cm, Derinlik 71 cm (ölçülebilen kısımlar).

Konum: Tekne; khamasorion kaya kütlesinin güney doğusunda yer alır. Kapak teknenin yan tarafında, 4 ve 5 no.'lu envanterler arasında durmaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak; Yolun kenarında yer alan blok kaya üzerinde içi oyularak işlenen lahit teknesi görülmektedir. Tekne tahrip olmuş haldedir. Sağlam kalmış tek kısa kenarında 37cm çapında daire şekilli kabartma motifi yer alır. Teknenin önünde paralel şekilde ters çevrili duran kapak iki parçaya ayrılmıştır. Semerdam tiplidir. Hatıl benzetmeleri 18 cm x 15 cm genişlikte bir yüzey alanı ve 7 cm çıkıntı derinliği verir. Ölçü uygunluğu ve taş benzerliği yüzünden kapağın aynı envanter içinde geçen tekneye ait olması muhtemeldir.



Şekil 33: Ideb. Nec. 4 Tekne ve kapak.



Şekil 34: Ideb. Nec. 4 Tekne ve kapak.

Ideb. Nec. 5

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.57 m, Genişlik1.41 m, Yükseklik 1.37 m.

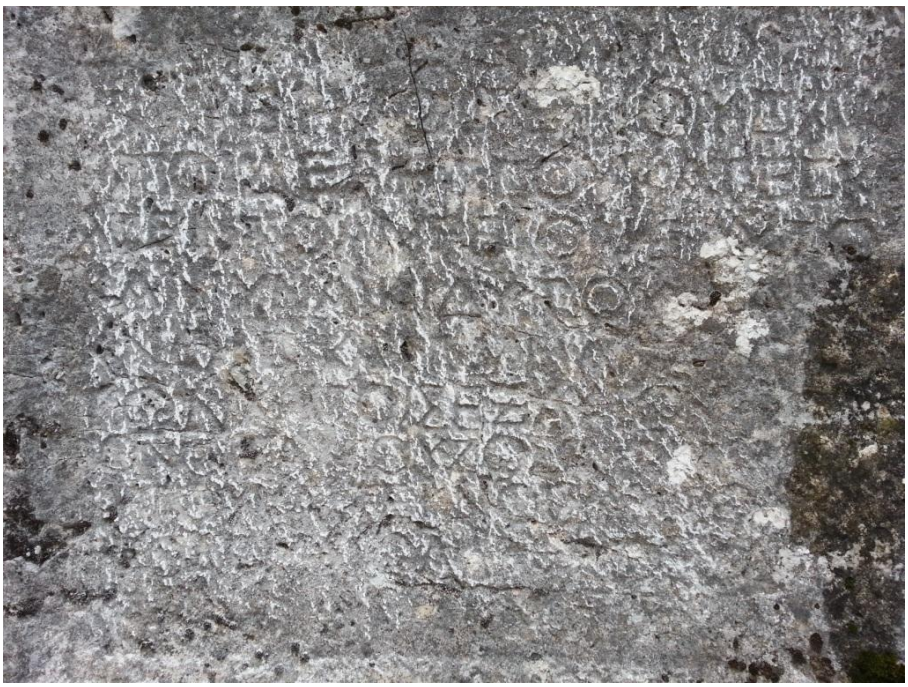
Kapak; Uzunluk 2.66 m, Genişlik 1.50 m, Derinlik 84 cm. (ölçülebilen kısım).

Konum: Tekne 4 ve 5 no.'lu envanterlerin doğusunda bulunur. Teknenin yaklaşık 5 m güney doğusunda kapak yer alır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. 4 ve 5 no.'lu envanterlerin hemen yanında bunlara dik bir konumdaki lahit görece daha büyüktür. Teknenin altında kısmen görülen podyumu mevcuttur. Görülen kısımda 69 cm basamak çıkıntısı ölçülmüştür. Teknenin kısa kenarında Lykia kalkanı kabartması yer alır. Uzun kenarlarının köşelerinde sütun ve başlıklara benzer kabartma süslemeler vardır. Bu kabarmalar teknenin kenarları boyunca devam eder. Uzun kenarında 96 cm x 76 cm ölçülerindeki tabula ansata içersinde yazıta sahiptir. Yazı kısmen okunabilmektedir. Yazıtlı yüzeyin batı kenarında boydan boya bir çatlama görlmektedir. Teknenin 5 m önünde ters dönmüş bir şekilde duran kapak ölçüler ve taş özellikleriyle bu tekneye ait olabilir. Kapak sağlam durumdadır.



Şekil 35: Ideb. Nec. 5 Tekne ve kapak.



Şekil 36: Ideb. Nec. 5 Yazıt.



Şekil 37: Ideb. Nec. 5 Kapak.

Ideb. Nec. 6

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 1.74 m, Genişlik 68 cm, Yükseklik 1.32 m. (ölçülebilen kısımlar).

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğu sınırına bitişik haldedir. Kaya lahtinin güneyinde kalmaktadır.

Tanım: Lahit teknesi. Lahit teknesi parçalanmış haldedir her iki kısa kenarı ve bir uzun kenarı tamamen yok olmuştur. Özgün boyutu hakkında bilgi vermemektedir. Tahribatın bölgede sık görülen define arayışlarının sonucu olduğu düşünülmektedir.



Şekil 38: Ideb. Nec. 6 Tekne.

Ideb. Nec. 7

Ölçüler: Tekne; Uzunluk belirsiz, Genişlik belirsiz, Yükseklik belirsiz (parçalar halinde). Kapak; Uzunluk 2.69 m, Genişlik 1.28 m, Yükseklik 73 cm. (ölçülebilen kısım).

Konum: Kapak ve tekne parçaları 6 no.'lu envanterin güney doğusunda ve doğu batı eksenli kilisenin kuzey duvarına birkaç metre yakınlıkta yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi parçaları ve semerdam kapak. Lahit teknesine ait parçalar eksik bir haldedir. Kapak ve tekne parçalarının 6 no.'lu envanterdeki parçalanmış tekneye ait olma ihtimali vardır. Tekne parçalarından herhangi bir bilgi edinilememiştir. Lahit kapağı semerdam tipindedir. Ters devrilmiş şekilde toprak içindedir. Çatı benzeri üst kısmında tahribat izleri görülür. Uzun kenarından ikiye ayrılmış çatlağı mevcuttur.



Şekil 39: Ideb. Nec. 7 Tekne ve kapak.

Ideb. Nec. 8

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.40 m, Genişlik 1.28 m, Yükseklik 1.44 m. Kapak; Uzunluk 2.60 m, Genişlik 1.54 m, Yükseklik 1.42 m.

Konum: Kuzeye uzanan yolun batısında, Kuzey Kilisesinin karşısında, batı tarafında yer almaktadır. Yol üzerinden görülebilen durumdadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Lahit teknesi ve kapak sağlam bir haldedir. Lahit üzerinde süsleme veya yazıta rastlanılmamıştır. Kapak teknenin hemen yanına devrilmiştir. Semerdam tiplidir. Lahitin altında iki basamaklı bir podyum dikkat çeker. Ölçülebilen kısımlarda basamak yükseklikleri aşağıda 30 cm, üstte 49 cm olarak tespit edilmiştir. Alt basamakta 26 üst basmakta 10 cm taban çıkıntıları ile lahitin kapladığı alan kısa ve uzun kenarlarda yaklaşık 35 cm kadar genişlemektedir.



Şekil 40: Ideb. Nec. 8 Tekne ve kapak.



Şekil 41: Ideb. Nec. 8 Tekne ve kapak.

Ideb. Nec. 9

Ölçüler: Tekne; Ölçülemedi, Kapak; ölçülemedi.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, doğu batı eksenli kilisenin güney duvarına yakın bir konumda, güney doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Lahit teknesi sağlam ve kapağı üzerindedir. Kapağın kenar kısımları kırılarak tahrip edilmiştir. Muhtemel bir define arayışı sonucu olmuştur. Kalan kapalı kısıma ise yarasalar barınma amaçlı yerleşmiştir. Çalışma sırasında hareketlenmeleri sonucu yaklaşmak mümkün olmamıştır. Teknenin bir yüzünde tabula ansata içinde yazıt vardır. Tekne kenarlarında kabartma süslemeler görülmektedir. Kısa kenarında kalkan motifi vardır. Kapağı semerdam tipindedir. Fark edilebilen podyumu toprağa gömülü haldedir.



Şekil 42: Ideb. Nec. 9 Tekne ve kapak.



Şekil 43: Ideb. Nec. 9 Tekne ve kapak.



Şekil 44: Ideb. Nec. 9 Yazıt.

Ideb. Nec. 10

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.30 m, Genişlik 1.13 m, Yükseklik ölçülemedi. Kapak; Uzunluk 2.43 m, Genişlik 1.20 m, Yükseklik 95 cm.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Kuzey Kilise'nin güneyinde yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Lahit teknesi sağlam ve kapağı üzerindedir. Tekne ağız kısmına kadar toprağa gömülü bir vaziyettedir. Uzun kenarında görülen tabula ansata çerçevesi bize lahitin yazıtlı olduğunu belirmektedir. Kapak semerdam tipindedir. Kapağın kenar kısımları kırılarak tahrip edilmiştir. Definelerce kırıldığı düşünülmektedir. Kalan kapalı kısım moloz dolgu ile dolmuştur.



Şekil 45: Ideb. Nec. 10 Tekne ve kapak.



Şekil 46: Ideb. Nec. 10 Tekne ve kapak.



Şekil 47: Ideb. Nec. 10 olması muhtemel tekne ve kapak. Krickl 2005, 149.

Ideb. Nec. 11

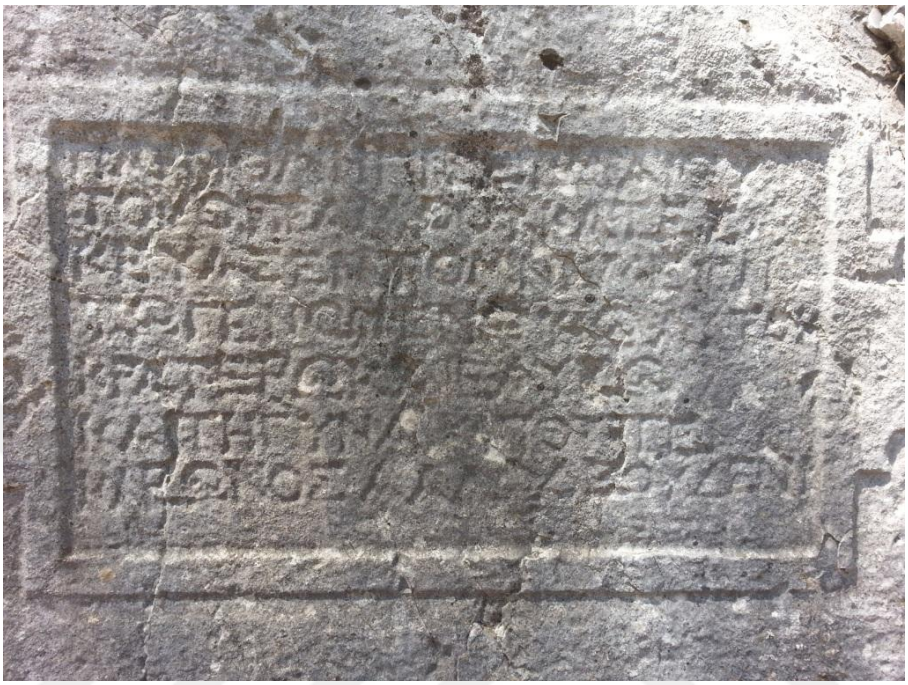
Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.30 m, Genişlik 1.18 m, Yükseklik 1.26 m. Kapak; Uzunluk 2.45 m, Genişlik 1.26 m, Yükseklik 66 cm.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Kuzey Kilisenin güney doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Lahit teknesi sağlamdır. Teknenin kısa kenarı dağılmayacak şekilde dikine bir çizgiden yarılmıştır. Üzerinde süsleme görülmemektedir. Uzun kenarında tabula ansata içinde yazıta sahiptir. Yazıt kısmen okunabilmektedir. Hemen yanında tekneye ait olması muhtemel lahit kapağı vardır. Tahrip edilmemiş kapak ters dönmüş şekilde zemin üzerindedir. Kapak semerdam tipindedir.



Şekil 48: Ideb. Nec. 11 Tekne ve kapak.



Şekil 49: Ideb. Nec. 11 Yazıt, TAM II 869.



Şekil 50: Ideb. Nec. 11 Tekne ve kapak.

Ideb. Nec. 12

Ölçüler: Kapak; Uzunluk 2.30 m, Genişlik ölçülemedi, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum'un kuzey doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Semerdam kapak. Teknesi Gymnasium'a yakın bir konumda 13 no.'lu envanterin batısında yer alır sadece sivri üst kısmı toprak üzerinde kalmıştır. Semerdam tipindedir. Doğusunda kapağın ait olduğu tekneyle ilgili olabilecek lahit parçaları vardır.



Şekil 51: Ideb. Nec. 12 Kapak.

Ideb. Nec. 13

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.45 m, Genişlik 1.20 m, Yükseklik ölçülemedi. Kapak; Uzunluk 2.74 m, Genişlik 1.43 m, Yükseklik 1.13 m.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum'un kuzey doğusunda, 12 no.'lu envanterin doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Lahit teknesi sağlamdır ve kapağı üzerindedir. Görece büyük ölçülerde bir lahittir. Uzun kenarında tabula ansata içinde yazıta sahiptir. Yazıt kısmen okunabilmektedir. Tekne kısmen toprağa gömülü olduğu için yüksekliği tam ölçülememiştir. Kapak semerdam tipindedir.



Şekil 52: Ideb. Nec. 13 Tekne ve kapak.



Şekil 53: Ideb. Nec. 13 Yazıt.

Ideb. Nec. 14

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.45 m, Genişlik 1.17 m, Yükseklik 1.37 m. Kapak; Uzunluk 2.71 m Genişlik 1.40 m Yükseklik 1.12 m.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum'un kuzey doğusunda, 13 no.'lu envanterin doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Lahit teknesi sağlamdır ve kapağı üzerindedir. Kısa kenarında kalkan ve mızrak motifleri kabartma olarak yer alır. Kapak semerdam tipindedir.



Şekil 54: Ideb. Nec. 14 Tekne ve kapak.

Ideb. Nec. 15

Ölçüler: Podyum; Uzunluk 2.60 m, Genişlik 1.47 m, Yükseklik 69 cm.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum'un kuzey doğusunda, 14 no.'lu envanterin doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Lahit podyumu ve kapak parçası. Lahit teknesi yoktur. Sadece bir podyum üzerinde lahit teknesi ya da kapağa ait olduğu düşünülen bir parça görülmektedir. Sanki kırıldıktan sonra birileri tekrar yerine koymuş gibi bir izlenim vermektedir. Podyum üzerindeki parça da kısmen tahrip olmuş, öküz başı şeklinde kabartma süsleme vardır.



Şekil 55: Ideb. Nec. 15 Podyum ve kapak.



Şekil 56: Ideb. Nec. 15 Podyum ve kapak.

Ideb. Nec. 16

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.43 m, Genişlik 1.13 m, Yükseklik 1.21 m. Kapak; Uzunluk 2.61 m Genişlik 1.28 m Yükseklik 1.12 m.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum'un kuzey doğusunda, 15 no.'lu envanterin doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Lahit teknesi sağlamdır ve kapağı üzerindedir. Uzun kenarıda tabula ansata içinde yazıta sahiptir. Teknenin kenarları çevçeve şeklinde kabarma konturla çevrilidir. Kısa kenarında kalkan motifleri kabartma olarak yer alır. Tekneye ait olan podyum kısmen görülmektedir. Kapak semerdam tipindedir. Kapak oynatılarak içi açılmıştır.



Şekil 57: Ideb. Nec. 16 Yazıt, TAM II 874.



Şekil 58: Ideb. Nec. 16 Tekne ve kapak.

Ideb. Nec. 17

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 1.70 m, Genişlik 94 cm, Yükseklik 70 cm (tekne).

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum'un kuzey doğusunda, 16 no.'lu envanterin kuzey doğusunda olup envantere bitişik ve dik bir konumda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi. Lahit teknesi sağlamdır. Etrafında kapağına rastlanılmamıştır. Ölçülerinden bir çocuğa ait olduğu düşünülebilir. Teknenin altındaki basamaktan itibaren yamaç başlar ve birçok eser bu kısma devrilmiştir. Basamak aynı zamanta teras vazifesi görmektedir. Teknenin içi toprak dolgu içinden çıkıp büyümüş çam ağacına ev sahipliği yapmaktadır.



Şekil 59: Ideb. Nec. 17 Tekne.

Ideb. Nec. 18, 19, 20, 21

Ölçüler: Tekne (Nec.18 güney); Uzunluk 2.44 m, Genişlik 1.23 m, Yükseklik 1.20 m.

Kapak (Nec. 19 güneydoğu); Uzunluk 2.56 m, Genişlik 1.32 m, Yükseklik 1.13 m.

Tekne (Nec. 20); Uzunluk ölçülemedi, Genişlik 1.21 m, Yükseklik 1.18 m.

Kapak (Nec. 21 kuzey); Uzunluk 2.52 m, Genişlik 1.29 m, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: 2 lahit teknesi ve 2 semerdam kapak. Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum'un kuzey doğusunda, 15 ve 16 no.'lu envanterlerin doğusundaki yamaçta yer almaktadır.

Tanım: Doğudaki yamaca yuvarlanmış halde 2 Lahit teknesi ve 2 kapak görülmektedir. Ufak kırıklar haricinde lahitler sağlamdır. Teknelerde yazıta ve süslemelere rastlanmamıştır. Kapaklar semerdam tiplidir. Boyutları birbirine yakın ölçülerdedir. Eşleştirilemediğinden ayrı numara verilmiştir. Resimde en sağdaki tekne güneydeki 18 no.'lu envanterdir.



Şekil 60: Ideb. Nec. 18, 19, 20, 21 Tekne ve kapak.

Ideb. Nec. 22

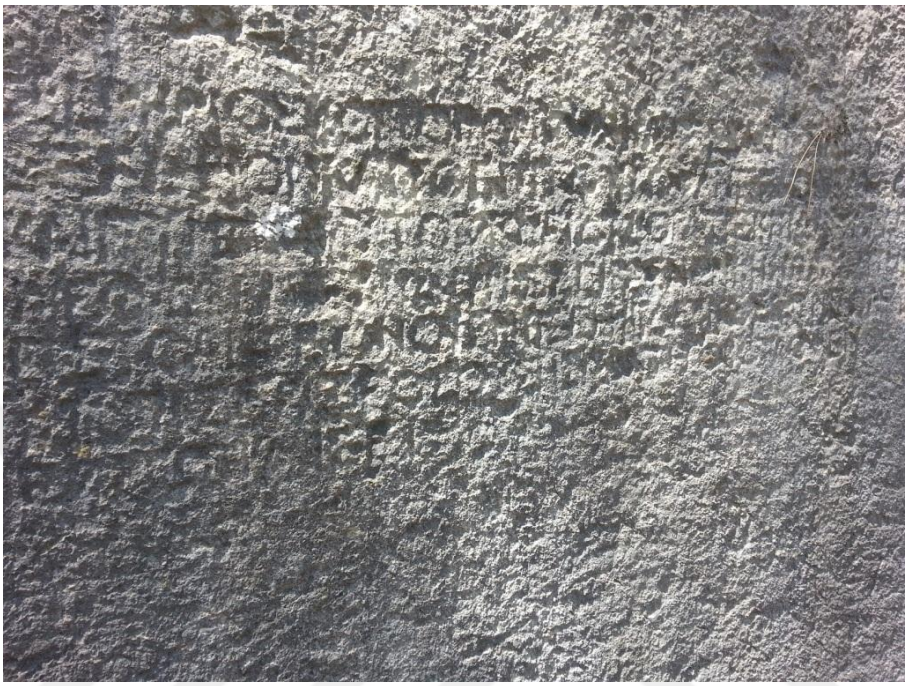
Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.43 m, Genişlik 1.13 m, Yükseklik 1.21 m. Kapak; Uzunluk 2.61 m, Genişlik 1.28 m, Yükseklik 1.12 m.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum'un hemen köşesinde kuzey doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Lahit teknesi sağlamdır ve kapağı yazıtlı kenarın önünde, doğu tarafında, yerde kırık ve çevrilmiş vaziyettedir. Tekne üzerinde kabarma ve süsleme yoktur. Tekne üzerindeki yazıt siliktir ve bir çerçeve ya da tabula ansata içinde değildir. Altındaki bir podyuma sahiptir. Kısmen görülebilmektedir. Önündeki kapak semerdam tiplidir. Ortaya yakın yerden ikiye ayrılmış durumdadır.



Şekil 61: Ideb. Nec. 22 Tekne ve kapak.



Şekil 62: Ideb. Nec. 22 Yazıt.



Şekil 63: Ideb. Nec. 22 Tekne ve kapak.

Ideb. Nec. 23, 24

Ölçüler: Kapak; (Nec. 23), Uzunluk 2.34 m, Genişlik 1.10 m, Yükseklik ölçülemedi. Kapak; (Nec. 24 kırık), Uzunluk 2.39 m Genişlik 1.12 m Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum'un ve 22 no.'lu envanterin doğusunda yer almaktadır.

Tanım: 2 semerdam kapak. 23 no.'lu envanter olan kapak sağlamdır. Semerdam tiplidir. Kapağı ters dönmemiş bir vaziyette kısmen toprağa gömülüdür. Güneyindeki 24 no.'lu envanter olan kapak ters dönmüş ve ikiye ayrılmış durumdadır. Semerdam tiplidir. Kısmen toprak altında kalmıştır.



Şekil 64: Ideb. Nec. 23, 24 Kapak.

Ideb. Nec. 25

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.42 m, Genişlik 1.42 m, Yükseklik 1.55 m.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, gymanisum duvarının önünde, kuzey tarafında ve yapıya pararel bir konumda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi. Gymnasium'un hemen önündeki lahitlerden birine ait olan tekne yüksek bir podyum üzerindedir. Tekne üzerinde kabartma süslemeler yoktur. Doğuya bakan uzun kenarında bir çerçeve içinde yazıta sahiptir. Yazıt silik bir durumdadır.



Şekil 65: Ideb. Nec. 25 Tekne.



Şekil 66: Ideb. Nec. 25 Yazıt.



Şekil 67: Ideb. Nec. 25 Tekne.

Ideb. Nec. 26

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.30 m, Genişlik 1.13 m, Yükseklik 1.23 m.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum duvarının önünde, 25 no.'lu envanterin hemen doğusunda ve dik bir konumda yer almaktadır.

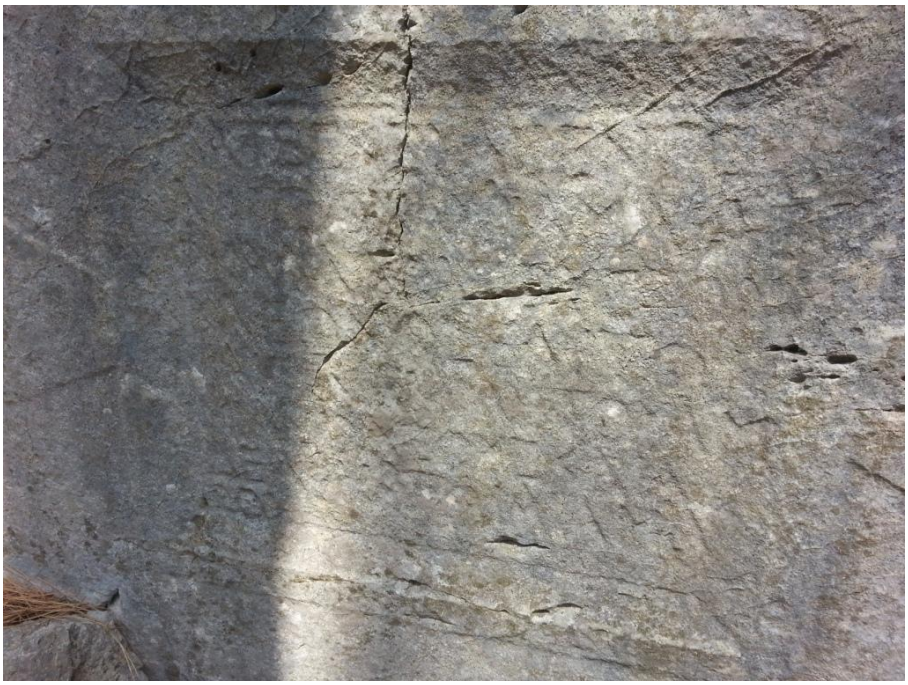
Tanım: Lahit teknesi. Gymnasium'un doğusundaki lahitlerden birine ait olan tekne sağlamdır. 25 no.'lu envanterin hemen önünde kot farkıyla biraz aşağıda kalmaktadır. Tekne altında podyumun varlığı görülebilmektedir. Kabartma süslemelere rastlanmayan teknenin güneye bakan yüzünde tabula ansata içinde yazıta sahip olduğu görülmektedir. Yazıt silik bir durumdadır.



Şekil 68: Ideb. Nec. 26 Tekne.



Şekil 69: Ideb. Nec. 26 Tekne.



Şekil 70: Ideb. Nec. 26 Yazıt.

Ideb. Nec. 27

Ölçüler: Kapak; Uzunluk 2.53 m, Genişlik 1.56 m, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum duvarının önünde, 26 no.'lu envanterin hemen doğusunda ve envantere dik bir konumda yer almaktadır.

Tanım: Semerdam kapak. Gymnasium'un doğusundaki lahitlerden birine ait olmalıdır. Ters çevrilmiş olan kapak sağlamdır ve semerdam tiplidir. Kısmen toprak altındadır.



Şekil 71: Ideb. Nec. 27 Kapak.

Ideb. Nec. 28

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.28 m, Genişlik 1.19 m, Yükseklik 1.56 m. Kapak; Uzunluk 2.30 m, Genişlik 1.21 m, Yükseklik 1.10 m.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, gymanisum duvarının önünde, 27 no.'lu envanterin hemen yanında, doğu kısmında yer almaktadır.

Tanım: Eksedralı Lahit. Lahit teknesi ve kapak sağlam olup kapağı üzerindedir. Lahit kapağı oynatılarak teknenin içi açılmıştır. Kapak semerdam tipindedir. U Biçimli Eksedra olarak adlandırılan bir mezar yapı formuyla karşımıza çıkmaktadır. Podyum yükselerek lahitin altından u formunda anıtsal kaideye dönüşmüştür. Görülen şekliyle 1 basamak üstünde podyum kaidesi yer alır. Lahitin önündeki boşluk definecilerce kazılmış ve lahit yağmalanmıştır. Üzerinde kabartma süslemeler görülmeyen lahtin ön yüzünde silik bir yazıt vardır. tabula ansata içindeki metin en büyüklerindendir. Lahtin altındaki kaidede de aynı tarzda yapılmış tabula ansata içinde gene en büyük metinlerden birine sahip yazıt görülmektedir. Bu ve diğer kaidelerde kabartma silmeler ve süslemeler görülür.



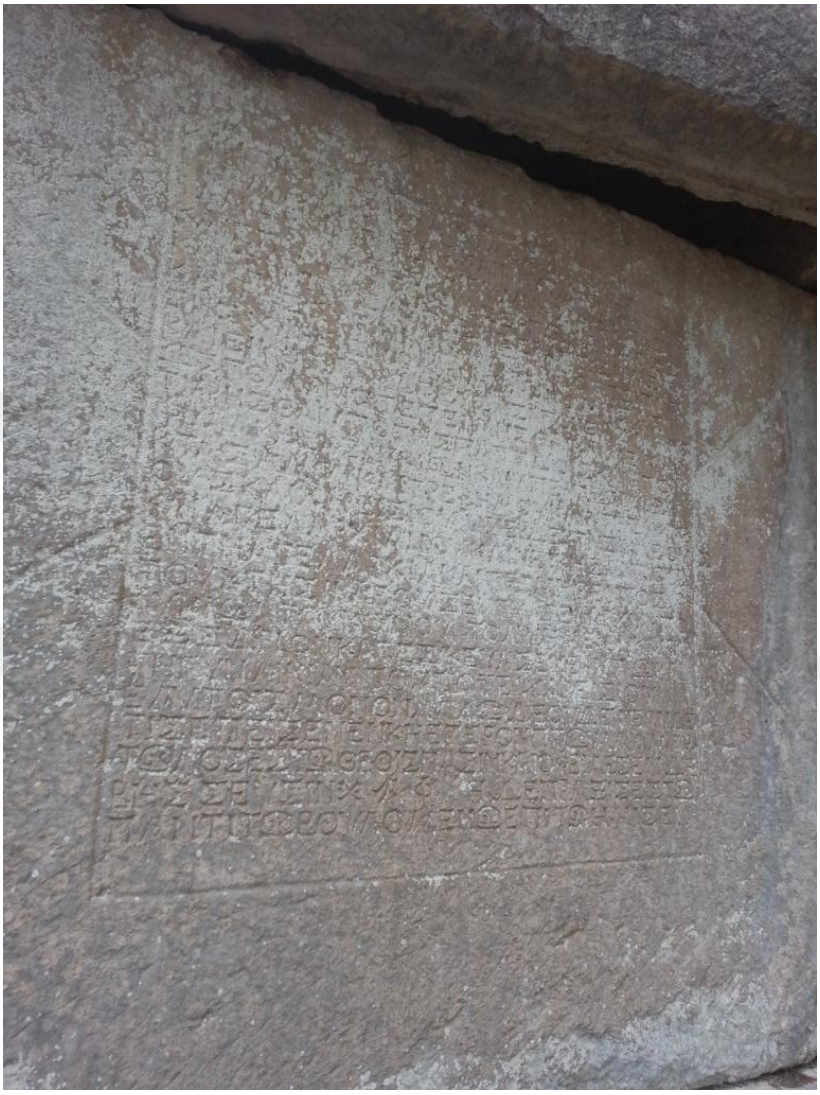
Şekil 72: Ideb. Nec. 28 Tekne ve kapak.



Şekil 73: Ideb. Nec. 28 Tekne ve kapak.



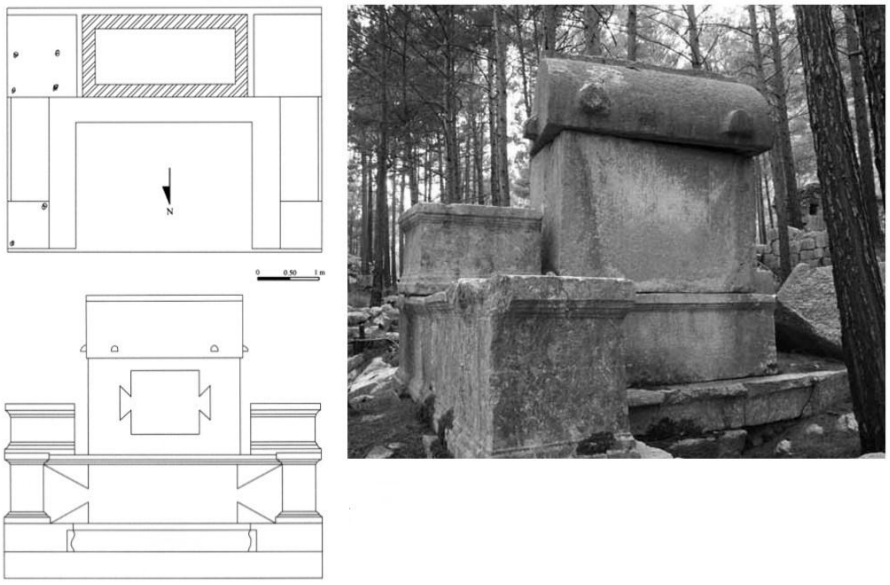
Şekil 74: Ideb. Nec. 28 Yazıt, TAM II 838.



Şekil 75: Ideb. Nec. 28 Yazıt, TAM II 838.



Şekil 76: Ideb. Nec. 28 Yazıt, TAM II 838.



Şekil 77: Ideb. Nec. 28 plan, Çevik et alii 2009, 172.



Şekil 78: Ideb. Nec. 28 fotoğraf. Krickl 2005, 149.

Ideb. Nec. 29

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.27 m, Genişlik 1.17 m, Yükseklik 1.32 m. Kapak; Uzunluk 2.39 m, Genişlik 1.40 m, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum duvarının önünde, 25 no.'lu envanterin hemen güney yan tarafında ve ona paralel bir konumda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Gymnasium ve bitişiğindeki hamam yapısının doğu duvarı boyunca paralel şekilde dizili lahitlerden birine ait olan tekne sağlamdır. Tekne altında podyumun varlığı görülebilmektedir. Kabartma süslemelere rastlanmayan teknenin doğuya bakan yüzünde tabula ansata içinde yazıta sahip olduğu görülmektedir. Yazıt silik bir durumdadır. Teknenin doğusunda ters dönmüş bir vaziyette olan kapak sağlamdır. Semerdam tiplidir. Kapağın sivri üst kısmı toprağa gömülü durumdadır. Özellikle kuzey güney doğrultuda paralel şekilde sıralanmış bu birkaç lahit, aynı şekilde kapakları önlerine doğru, doğu yönüne devrilerek tahrip edilmiştir. Konumuna göre kapak ve tekne birbirine ait olmalıdır.



Şekil 79: Ideb. Nec. 29 Tekne ve kapak.



Şekil 80: Ideb. Nec. 29 Tekne ve kapak.



Şekil 81: Ideb. Nec. 29 Yazıt.

Ideb. Nec. 30

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.28 m, Genişlik 1.22 m, Yükseklik 1.30 m. Kapak; Uzunluk 2.42 m, Genişlik 1.42 m, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum duvarının önünde, 29 no.'lu envanterin hemen güney yan tarafında ve ona paralel bir konumda yer almaktadır.

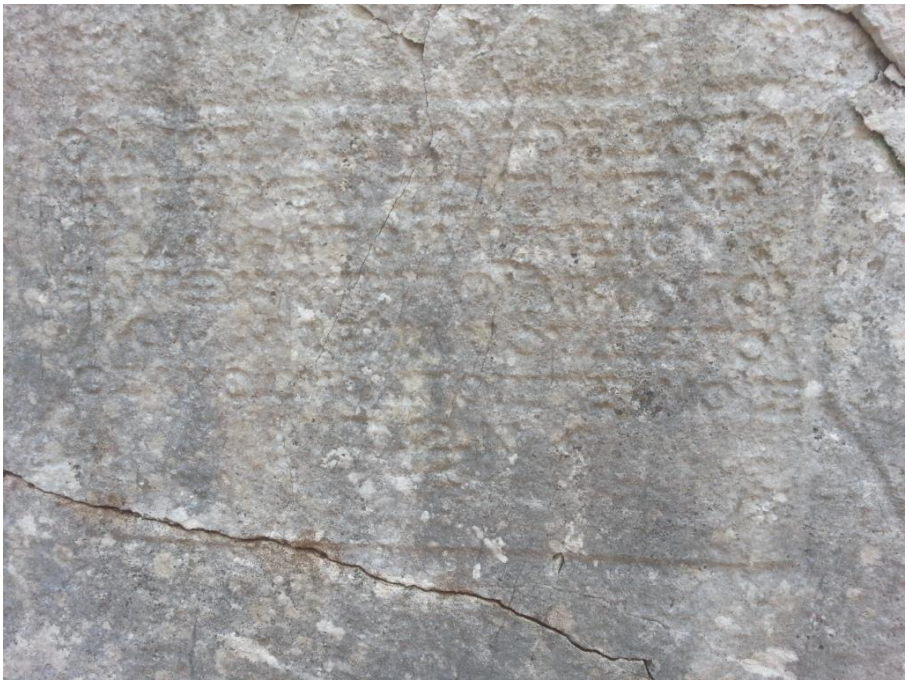
Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Gymnasium ve hamam yapısının doğu duvarları boyunca paralel şekilde dizili lahitlerden birine ait olan tekne sağlamdır. Uzun kenarında çatlaklar oluşmuştur. Tekne altında podyumun varlığı görülebilmektedir. Kabartma süslemelere rastlanmayan teknenin doğuya bakan yüzünde tabula ansata içinde yazıta sahip olduğu görülmektedir. Yazıt silik bir durumdadır. Teknenin doğusunda ters dönmüş bir vaziyette olan kapak sağlamdır. Semerdam tiplidir. Kapağın sivri üst kısmı toprağa gömülü durumdadır.



Şekil 82: Ideb. Nec. 30 Kapak.



Şekil 83: Ideb. Nec. 30 Tekne.



Şekil 84: Ideb. Nec. 30 Yazıt.

Ideb. Nec. 31

Ölçüler: Tekne; Uzunluk ölçülemedi, Genişlik 1.30 m, Yükseklik ölçülemedi. Kapak; Uzunluk 2.40 m, Genişlik 1.42 m, Yükseklik 1.16 m.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, Gymanisum duvarının önünde, 30 no.'lu envanterin hemen güney yan tarafında ve ona paralel bir konumda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Gymnasium ve hamam yapısının doğu duvarları boyunca paralel şekilde dizili lahitlerden birine ait olan tekne sağlamdır. Yarıdan fazlası toprağa gömülüdür. Kabartma süslemelere rastlanılmamıştır. Yazıt bilgisi edinilememiştir. Teknenin kısmen üzerinde kalmış bir vaziyette olan kapak sağlamdır. Semerdam tiplidir.



Şekil 85: Ideb. Nec. 31 Tekne ve kapak.

Ideb. Nec. 32

Ölçüler: Tekne; Uzunluk ölçülemedi, Genişlik 1.25 m, Yükseklik 1.35 m. (ölçülebilen kısımlar). Kapak; Uzunluk 2.46 m, Genişlik 1.41 m, Yükseklik 112 m (ölçülebilen kısımlar).

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, hamam yapısına ait duvarın güneydoğu köşesinde devşirme malzeme olarak kullanılmış bir konumda yer almaktadır. Kapak teknenin doğusundadır

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Hamam yapısının doğu duvarı bitiminde güneydoğu köşesinin hem köşe hemde taşıyıcı zemin taşlarından biri olarak kullanılmış tekne tam değildir. Yeniden kullanım amacına uygun olarak şekillendirilmiş olmalıdır. Bize, hamamın bu lahitlerden sonraki bir devirde inşa edildiğini veya onarım gördüğünü gösteren arkeolojik bir ipucu verir. Kabartma süslemelere rastlanmayan tekenenin sağlam kalan yarım yüzünde tabula ansata içinde bir yazıt olduğu anlaşılmaktadır. Teknenin birkaç metre doğusunda kısmen toprağa gömülü ve düzgün bir vaziyette duran kapak konumu gereği tekneyle ilgili olabilir. Sağlam olan kapak semerdam tiplidir.



Şekil 86: Ideb. Nec. 32 Tekne.



Şekil 87: Ideb. Nec. 32 Tekne.



Şekil 88: Ideb. Nec. 32 Kapak.

Ideb. Nec. 33

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.50 m, Genişlik 1.19 m, Yükseklik 1.35 m. Kapak; Uzunluk 2.70 m, Genişlik 1.35 m, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, hamam yapısına ait güney duvarın doğu bitiminde yanyana bir konumda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Hamam yapısının güney duvarı bitiminde ve güneyde yer alan tekne sağlam durumdır. Uzun kenarında kabartma süslemelere rastlanmayan teknenin doğudaki ön yüzünde tabula ansata içinde bir yazıt olduğu anlaşılmaktadır. Silik olan yazıt kısmen okunabilmektedir. Kısa kenarında net şekilde görülen kalkan ve mızrak figürü kabartmaları karşımıza çıkar. Tekne tek basamaklı bir poyuma sahiptir. Teknenin doğusunda sivri üst kısmı kısmen toprağa gömülü ve çevrilmiş bir vaziyette duran kapak konumu gereği tekneyle ilgili olabilir. Sağlam olan kapak semerdam tiplidir.



Şekil 89: Ideb. Nec. 33 Kapak.



Şekil 90: Ideb. Nec. 33 Kapak.



Şekil 91: Ideb. Nec. 33 Yazıt.



Şekil 92: Ideb. Nec. 33 Tekne.

Ideb. Nec. 34

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.07 m, Genişlik 1.02 m, Yükseklik 1.20 m. Kapak; Uzunluk 2.14 m, Genişlik 1.09 m, Yükseklik 97 cm.

Konum: Kuzeye uzanan yolun batısında ve yola yakın bir konumda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Stabilize yolun yakınında ve kottan dolayı birkaç metre yüksekte yamaç üzerindedir. Tekne sağlam bir durumdadır. Kenarlarında kabartma konturlar ile çevrelenmiştir. Doğu yüzünde tabula ansata içinde yazıta sahiptir. Yazıt iyi durumdadır. Teknenin altında iki basamaklı bir podyumu olup kısmen tahribata uğramıştır. İki basamağın yüksekliği 93 cm'i bulmaktadır. Kapak teknenin arka kısmına (batı) devrilmiş ve kırılmış durumdadır. Semerdam tiplidir.



Şekil 93: Ideb. Nec. 34 Tekne.



Şekil 94: Ideb. Nec. 34 Yazıt, TAM II 845.

Ideb. Nec. 35

Ölçüler: Lahit Parçaları; Uzunluk ölçülemedi, Genişlik ölçülemedi, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda ve yola bitişik bir konumda yer eğimli arazide yer almaktadır.

Tanım: Lahit parçaları. Tekne ve kapağına ait olduğunu düşündüğümüz parçalar birbirlerine yakın şekilde toprak üstündedirler. Tekneye ait olması muhtemel bir yazıt parçası yolun kenarlarda biriktirdiği molozlara dayalı bir şekilde doğuya dönük dumaktadır. Tabula ansata içinde yer alan yazıt siliktir ve kısmen görülebilmektdir. Biraz daha doğuda kapağa ist büyük bir parça yer alır. Semerdam tiplidir. Lahtin diğer parçaları bu iki kütlenin etrafına dağılmıştır.



Şekil 95: Ideb. Nec. 35 Lahit parçaları.



Şekil 96: Ideb. Nec. 35 Lahit parçaları.



Şekil 97: Ideb. Nec. 35 Lahit parçaları.

Ideb. Nec. 36

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 1.98 m, Genişlik 79 cm, Yükseklik 1.09 m. Kapak; Uzunluk ölçülemedi, Genişlik 92 cm, Yükseklik 94 cm.

Konum: Kuzeye uzanan yolun ve 35 no.'lu envanterin doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Tekne sağlam durumdadır. Kullanılan taş farklı ya da daha eski olduğundan dolayı birçok çatlak oluşmuştur. Uzun kenarında tabula ansata içinde yazıt olduğu farkedilmektedir. Ancak çok silik ve belirsizdir. Kısa kenarında kalkan figürü kabartma olarak yer alır. Gene kısa kenarda alt kısımda, semerdam kapaklarda görülen hatıl çıkıntılarına benzer süsleme fark edilmektedir. Kapak kısmen sağlam olup teknenin yanına devrilmiş vaziyettedir. Bir kısmı toprak altındadır. Semerdam tipindendir.



Şekil 98: Ideb. Nec. 36 Tekne ve kapak.



Şekil 99: Ideb. Nec. 36 Yazıt.

Ideb. Nec. 37

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.62 m, Genişlik 1.30 m, Yükseklik 1.10 m. Kapak; Uzunluk ölçülemedi, Genişlik 1.39 m, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kuzeye uzanan yolun ve 36 no.'lu envanterin doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Tekne sağlam durumdadır. Kullanılan taş farklı ya da daha eski olduğundan dolayı tekne üzerinde birçok çatlak ve ufalanma görülür. Uzun kenarında tabula ansata içinde yazıt olduğu fakedilmektedir. Ancak çok silik ve belirsizdir. Kısa kenarında kalkan figürü kabartma olarak yer alır. Kapak ikiye ayrılmış durumda kısmen sağlam olup teknenin yanına devrilmiş vaziyettedir. Bir kısmı toprak altındadır. Semerdam tipindendir.



Şekil 100: Ideb. Nec. 37 Tekne ve kapak.



Şekil 101: Ideb. Nec. 36 Yazıt.

Ideb. Nec. 38, 39

Ölçüler: Tekne (Nec. 38); Uzunluk 2.46 m, Genişlik 1.33 m, Yükseklik 153 cm. Kapak (Nec 38); Uzunluk 2.61 m, Genişlik 1.36 m, Yükseklik 67 cm.
Tekne (Nec 39); Uzunluk ölçülemedi, Genişlik 1.35 m, Yükseklik 1.38 m. Kapak (Nec. 39); Uzunluk ölçülemedi, Genişlik 1.41 m, Yükseklik 97 cm.

Konum: Kuzeye uzanan yolun ve 37 no.'lu envanterin doğusunda yer almaktadır.

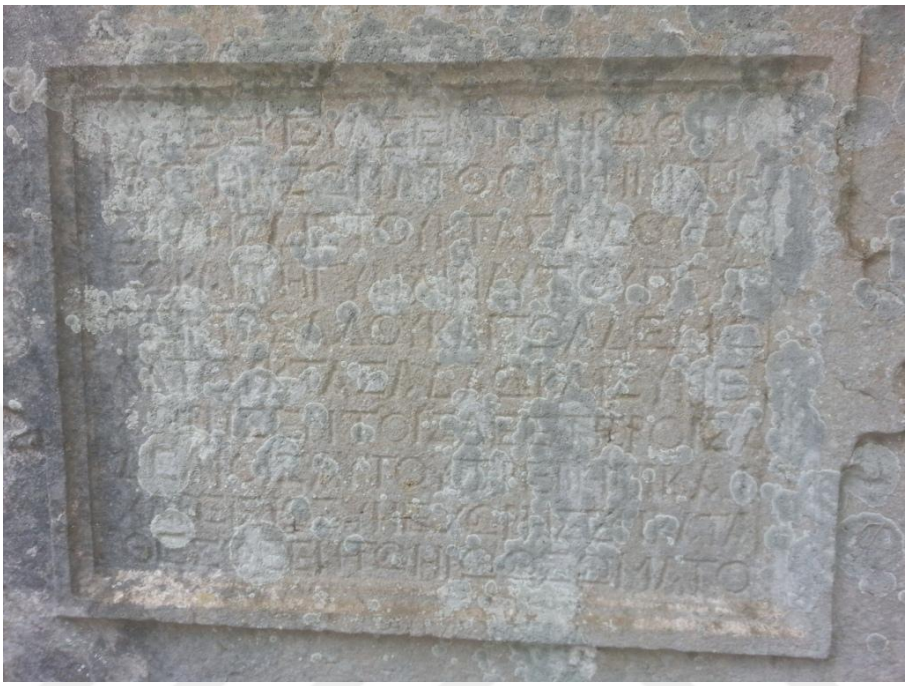
Tanım: Eksedralı Lahit Grubu. 38 envanter no.'lu tekne sağlam durumdadır ve kapağı üzerindedir. Teknenin uzun ön yüzünde ortada tabula ansata içinde yazıt, iki tarafında kalkan ve mızrak figürleri görülmektedir. Yazıt iyi durumdadır ve okunabilmektedir. Teknenin tüm kenarları kabartma bordürle çevrilmiştir. Kısa kenarında ortada yuvarlak kabartma figür içinde dört yapraklı yoncaya benzer süsleme dikkat çekicidir. İşçilik bakımından diğer lykia lahitlerinden kalitelidir. Lahit kapağıda diğer lahitlerden farklı olarak semerdam tipte değildir. Dikdörten blok kayadan yapılan kapağın ön yüzü üçgen tapınak alınlığı şeklinde işlenmiştir. Alınlığın ortasında kabartma figür belirsizdir. Altta silmeler ve frizler tapınak düzeninde oyularak yapılmıştır. Tekne iki basamaklı bir podyuma sahiptir. Nec.38 envanter no.'lu lahtin önünde 39 envanter no.'lu parçalanmış başka bir tekne ve kapak yer almaktadır. Tekne ve kapak parçaları muhtemelen birbirine aittir. Teknenin kenarları kabartma konturlarla çevrilidir. Kısa kenarında yuvarlak kalkan motifi görülür. Uzun kenarı kısmen parçalanmış olup yazıta rastlanmaıştır belki alta kalan yüzündedir. Hemen yanındaki kırık kapak semerdam tiplidir.



Şekil 102: Ideb. Nec. 38, 39 Tekne ve kapak.



Şekil 103: Ideb. Nec. 38 Tekne ve kapak.



Şekil 104: Ideb. Nec. 38 Yazıt, TAM II 839.



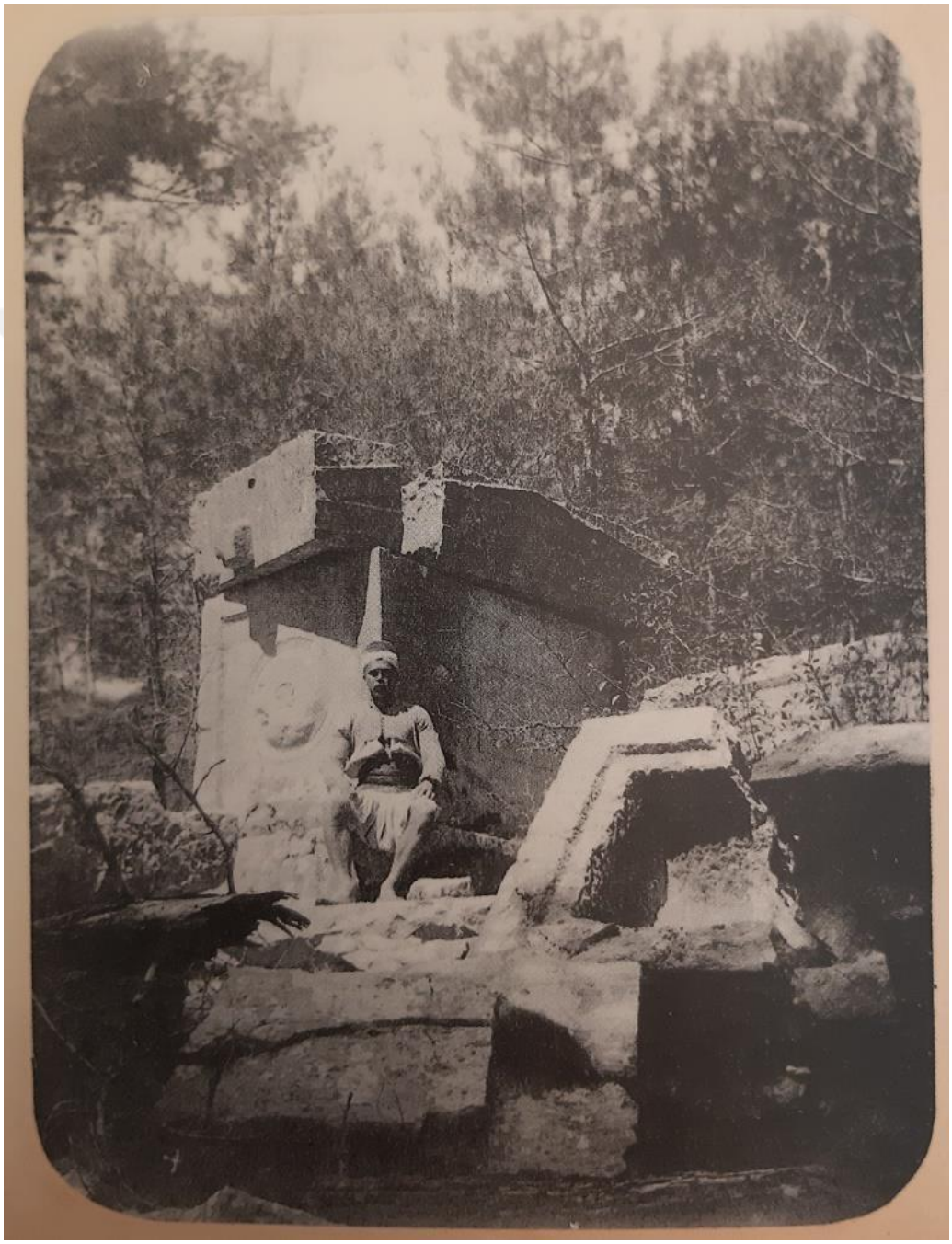
Şekil 105: Ideb. Nec. 39 Tekne.



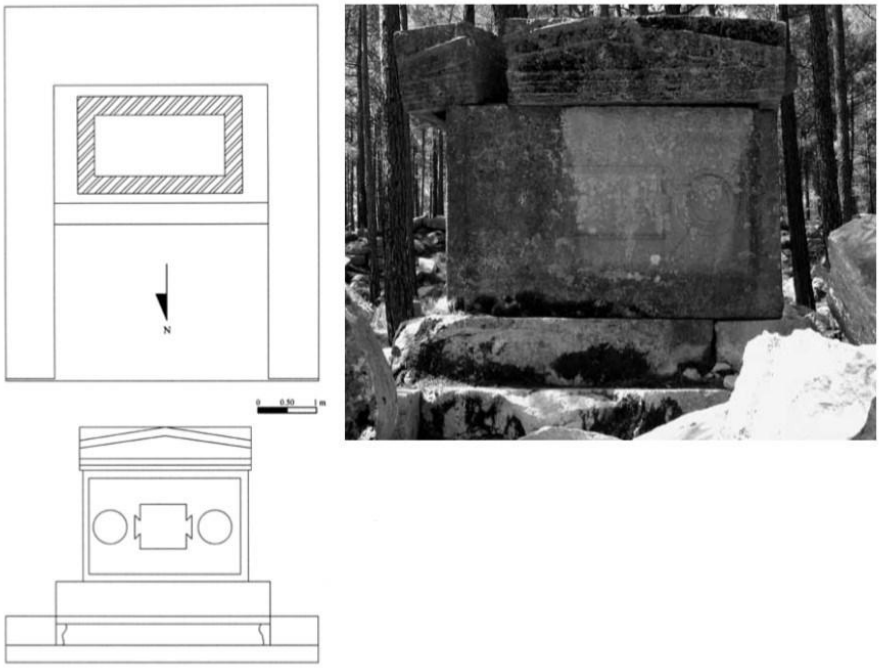
Şekil 106: Ideb. Nec. 38 Tekne ve kapak.



Şekil 107: Ideb. Nec. 38 Fotoğraf. Stark 1977, 137.



Şekil 108: Ideb. Nec. 38 Fotoğraf. Krickl 2005, 148.



Şekil 109: Ideb. Nec. 38 plan, Çevik et alii 2009, 172.

Ideb. Nec. 40

Ölçüler: Tekne; Ölçülemedi.

Konum: Kuzeye uzanan yolun ve 38 no.'lu envanterin doğusunda, yamaçtan aşağı kaymış bir konumda yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi. Tekne parçalanmış olup bir kısmı kalmıştır. Teknenin diğer lahit tiplerinden farklı bir işçiliğe ve üsluba sahip olduğu hemen farkedilmektedir. Helen lahitlerinde görülen girland, üzüm salkımı, bitki hayvan motifleri ve eros kabartmalarıyla süslü zengin işçilikli bir eserden geriye kalan, teknenin uzun yüzünün bir kısmıdır. Kısmen toprağa gömülüdür. Nereden sürüklendiği belirsizdir.



Şekil 110: Ideb. Nec. 40 Tekne.

Ideb. Nec. 41

Ölçüler: Kapak; Uzunluk 2.27 m, Genişlik 1.12 m (kalan kısımları).

Konum: Kuzeye uzanan yolun ve 38 no.'lu envanterin doğusunda 40 no.'lu envanterin yakınında, yamaçtan aşağı kaymış bir konumda yer almaktadır.

Tanım: Lahit kapağı. Kapak parçalanmış olup bir kısmı kalmıştır. Kapak 40 no.'lu envanter gibi diğer lahit tiplerinden farklı bir işçiliğe ve üsluba sahiptir. Aslan ve boğa mücadelesi yüksek kabartma tekniği ile ve iyi bir işçilikle kapak üzerine işlenmiştir. Kısa kenarında kabartma tahrip olmakla beraber benzer konuda olmalıdır. Parçalanmış kapağın kalan kısmıdır. Muhtemelen bu kapak ve girlandlı tekne birbirine aittir.



Şekil 111: Ideb. Nec. 41 Kapak.

Ideb. Nec. 42, 43, 44, 45

Ölçüler: Teknesi parçaları ve 3 semerdam kapak; Ölçülemedi.

Konum: Kuzeye uzanan yolun ve 38 no.'lu envanterin doğusunda 40 ve 41 no.'lu envanterlerin yakınında, yamaçtan aşağı kaymış bir konumda yer almaktadırlar.

Tanım: 1 Lahit teknesi ve 3 semerdam kapak. Doğuya inen yamaçta lahitlerle birlikte birçok yapı kalıntısıda yuvarlanmış haldedir. 42 envanter no.'lu lahit teknesi parçalanmış olup bir kısmı kalmıştır. Yamaçtan aşağı devrilen 43, 44, ve 45 envanter no.'lu kapaklar sağlamdır. Farklı kotlarda kısmen toprağa gömülü vaziyettedirler. Kapaklar semerdam tiplidir.



Şekil 112: Ideb. Nec. 42, 43, 44, 45 Tekne ve kapaklar.



Şekil 113: Ideb. Nec. 43, 44, 45 Kapaklar.



Şekil 114: Ideb. Nec. 43, 44, 45 Kapaklar.



Şekil 115: Ideb. Nec. 42, 43, 44, 45 Tekne ve kapaklar.

Ideb. Nec. 46

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.48 m, Genişlik 1.47 m, Yükseklik 1.51 m.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, tiyatro ve akropolisin kuzeybatısında, 46 no.'lu envanterin kuzeyinde yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve kapak parçası. Eksedralı lahit grubunun arka kısmında (kuzey) tek bir lahit teknesi sağlam olarak durmaktadır. Süslemesi olmayan lahitin uzun yüzünde çerçevesi olmayan bir yazıt göze çarpar. Teknenin hemen doğusunda semerdam tipli bir kapağın parçası vardır.



Şekil 116: Ideb. Nec. 46 Tekne ve kapak.



Şekil 117: Ideb. Nec. 46 Tekne.

Ideb. Nec. 47

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.46 m, Genişlik 1.44 m, Yükseklik 1.55 m. Tekne; Uzunluk 2.45 m, Genişlik 1.44 m, Yükseklik 1.55 cm.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, tiyatro ve akropolisin kuzeybatısında, 36 no.'lu envanterin güneyinde yer almaktadır.

Tanım: Eksedralı Lahit Grubu (2 tekne). İki lahit teknesi küçük kırıklarına rağmen sağlam şekilde eksedra podyum üzerindedir. Kapakları görülmemektedir. Her iki lahitte süsleme yoktur. Lahitlerin ön yüzlerinda tabula ansata içinde yazıtları vardır. Podyum altta 47 cm lik basamak, üstte 94 cm yüksekliğinde kaideye sahiptir. Yaklaşık 5 m x 4 m lik U biçimli eksedralı podyumun ön tarafı ve altı definecilerce kazılmış ve tahrip edilmiştir. Eksedralı lahit grubunun arka kısmında (kuzey) tek bir lahit teknesi sağlam olarak durmaktadır. Süslemesi olmayan lahitin uzun yüzünde çerçevesi olmayan bir yazıt göze çarpar. Teknenin hemen doğusunda semerdam tipli bir kapağın parçası vardır.



Şekil 118: Ideb. Nec. 47 Tekneler ve eksedralı podyum.



Şekil 119: Ideb. Nec. 47 fotoğraf. Krickl 2005, 297.

Ideb. Nec. 48

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.24 m, Genişlik 1.32 m, Yükseklik 1.38 m. Kapak; Uzunluk 2.45 m, Genişlik 1.43 m, Yükseklik 1.12 m.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, tiyatro ve akropolisin kuzeybatısında, 46 no.'lu envanterin güneybatısında yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Tekne kısmen sağlamdır. Çalılık içindedir. Üzerinde süsleme ve yazıt görülmemiştir. Hemen yanında ters dönmüş şekilde duran kapak tekneye ait olmalıdır. Semerdam tiplidir. Sağlam olup kısmen toprağa gömülüdür.



Şekil 120: Ideb. Nec. 48 Tekne ve kapak.

Ideb. Nec. 49

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.18 m, Genişlik 1.08 m, Yükseklik 1.24 m. Kapak; Uzunluk 2.22 m, Genişlik 1.09 m, Yükseklik ölçülemedi.

Tekne; Uzunluk 2.16 m, Genişlik 1.07 m, Yükseklik 1.22 m. Kapak; Uzunluk 2.21 m, Genişlik 1.09 m, Yükseklik 67 cm.

Kapak; Uzunluk 2.23 m, Genişlik 1.25 m, Yükseklik 67 cm.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, tiyatro ve akropolisin doğusunda yer almaktadır.

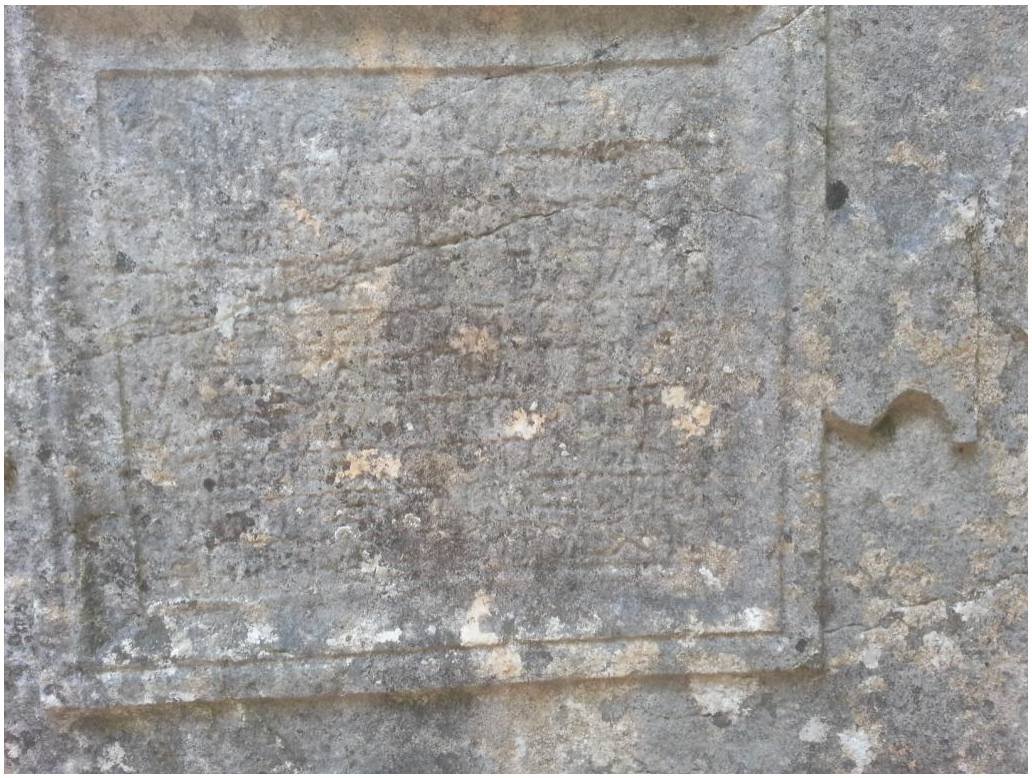
Tanım: Eksedralı Lahit Grubu (3 Tekne, 3 Kapak). İki tekne sağlamdır ve kapakları üstündedir. Merkezde ve en yüksek kottaki teknenin ön yüzünde kalkanla mızrak figürleri arasında tabula ansatalı yazıt vardır. Teknenin tüm kenarları kabartma konturla çevrilidir. Ön yüzün ağız kenarı kısmen kırılarak içi talan edilmiş olmalıdır. Teknenin kısa yüzünde kalkan figürü bulunur. Üzerindeki kapak sağlamdır. Semerdam tipindedir. Doğusundaki podyumda alt kotta yer alan lahit teknesi sağlamdır. Kısa yüzünde kalkan motifi, uzun yüzünde tabula ansata içinde yazıtı vardır. Teknenin tüm kenarları kabartma konturla çevrilidir. Podyumun bir kısmı ile beraber üçüncü lahit kuzey yönüne yuvarlanmıştır. Burdaki tekne parçalanmıştır. Kapak ve podyuma ait kaide sağlamdır. Kapak semerdam tiplidir. U biçimli eksedralı podyumun etrafı ve altı definecilerce kazılmış ve tahrip edilmiştir.



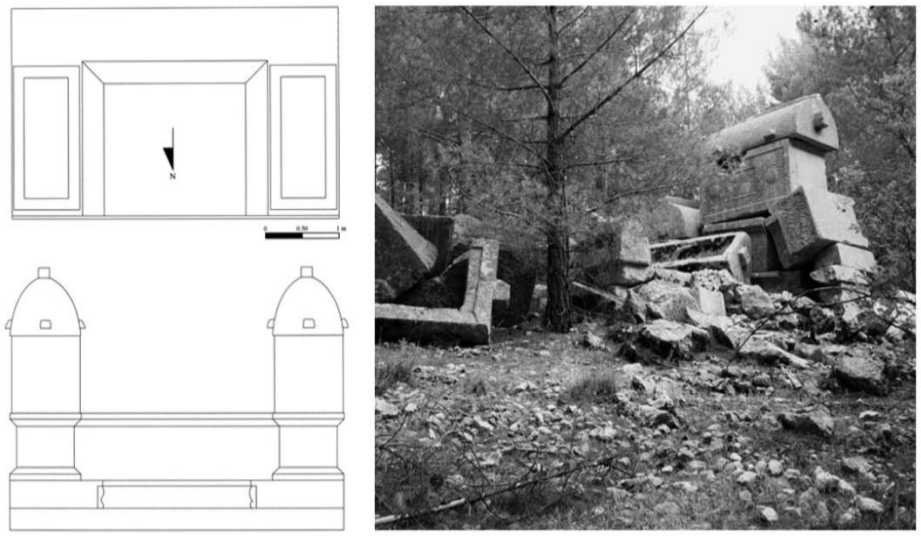
Şekil 121: Ideb. Nec. 49 Tekne ve kapaklar.



Şekil 122: Ideb. Nec. 49 Tekneler ve kapaklar.



Şekil 123: Ideb. Nec. 49 Yazıt.



Şekil 124: Ideb. Nec. 49 plan, Çevik et alii 2009, 171.



Şekil 125: Ideb. Nec. 49 fotoğraf. Krickl 2005, 161.

Ideb. Nec. 50

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.12 m, Genişlik 1.06 m, Yükseklik 1.22 m. Kapak; Uzunluk 2.20 m, Genişlik 1.09 m, Yükseklik 65 cm.

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, tiyatro ve akropolisin kuzeybatısında, 49 no.'lu envanterin güneyinde yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi ve semerdam kapak. Eksedralı lahit grubunun arka kısmında (güney) tek bir lahit teknesi ve kapak sağlam olarak durmaktadır. Teknenin tüm kenarlarında kabartma kontur süslemesi görülür. Uzun yüzünde iki kalkan figürü arasında tabula ansatalı yazıta sahiptir. Kısa yüzünde kalkan figürü işlenmiştir. Altta tek basamaklı bir podyuna sahiptir. Teknenin batısında ters dönmüş bir halde duran kapak sağlamdır. Semerdam tiplidir. Kısmen toprak altındadır.



Şekil 126: Ideb. Nec. 50 Tekne ve kapak.

Ideb. Nec. 51 (Kaya Mezarı)

Ölçüler: Yükseklik 3.80 m, Genişlik 4.75 m, Kalınlık 4.10 m. (ölçülebilen yaklaşık değerler).

Konum: Kuzeye uzanan yolun batısında, görece hamam yapısının batı, güneybatı kısmına uzanacak yön doğrultusunda, yolun yaklaşık 500 metre batısında yer almaktadır.

Tanım: Kaya Mezarı. Yolun batı kısmındaki tepeyi aşıp sınır taşları ve teras araziyi geçince tepenin arkasındaki ağaçlık alanda tek bir kaya mezarı bulunur. Yapının işlenmiş olan yüzü doğuya bakmaktadır. Kaya yukardan aşağı doğru genişleyen bir kütleye sahiptir. Düzgün bir blok değildir. Ön yüzündeki tek bölümlü mezar odası kareye yakın bir girişe sahiptir. Girişin üst kısmında tavan silmeleri benzeri süslemeler ve guttea benzeri damla sırası süslemeleri dikkat çeker. Girişin alt kısmı içe doğru derinlik kazandırılmış ve oda girişi önünde düz bir zemin oluşturulmuştur. Kenarlar boyunca ince konturlarla süslenen mezar girişi içe doğru çerçeve ile sonlanır. Bu kısım tahrip edilmiştir.

Mezarın iç kısmı da yağmalanmış olup boştur. İç kısımda, arkadan 40 cm. yanlardan yaklaşık 25 cm. genişliğinde seki ile üç tarafı çevrelenmiş taş sedir bulunur. Üç parça taş yatak, ortalama 70 cm. genişliğinde 102 cm. uzunluğundadır. Kısmen moloz dolu olan ortadaki boşluk 85 cm derinlik vermiştir. Mezar bölümünde herhangi bir defin kalıntısı yoktur. Girişin sağ tafarında mezar odasını kapatan kapağa ait yuvanın izleri bize yaklaşık 22 cm. eninde kapağı olduğunu gösterir. Mezar odasında herhangi bir bezeme veya süslemeye rastlanmamıştır.

Kaya mezarının doğuya bakan ön tarafında yapılmış ve çok eski olmayan kaçak kazının izleri net bir şekilde görülmektedir.



Şekil 127: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı.



Şekil 128: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı.



Şekil 129: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı.



Şekil 130: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı define kazısı.



Şekil 131: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı diş frizi ve giriş ayrıntı.



Şekil 132: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı içi.



Şekil 133: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı, yüksek taş yataklı defin odası.



Şekil 134: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı kapak yuvası.

Katalog II

Ideb. Arch. 52 (Su Sistemi)

Ölçüler: Kanal Parçaları; Yükseklik 47 cm, Genişlik 60 cm, İç derinlik 10 cm, İç genişlik 17 cm (ölçülebilen ortalama değerler).

Su Duvarı; Yükseklik 1 metre, Genişlik; 70 cm, Uzunluk, 10 metre (Yaklaşık değerler)

Konum: Kuzeye uzanan yolun batısından, görece kuzey kilisenin kuzeybatısından kentte doğru gelen ve önce kült alanı kayalık arasından geçerek güneye, sonra doğuya dönerek hamam yapısına giren ana aksı vardır.

Tanım: Su Kanalı ve kemer yerine inşa edilmiş, su yolunu taşıyan duvar. İçi oluk şeklinde oyulan taş bloklar arka arkaya dizilerek bir su yolu oluşturulmuştur. Üzeri açık bir su sistemidir. Kuzeyden kente, kült alanı ve hamama ilerler. Kotun düştüğü bir eğimde yaklaşık 10 metrelik su kemeri fonksiyonuna sahip duvar inşa edilmiştir. Kabaca yontulmuş yerel taşlardan yapılmıştır. Su oluğu taşları duvar üzerinde devam etmektedir.



Şekil 135: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı hava fotoğrafı.



Şekil 136: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı.



Şekil 137: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı.



Şekil 138: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı, su kemeri yerine taşıyıcı duvar.



Şekil 139: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı, kemer yerine taşıyıcı duvar.



Şekil 140: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı, Kült alanına giden.

Ideb. Arch. 53 (Kült Alanı)

Ölçüler: Yükseklik 5.50 m, Genişlik 18.00 m, Uzunluk 27.00 m (ölçülebilen yaklaşık değerler)

Konum: Kuzeye uzanan yolun batısında, görece kuzey kilisenin kuzeybatısında yer alır.

Tanım: Kente kuzeyden giren su kanalının sonra en kuzeyde kalan yapıdır. Esasen yapı olmaktan çok, insan eliyle şekillendirilmiş doğal bir kayalığın özel amaçla düzenlenmesi ve fonksiyon verilmesi sonucunda oluşmuş seromoni ve tören alanı olmalıdır.



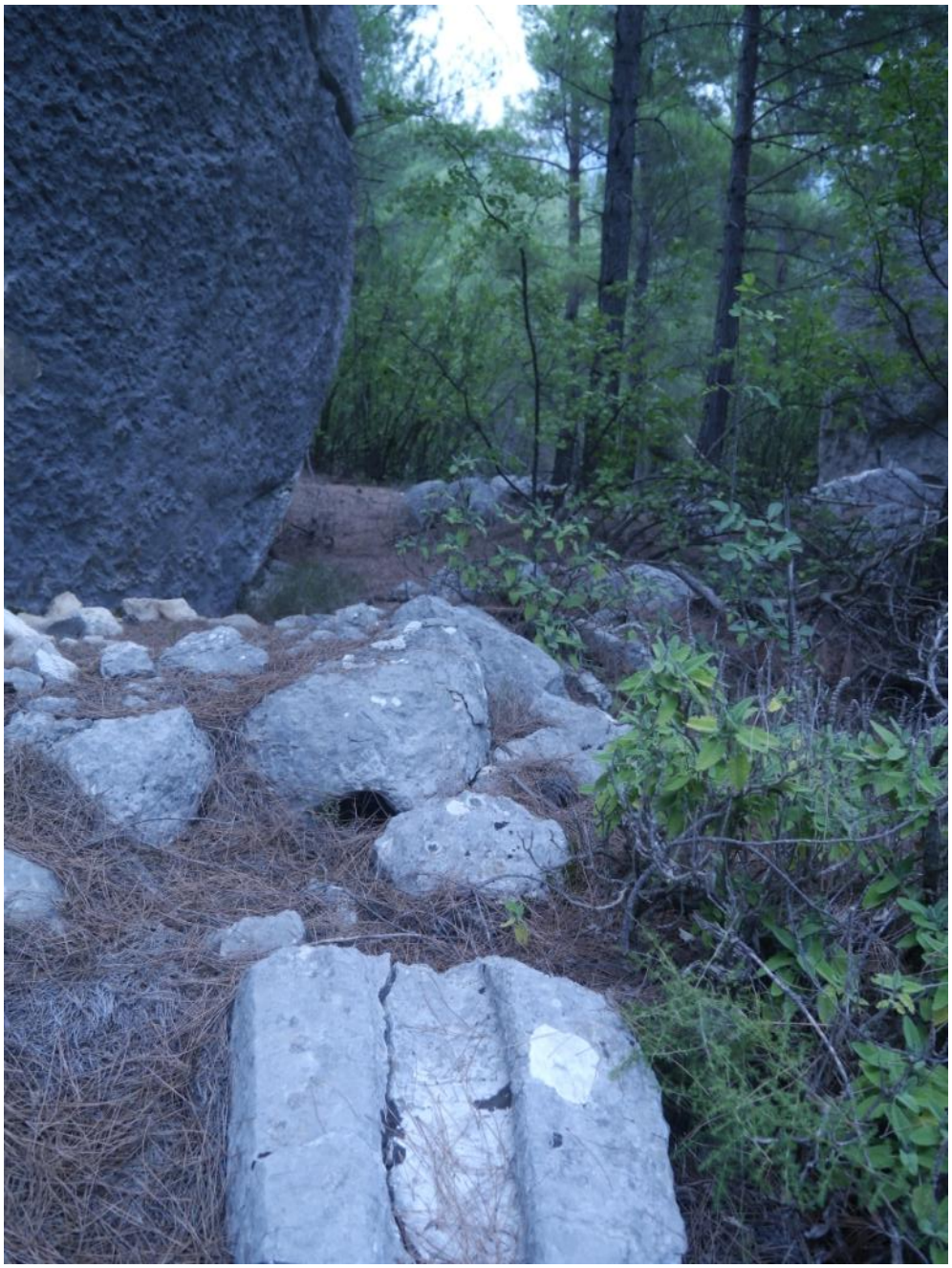
Şekil 141: Ideb. Arch. 53 Su Kanalı ve Kült Alanı üst kısım.



Şekil 142: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı hava fotoğrafı.



Şekil 143: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı suyun aktığı üst kısım.



Şekil 144: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı suyun aktığı üst kısım.



Şekil 145: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı doğudan bakış.



Şekil 146: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı kazıma, oluklar ve niş.



Şekil 147: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı, suyun aktığı kısım ve niş.



Şekil 148: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı, sıvı akıtmak için açılmış oluklar.



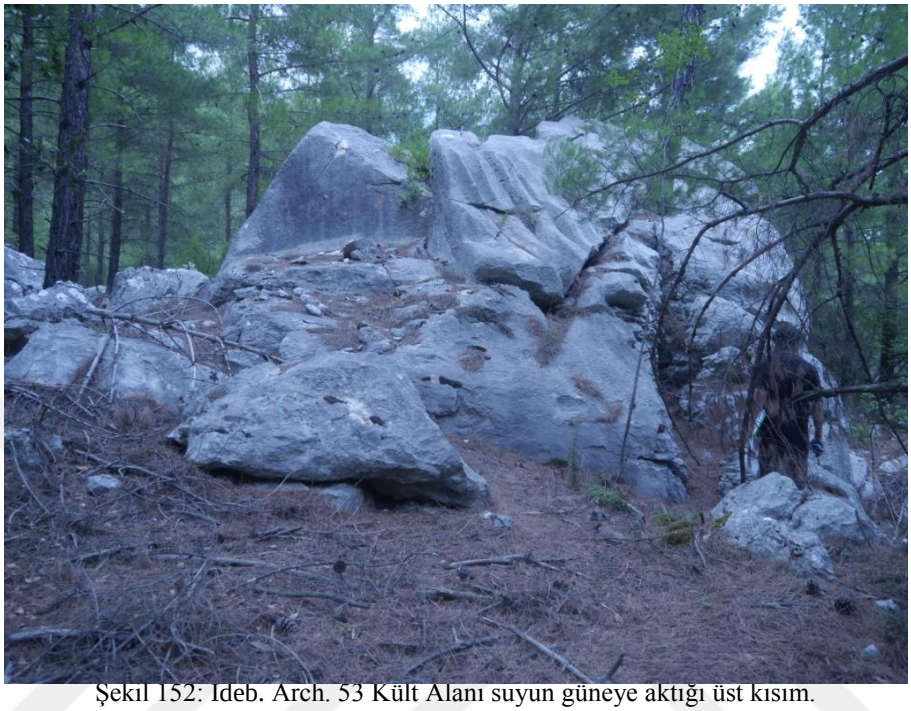
Şekil 149: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı, kazıma oluklar detay.



Şekil 150: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı niş detay



Şekil 151: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı niş detay.



Şekil 152: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı suyun güneye aktığı üst kısım.



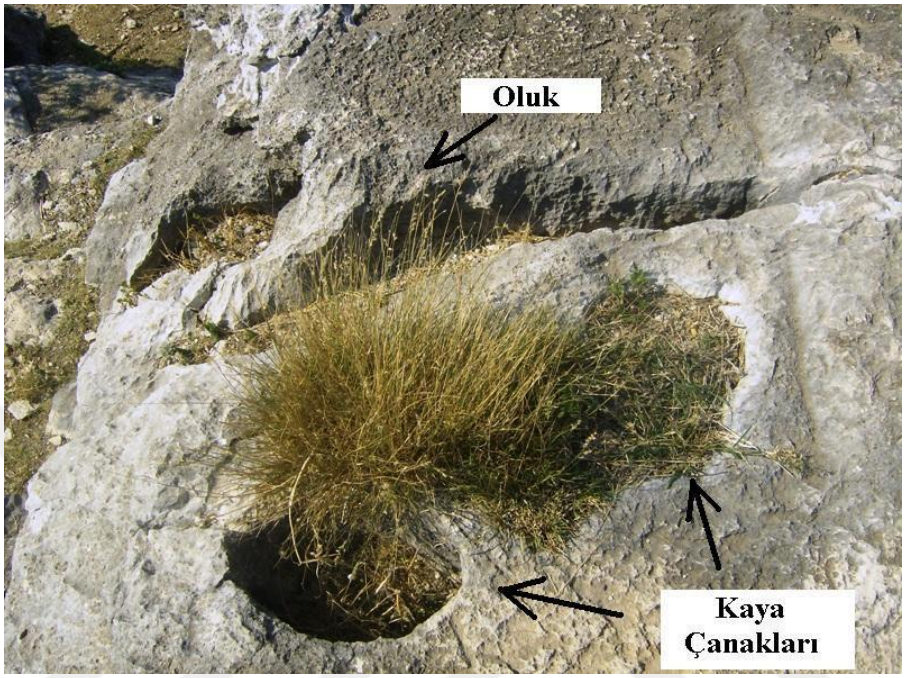
Şekil 153: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı suyun güneye aktığı üst kısım.



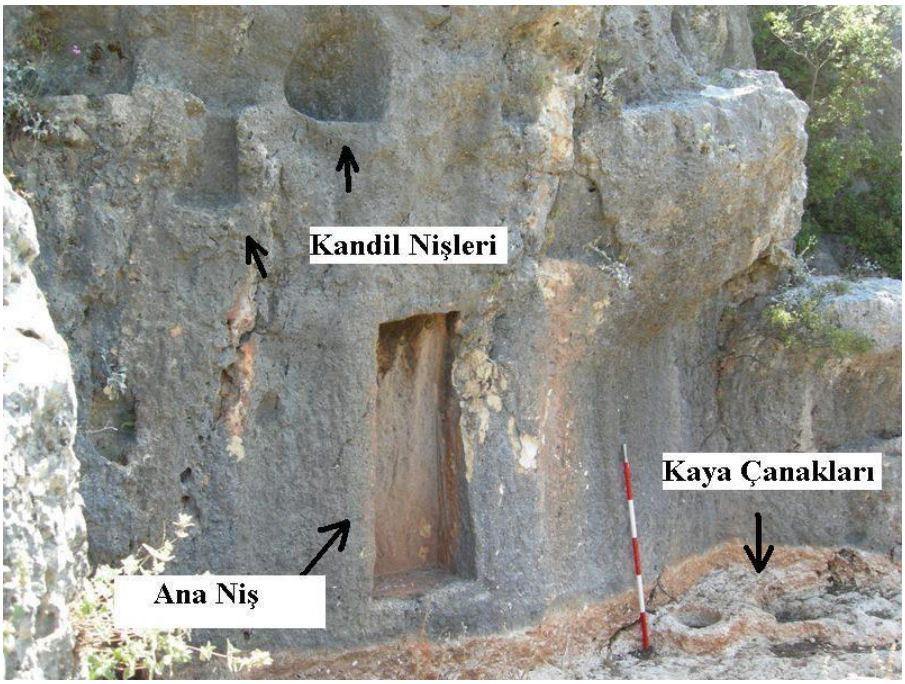
Şekil 154: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı teraslanmış üst kısım.



Şekil 155: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı taş kesilmiş üst kısım.



Şekil 156: Olba, Kaya üzeri oluk, Akçay 2008 s.180.



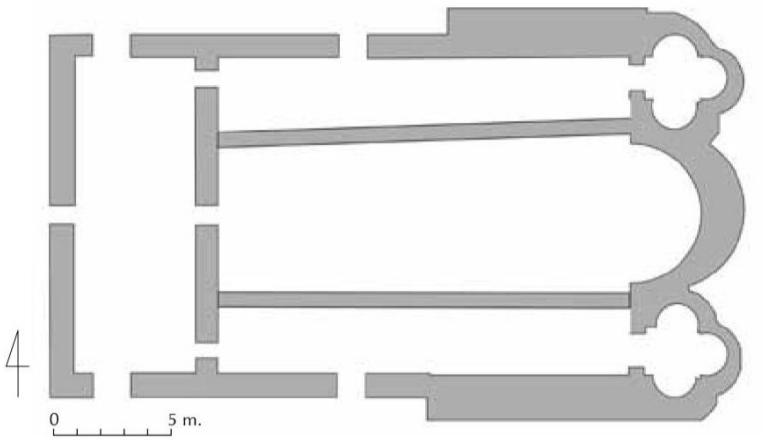
Şekil 157: Olba, Kaya üzeri niş, Akçay 2008 s.182.

Ideb. Arch. 54 (Kuzey Kilise)

Ölçüler: Yükseklik 90 cm, Genişlik 15.30 m, Uzunluk 28.00 m (ölçülebilen yaklaşık değerler)

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, hamam ve gymnasium yapılarının kuzeyinde yer alır.

Tanım: Kentin kuzeyinden giren su kanalı ve kült alanından sonra en kuzeyde kalan yapıdır. Kireç taşı bloklar moloz ve harç ile birleştirilirek inşa edilmiştir. Yapı 3 nefli bazilika planı göstermektedir. Kilise doğu batı ekseninde uzanır. Apsis doğudadır. Batıda narteksin ortasında yer alan kapının söve taşları hala ayaktadır. Ana giriş boşluğu 130 cm. pervaz taşları ise yaklaşık 125 cm kadardır. Narteksin kuzey ve güney duvarında da giriş izleri mevcuttur. Üç girişli bu son mekandan, doğuya ana mekana giriş de ayrı kapılarla yapılmaktadır. Merkez ve kuzey nefin giriş pervazları da alt kotta net izlenebilmektedir. Ana mekanda nefleri ayıran sütunlara ait parçalar gözlemlenmiştir.



Şekil 158: Ideb. Arch. 54 Kuzey Kilise plan, Çevik et alii 2009, 169.



Şekil 159: Ideb. Arch. 54 Kuzey Kilise.



Şekil 160: Ideb. Arch. 54 Kuzey Kilise.

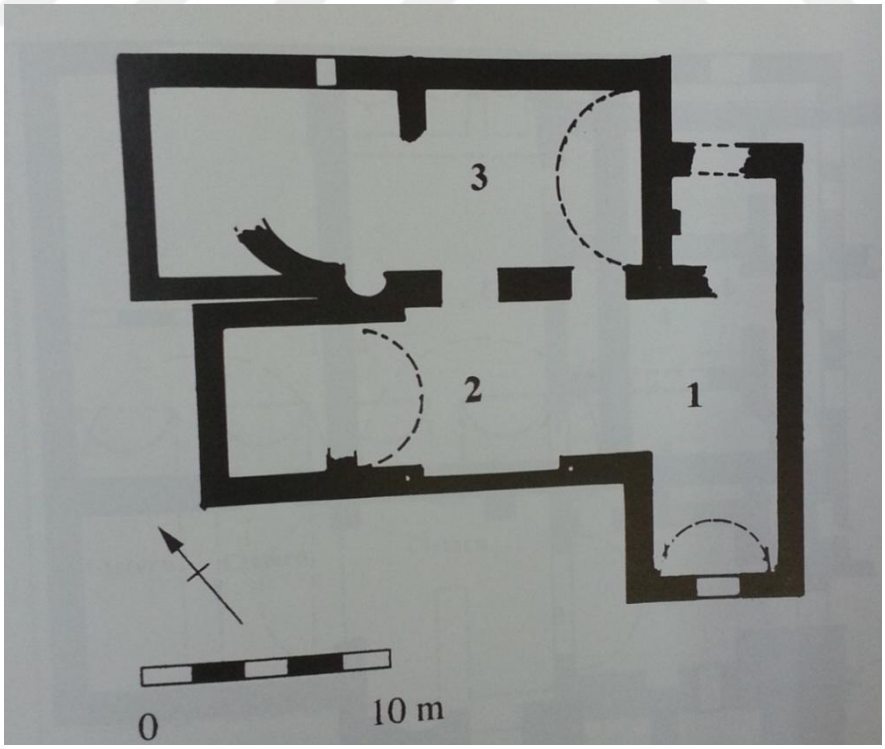
Ideb. Arch. 55 (Hamam ve Gymnasium)

Ölçüler: Hamam; Yükseklik 5.20 m, Uzunluk 19.50 m, Genişlik 17.70 m.

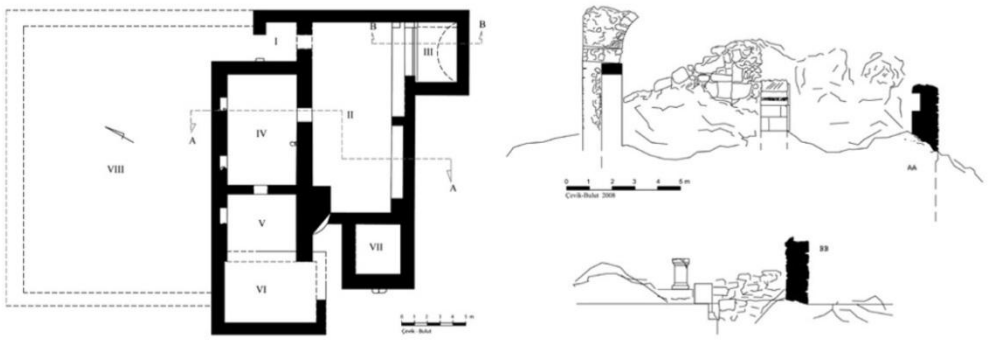
Gymnasium; Uzunluk 19.10 m, Genişlik 14.75 m, (İzlerden ölçülebilen yaklaşık değerler).

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda ve yola bitişik konumdadır. Tiyatro ve akropolün kuzeyinde yer alır.

Tanım: Hamam ve olası gymnasium birbirlerine bitişik olarak kuzeybatı güneydoğu ekseninde uzanmaktadır. Kireç taşı bloklar harç ve moloz dolgu ile inşa edilmiştir. Kentin kuzeyinden gelen su kanalının beslediği hamam yapısı dikdörtgen alan içerisine yerleştirilmiş 3-4 ünite içermektedir. Bu üniteler birbirlerine paralel şekilde sıralanmışlardır. Mekan büyüklükleri birbirine yakın ölçülerdedir. Hamam duvarının güney doğu köşesinde devşirme olarak kullanılmış lahit göze çarpar.



Şekil 161: Ideb. Arch. 55 Hamam plan, Farrington 1995, 151.



Şekil 162: Ideb. Arch. 55 Hamam ve Gymnasium plan, Çevik et alii 2009, 169.



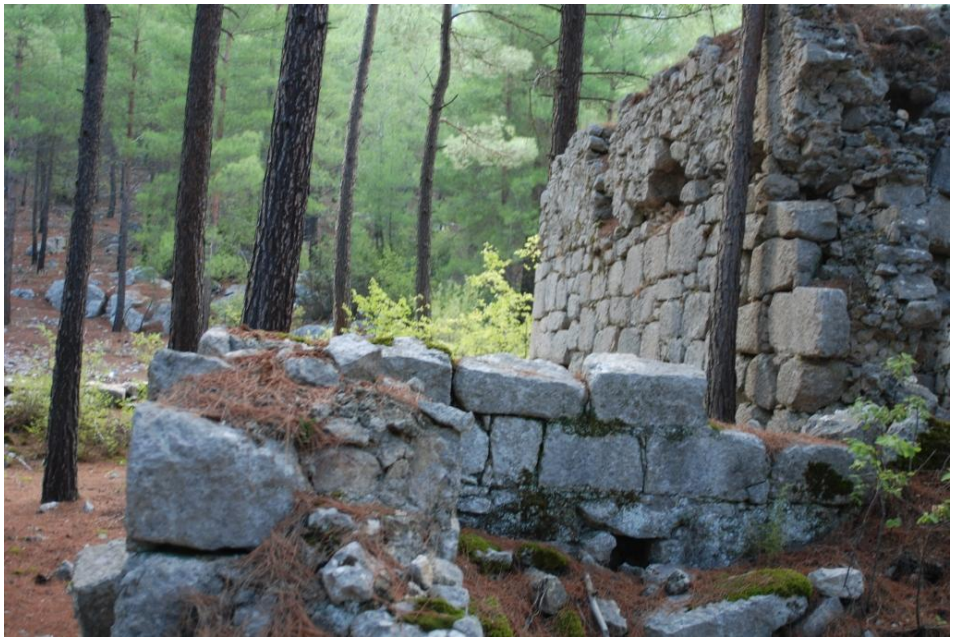
Şekil 163: Ideb. Arch. 55 Hamam ve gymnasium.



Şekil 164: Ideb. Arch. 55 Hamam ve gymnasium.



Şekil 165: Ideb. Arch. 55 Hamam.



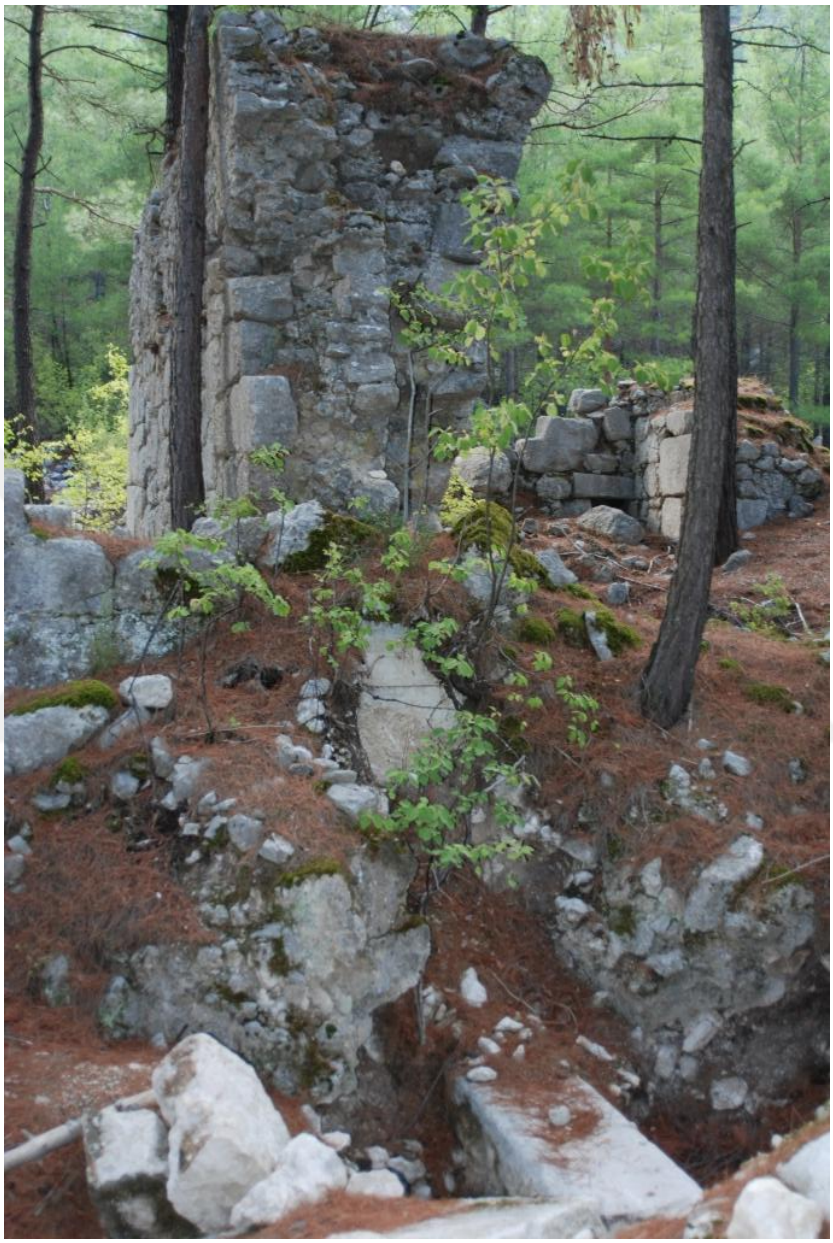
Şekil 166: Ideb. Arch. 55 Hamam.



Şekil 167: Ideb. Arch. 55 Hamam güney duvarı.



Şekil 168: Ideb. Arch. 55 Hamam.



Şekil 169: Ideb. Arch. 55 Hamam, geçiş bölümü.

Ideb. Arch. 56 (Theatron)

Ölçüler: Çap 30.00 m, (yaklaşık değerler.)

Konum: Kuzeye uzanan yolun doğusunda, kentin güney doğusunda, kamu binalarının güneyinde, akropol ve sur duvarlarına bitişik ve kuzey batısında yer alır.

Tanım: Tiyatro kentin önemli unsurlarındandır. Stabilize yoldan kısmen fark edilen yapının kuzey kısmı toprak dolgu altındadır. Kuzeyi ve sahne kısmında (orkestra) ağaçlar büyümüştür. Beş basmağı görülen caveanın sırtı sur duvarlarına bitişik yamaca inşa edilmiştir. Duvarlar arasında 5-6 metrelik boşluk vardır. Cavea at nalı formundadır (Özdilek 2016, 175). Oturma sıraları batıya, Bey Dağları'na doğru bakmaktadır. İki dikey merdivenle üç gruba ayrılmıştır. Basamaklar arası yaklaşık 50 cm. kadardır. Orkestra yaklaşık 9.40 metre çapındadır. Sahne binasına ait bir ize rastlanılmamıştır.



Şekil 170: Ideb. Arch. 56 Tiyatro, hava fotoğrafı.



Şekil 171: Ideb. Arch. 56 Tiyatro, cavea ve orchestra.



Şekil 172: Ideb. Arch. 56 Tiyatro, cavea.



Şekil 173: Ideb. Arch. 56 Tiyatro, cavea ve akropol duvarı.



Şekil 174: Ideb. Arch. 56 Tiyatro, Krickl 2005, 297.

Ideb. Arch. 57 (Savunma Duvarı)

Ölçüler: Yükseklik 3.80 m, Genişlik 1.30 m, (yaklaşık değerler).

Konum: Kentin güney doğusunda, kamu binalarının güneyinde, tiyatroya bitişik tepelik akropol alanını çevreleyen konumdadır.

Tanım: Savunma duvarı. Akropol olarak adlandırılan tepelik alanı tamamen çevrelediği düşünülen duvarların az bir kısmı sağlam kalmıştır. İnşa tekniği ve malzeme bakımından farklılık gösterir. Doğu, kuzey ve güneyde takip edemediğimiz duvarı en net şekilde tiyatronun arkasını yasladığı sırtta görebilmekteyiz. Bu kısımdaki taşlar düzgün bloklar şeklindedir ve duvar tiyatro ile mimari birliktelik sergilemektedir. Güneye gidildikçe duvar taşlarının toprak dolgu ile tepeden batıya yuvarlandığı ve kaybolduğu gözlemlenmiştir. Aynı duruma doğu yamacında da rastlanmıştır.

Duvarlar hakkında yapılan çizimlerde surların kuzeyde batıda ve güney batıda olabilecek girişler ve kuleler belli edilmiştir (bk. Şekil 6). Ancak araştırmamız sırasınca bu çizimlerdeki ayrıntıları gösterecek izlere rastlanılmamıştır.



Şekil 175: Ideb. Arch. 57 Akropol kuzeybatı sur duvarı ve tiyatro.



Şekil 176: Ideb. Arch. 57 Sur Duvarı, yıkılmış batı sur duvarı

Ideb. Arch. 58 (Heroon)

Ölçüler: Uzunluk 10.00 m, Genişlik 8.50 m, (yaklaşık değerler).

Konum: Kentin güneydoğusunda, akropol alanının doğu kısmında, görece yüksek bir konumda yer alır.

Tanım: Heroon Akropol alanında ilk dikkati çeken yüksek konum üzerindeki dikdörtgen yapıya ait kalıntıdır. Yapı düzgün işçilikteki, taşların harç ve molozla birleşirilmesiyle inşa edilmiştir. Duvar kalınlığı 70 cm kadardır. Yapının ayakta kalan tek pervazı girişin doğuya bakmakta olduğunu gösterir. Burası aynı zamanda tepenin sınırıdır ve doğuya doğru yamaç başlar. Yapının kuzey kısmındaki basamak şelinde dizili blokların yer alır.

Heroon yapısına sonradan 70 cm'lik bir duvar daha eklendiği ve yapının kapı kısmının kapatıldığı anlaşılmaktadır. Bununla beraber duvarı çevreleyen horasan harcı da yapının sarnıca çevrilmiş olduğu ipuçlarını verir.



Şekil 177: Ideb. Arch. 58 Heroon.



Şekil 178: Ideb. Arch. 58 Heroon, kuzeyden görünüş.



Şekil 179: Ideb. Arch. 58 Heroon, içerden giriş kısma bakış.



Şekil 180: Ideb. Arch. 58 Heroon, duvar.



Şekil 181: Ideb. Arch. 58 Heroon, doğudan görünüş.



Şekil 182: Ideb. Arch. 58 Heroon, kazılmış horasan harçlı kısım.



Şekil 183: Ideb. Arch. 58 Heroon, kazılmış horasan harçlı kısım.



Şekil 184: Ideb. Arch. 58 Heroon, batıdan kazılmış kısım.

Ideb. Arch. 59 (Akropolis)

Ölçüler: Uzunluk 150.00 m, Genişlik 120.00 m (yaklaşık değerler).

Konum: Kentin güneydoğusunda, kamu binalarının güneyinde, tiyatronun sırtını yasladığı tepelik alandır.

Tanım: Akropol olarak değerlendirilen ve çevresinin tahkimatı bilinen tepelikteki alanda oluşan tahribatın yanısıra toprak ve moloz dolgusu yapılar hakkında bilgi edinmeyi zorlaştırmaktadır. Binalara ait taş parçaları sanki tek tek ayrılmış ve etrafa saçılmış gibidir. Akropol Kilisesi olarak adlandırılına yapıya ait giriş kısmında 55 cm'lik pervazlar ayaktadır. Giriş yaklaşık 95 cm enindedir. Akropol alanında ayakta kalan kalıntılar daha önceki binalardan sökülen unsurlarla inşa edildiği için yapılara ait izler kaybolmuştur. Definecilerin tahribatları da alanı daha kötü hale getirmiştir.



Şekil 185: Ideb. Arch. 59 Akropolis, kilise girişi izleri.



Şekil 186: Ideb. Arch. 59 Akropolis, kilise kapı pervazları.



Şekil 187: Ideb. Arch. 59 Akropolis.



Şekil 188: Ideb. Arch. 59 Akropolis.

Katalog III

Ideb. Fig. 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67,68

Ideb. Fig. 60; Ağırlığı 46,27 gr, Yüksekliği 6 cm.dir. At üzerinde olduğu anlaşılan heykelciğin atı ele geçmemiş, 64 no ile listelediğimiz bronz at heykelciği ile birlikte çekilmiştir. Figürün mantosunun arkasında omuzları üzerinde yükselen hilal belirgindir. Sağ eliyle Gestus Latinus olarak adlandırılan işaret ve orta parmağın açık diğerlerin kapalı durduğu hareketi yapar. Manto dışında çıplak haldedir. Sol eli dizgin tutar gibi öndedir. Gövde önde ve manto uçuşur şekildedir. Atı da rahvan şekilde değil, koşar haldedir.



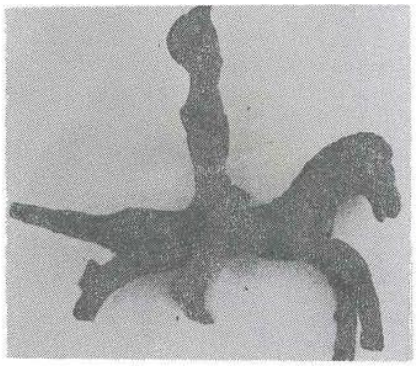
Şekil 189a, 189b: Ideb. Fig. 60 Men Figürü, Delemen 1996, 209.

Ideb. Fig. 61; Ağırlığı 55,44 gr, Yüksekliği 6,9 cm.dir. Bacakları önde koşar bir at üzerinde betimlenmiştir. Sağ eli yukarda ve sopalıdır. Kısa bir tunica giymiştir. Başında miğferi vardır.



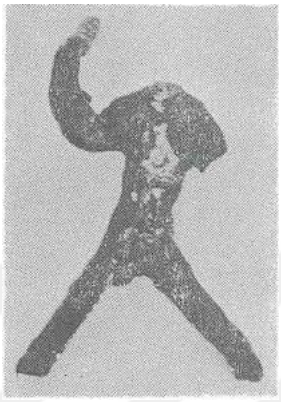
Şekil 190a, 190b: Ideb. Fig. 61 Kakasbos-Herakles Figürü, Delemen 1996, 210.

Ideb. Fig. 62; Ağırlığı 100 gr, Yüksekliği 6,9 cm.dir. Bacakları önde koşar bir at üzerinde betimlenmiştir. Sağ kol omuzdan, sol kol dirsekten kırık, atın arka bacakları kısmen eksiktir. Sağ eli yukardadır. Başında miğferi vardır.



Şekil 191: Ideb. Fig. 62 Kakasbos-Herakles Figürü, Delemen 1996, 211.

Ideb. Fig. 63; Ağırlığı 19,12 gr, Yüksekliği 5,2 cm.dir. Başı, sol kolu ve atı yoktur. Sağ kolu yukarda ve elinde kısa bir sopa vardır. Kısa bir tunica giymiştir.



Şekil 192: Ideb. Fig. 63 Kakasbos-Herakles Figürü, Delemen 1996, 211.

Ideb. Fig. 64; Ağırlığı 82,42 gr, Yüksekliği 5,8 cm.dir. Koşar bir at üzerinde betimlenmiştir. Sağ kol yukarda, sol kol aşağı sarkmıştır. Başı ve sağ el kırıktır. Kısa bir tunica ve uçuşan bir manto giymiştir.

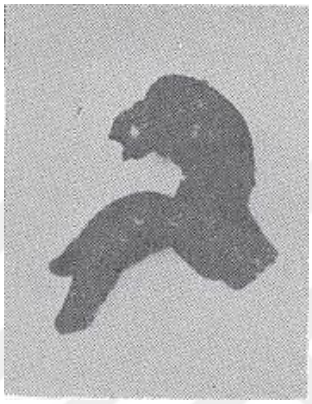




Şekil 193a, 193b: Ideb. Fig. 64 Atlı Figürü, Delemen 1996, 212.

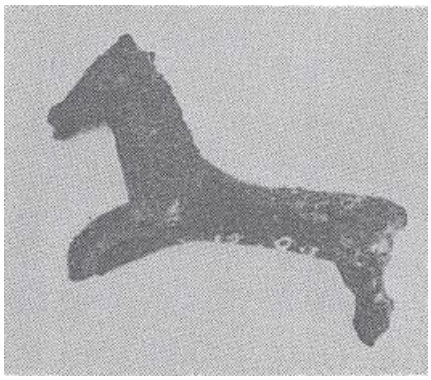
Ideb. Fig. 65; At figürü, Ağırlığı 58,56 gr. Yüksekliği 3,9 cm.dir. Koşar bir atı betimlemektedir (bk. Şekil 168a, 168b).

Ideb. Fig. 66; At figürü. Ağırlığı 20.80 gr, Yüksekliği 3,9 cm.dir. Atın sadece ön tarafı günümüze ulaşmıştır.



Şekil 194: Ideb. Fig. 66 At Figürü, Delemen 1996, 212.

Ideb. Fig. 67; At figürü. Ağırlığı 51.10 gr. Yüksekliği 4.5 cm.dir. Kuyruğu ve dizden aşağısı yoktur. Diğer at figürlerindeki hareketi tekrarlamaktadır.



Şekil 195: Ideb. Fig. 67 At Figürü, Delemen 1996, 212.

Ideb. Fig. 68; Kaide. Ağırlığı 86.45 gr, Yükseliği 1,9 cm, Uzunluğu 4, cm, Derinliği 2,6 cm.dir. Dikdörtgen prizma şeklindedir. Kaidenin alt ve üst kenarlarında fascialı silmeler vardır. Altta köşelerde ayaklar gözükmektedir. Uzun yüzlerde noktalarla oluşturlmuş üçlü girland motifi yer alır. Kısa yüzlerde aynı teknikle yıldız motifi oluşturulmuştur.



Şekil 196a, 196b: Ideb. Fig. 68 Kaide, Delemen 1996, 210.

Ideb. Inv. 69

Idebessos'ta yaptığımız yüzey araştırmasında gözlemlediğimiz bazı keramik parçalarıdır. Kent arazisinde yoğun olarak bulunmaktadır. Üzerlerindeki sır kaybolmuş, bazıları bezemeli, sade işçilik gösteren günlük kullanım kaplarına ait parçalardır. Görülebilenler yerleşimin son periyoduna, Bizans Dönemi'ne tarihlenebilir. Kalınlıkları 2,5 c m. ile 0,50 cm arasında değişen çeşitli kap formlarına ait parçalara rastlanılmıştır.



Şekil 197: Ideb. Inv. 69 Keramik Parçaları.



Şekil 198: Ideb. Inv. 69 Keramik Parçaları.

AKALISSOS

Katalog IV

Aka. Nec. 1

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 1.87 m, Genişlik 1.02 m, Yükseklik 70 cm (kalan kısımlar).

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney batı sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan stabilize kolu ile ulaşılan şahıs bahçesi içinde tel örgü arkasında yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi, kısmen sağlam olup diğer 4 envanterle birlikte tel örgü arkasına sonradan dizilmiştir. Muhtemelen tarla sınırı için kullanılmışlardır. Kısa kenarında silik bir kalkan motifi uzun kenarında ise yazısı görülmeyen bir tabula ansata izleri fark edilmektedir. Kapağı belli değildir.



Şekil 199: Aka. Nec. 1 Tekne.



Şekil 200: Aka. Nec. 1 Tekne.

Aka. Nec. 2

Ölçüler: Kapak; Uzunluk 2.34 m, Genişlik ölçülemedi, Yükseklik ölçülemedi (kalan kısımlar).

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney batı sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan I. şahsın bahçesi içinde, tel örgü arkasında yer almaktadır.

Tanım: Lahit Kapağı, kısmen sağlam olup diğer 4 envanterle birlikte tel örgü arkasına sonradan dizilmiştir. Muhtemelen tarla sınırı için kullanılmışlardır. Semerdam tiplidir. Yan devrilmiş kapak toprağa gömülüdür.



Şekil 201: Aka. Nec. 2 Kapak.

Aka. Nec. 3

Ölçüler: Kapak; Uzunluk ölçülemedi, Genişlik 1.44 m, Yükseklik ölçülemedi (görünen kısımlar).

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney batı sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan I. şahsın bahçesi içinde tel örgü arkasında yer almaktadır.

Tanım: Lahit Kapağı kısmen sağlam olup diğer 4 envanterle birlikte tel örgü arkasına sonradan dizilmiştir. Muhtemelen tarla sınırı için kullanılmışlardır. Semerdam tiplidir. Ters devrilmiş kapak toprağa gömülüdür.



Şekil 202: Aka. Nec. 3 Kapak.

Aka. Nec. 4

Ölçüler: Kapak; Uzunluk ölçülemedi, Genişlik ölçülemedi, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney batı sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan I. şahsın bahçesi içinde tel örgü arkasında yer almaktadır.

Tanım: Lahit Kapağı kısmen sağlam olup diğer 4 envanterle birlikte tel örgü arkasına sonradan dizilmiştir. Muhtemelen tarla sınırı için kullanılmışlardır. Semerdam tiplidir. Düz duran kapak toprağa gömülüdür.



Şekil 203: Aka. Nec. 4 Kapak.

Aka. Nec. 5

Ölçüler: Tekne; Uzunluk ölçülemedi, Genişlik ölçülemedi, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney batı sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II.stabilize kolu ile ulaşılan I.şahsın bahçesi içinde tel örgü arkasında yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesine ait olduğu düşünülen parça kalıntı kısmen sağlam olup diğer 4 envanterle birlikte tel örgü arkasına sonradan dizilmiştir. Muhtemelen tarla sınırı için kullanılmışlardır.



Şekil 204: Aka. Nec. 5 Tekne.

Aka. Nec. 6

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.03 m, Genişlik 1.04 m, Yükseklik 1.22 m.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney batı sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan I.şahsın bahçesi içinde yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi sağlam olup sahış bahçesi içinde kullanılmıştır. Uzun kenarında yazıt görülmemekle beraber kısa kenarında kalkan motifi kabartma olarak işlenmiştir. Tekne altında podyumu göze çarpar ancak yerinden oynatılmıştır. Su deposu olarak kullanılmış olma ihtimali vardır.



Şekil 205: Aka. Nec. 6 Tekne.



Şekil 206: Aka. Nec. 6 Tekne.

Aka. Nec. 7

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.57 m, Genişlik 1.29 m, Yükseklik 1.54 m. Kapak; Uzunluk 2.73 m, Genişlik 1.33 m, Yükseklik 1.10 m.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney batı sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II.stabilize kolu ile ulaşılan I. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi sağlam olup kapağı üzerindedir. Bahçe içinde kullanılmıştır. Uzun kenarında tabula ansata içinde yazıt görülmemektedir. Kapak semerdam tiplidir. Kısa kenarından delinmiştir. İçi moloz ve toprak yığını ile dolmuştur. Tekne altında iki katlı podyumu göze çarpar. Kısmen tahrip edilmiştir. Yüksekliği 64 cmdir.



Şekil 207: Aka. Nec. 7 Tekne ve kapak.



Şekil 208: Aka. Nec. 7 Tekne, Tabula Ansata.



Şekil 209: Aka. Nec. 7 Tekne, Podyum.

Aka. Nec. 8

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.35 m, Genişlik 1.15 m, Yükseklik 1.12 m. Kapak; Uzunluk ölçülemedi, Genişlik ölçülemedi, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney batı sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan II. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır.

Tanım: Lahit teknesi kısmen sağlamdır. Çalılık arazi içindedir. Uzun kenarında yazısı görülmeyen bir tabula ansataya sahiptir. Kısa kenarın alt kısmında kabartma süsleme bulunur. Kapak çalılar arasında ve kısmen toprağa gömülüdür. Teknenin yanına devrilmiştir. Semerdam tiplidir. Konum gereği tekneye ait olmalıdır.



Şekil 210: Aka. Nec. 8 Tekne.



Şekil 211: Aka. Nec. 8 Tekne.



Şekil 212: Aka. Nec. 8 Tekne.

Aka. Nec. 9

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.60 m, Genişlik 1.40 m, Yükseklik 1.16 m. Kapak; Uzunluk 2.72 m, Genişlik 1.50 m, Yükseklik 1.00 m.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney batı sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan II. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır. 8 no.'lu envanterin doğusundadır.

Tanım: Lahit teknesi sağlam olup kapağı üzerindedir. Açık arazidedir. Uzun kenarında yazısı görülmeyen bir tabula ansataya sahiptir. Kısa kenarında süsleme yoktur. Kapak semerdam tiplidir. Teknenin bir köşesi kırılarak içi açılmıştır. Şu an moloz ve toprak doludur.



Şekil 213: Aka. Nec. 9 Tekne ve Kapak.



Şekil 214: Aka. Nec. 9 Tekne ve Kapak.



Şekil 215: Aka. Nec. 9 Tekne ve Kapak.

Aka. Nec. 10

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.17 m, Genişlik 90 cm, Yükseklik 80 cm. Kapak; Uzunluk 2.34 m, Genişlik ölçülemedi, Yükseklik ölçülemedi.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney batı sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan II. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır. 9 no.'lu envanterin doğusundadır.

Tanım: Lahit teknesi sağlamdır. Köylülerce kullanılmış olup içi toprak ve moloz dolgu ile dolmuştur. Yan tarafa devrilmiş kapak kısmen toprak altında kalmış olup üzeri moloz dolgu ve ağaç tarafından kapanmıştır. Kapak ve tekne üzerinde yazıt ve süslemeye rastlanmamıştır.



Şekil 216: Aka. Nec. 10 Tekne ve Kapak.

Aka. Nec. 11

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.20 m, Genişlik 98 cm, Yükseklik 80 cm. Kapak; Uzunluk 2.35 m, Genişlik 1.16 m, Yükseklik 1.00 m.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan II. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır. 10 no.'lu envanterin doğusundadır.

Tanım: Lahit teknesi sağlamdır ve kapağı üzerindedir. Teknenin alt kısmı toprağa gömülü olup kaide bilgisi vermez. Uzun yüzünde bir tabula ansata vardır ancak yazıt gözükmemektedir. Kapak semerdam tiplidir. Kapağın kısa kenarı kırılarak lahit açılmıştır.



Şekil 217: Aka. Nec. 11 Tekne ve Kapak.

Aka. Nec. 12

Ölçüler: Tekne; Ölçülemedi,

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan II. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır. 11 no.'lu envanterin doğusundadır.

Tanım: Lahit teknesi parçalanmıştır. Bir ağacın altında, üzeri moloz ve toprak dolgu ile kaplanmış birkaç parça halindedir. Kapağına ait bir ize rastlanmamıştır



Şekil 218: Aka. Nec. 12 Tekne.

Aka. Nec. 13

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.48 m, Genişlik 1.20 m, Yükseklik 1.22 m. Kapak; Uzunluk 2.60 m, Genişlik ölçülemedi, Yükseklik 80 cm (ölçülebilen kısımlar).

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan II. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır. 11 no.'lu envanterin doğusundadır.

Tanım: Lahit teknesi sağlamdır. Üzerinde süsleme ve yazıt görülmemektedir. Basit bir işçiliği vardır. Teknenin yanında, çalıların arka kısmında kalan kapak tekneye ait olmalıdır. Aynı basit işçilikteki kapak semerdam tiplidir. Ters çevrilmiş ve içi doldurulmuş vaziyettedir. Köylülerce kullanılmış olabilir. Taşın üzerinde çok fazla çatlak vardır ancak kapak bütünlüğünü korumaktadır.



Şekil 219: Aka. Nec. 13 Tekne ve Kapak.



Şekil 220: Aka. Nec. 13 Kapak.

Aka. Nec. 14

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.40 m, Genişlik 1.17 m, Yükseklik 1.08 m.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan II. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır. 12 no.'lu envanterin doğusundadır.

Tanım: Lahit teknesi sağlamdır. Kısmen toprak altındadır. Üzerinde süsleme görülmemektedir. Basit bir işçiliği vardır. uzun yüzünde tabula ansata içinde bir yazıt güçlükle seçilebilmektedir. Teknenin kapağına ait bir ize rastlanmamıştır.



Şekil 221: Aka. Nec. 14 Tekne.



Şekil 222: Aka. Nec. 14 Tekne, tabula ansata.



Şekil 223: Aka. Nec. 14 Tekne, Yazıt.

Aka. Nec. 15, 16

Ölçüler: 2 Tekne ve 2 Kapak; Ölçülemedi.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan II. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır. 14 no.'lu envanterin kuzey batısındadır.

Tanım: Tepeden kuzeye inen yamaç başlangıcında, ağaçlı ve çalılık arazi içinde iki adet lahit teknesi ve kapak farkedilmiştir. Tekne ve kapaklar üst üste devrilmiş kısmen toprağa gömülü ve kırılmış haldedir. Teknelerin sağlam kısımlarında kabartma konturlar görülür. Kapaklar semerdam tiplidir.



Şekil 224: Aka. Nec. 15,16 Tekne ve Kapaklar.



Şekil 225: Aka. Nec. 15,16 Tekne ve Kapaklar.



Şekil 226: Aka. Nec. 15,16 Tekne ve Kapaklar.

Aka. Nec. 17

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.27 m, Genişlik Ölçülemedi, Yükseklik 1.26 m.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan II. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır. 15 ve 16 no.'lu envanterin kuzey doğusundadır.

Tanım: Tepeden kuzeye inen yamaç yakınında kaçak kazıda tahrip olduğu düşünülen lahite ait tekne tespit edilmişir. Kapağına ait ize rastlanmamıştır. Teknenin üzerinde bulunduğu kaide podyum kazılarak alttaki basamak taban yerinden çıkarılmıştır. tekne burda açılan çukura devrişmiştir. Teknenin alt kısmında ahşap hatıl benzeri şeklinde kabartma işlenmiştir. Yazıt yoktur.



Şekil 227: Aka. Nec. 17 Tekne.



Şekil 228: Aka. Nec. 17 Tekne ve podyum.



Şekil 229: Aka. Nec. 17 Tekne ve podyum.

Aka. Nec. 18

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.15 m, Genişlik 94 cm, Yükseklik 97 cm.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan II. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır. 17 no.'lu envanterin kuzey doğusundadır.

Tanım: Tepeden kuzeye inen yamaç yakınında lahite ait tekne tespit edilmişir. Kapağına ait ize rastlanmamıştır. Teknenin ağız kısmında tahribat yapılmıştır. Kenarlarında sütun benzeri kabartma kontur süslemeler görülür. Yazıta rastlanmamıştır.



Şekil 230: Aka. Nec. 18 Tekne.



Şekil 231: Aka. Nec. 18 Tekne.

Aka. Nec. 19

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 1.01 m, Genişlik 83 m, Yükseklik 86 cm.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney sırtında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan II. stabilize kolu ile ulaşılan II. şahsın bahçesi içinde yer almaktadır. 18 no.'lu envanterin doğusundadır.

Tanım: Tepeden kuzeye inen yamaç yakınında 18 no.'lu teknenin yanında daha ufak boyutta bir lahite ait tekne tespit edilmişir. Sağlam durumdadır. Kapağına ait ize rastlanmamıştır. Tekne üzerinde süsleme ve yazıta rastlanmamıştır.



Şekil 232: Aka. Nec. 19 Tekne.

Aka. Nec. 20

Ölçüler: Tekne; Uzunluk 2.42 m, Genişlik 1.04 m, Yükseklik 1.17 m (ölçülebilen kısımlar). Kapak; Uzunluk 2.48 m, Genişlik 1.12 m, yükseklik 1.20 m.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin kuzey yamacında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan I. stabilize kolu ile ulaşılan, III. sahsa ait nar bahçesinin tel ile çevrilmiş sınırının hemen dışında yer alır. 18 ve 19 no.'lu envanterin kuzeyindedir. Tepeden aşağı inmek mümkün olmadığından geri dönülmüş ve diğer stabilize yoldan ulaşılmıştır.

Tanım: Tekne sağlam durumdadır ve kapağı üzerindedir. Kısmen toprağa gömülüdür. Ön yüzünde ağız kısmı kırılarak definecilerce yağmalanmış olmalıdır. Ön yüzünde tabula ansata içinde yazıta sahiptir ve kısmen okunabilmektedir. Kapak sağlam durumdadır ve semerdam tiplidir.



Şekil 233: Aka. Nec. 20 Tekne ve Kapak.



Şekil 234: Aka. Nec. 20 Tekne ve Kapak.



Şekil 235: Aka. Nec. 20 Yazıt.

Aka. Nec. 21

Ölçüler: Kapak; Ölçülemedi.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin kuzey yamacında, batıya uzanan yolun güneye ayrılan I. stabilize kolu ile ulaşılan, III. sahsa ait ait nar bahçesinin tel ile çevrilmiş sınırının hemen dışında yer alır. 20 no.'lu envanterin yanında (kuzeyindedir). Tepeden aşağı inmek mümkün olmadığından tekrar yoldan geri dönülmüş ve diğer stabilize yoldan dolaşılmıştır.

Tanım: Kısmen toprağa gömülü kapağın kısa kenarı gün yüzündedir. Kapak semerdam tiplidir. Kapağın ait olduğu tekneye ait bir ize rastlanmamıştır.



Şekil 236: Aka. Nec. 21 Kapak.

Aka. Nec. 22, 23, 24, 25, 26, 27 (Kaya Mezarları)

Ölçüler: 22 (Çizimde 6 no'lu Kaya Mezarı); Kot 490 m, En 3.60 m, Boy 2.00 m,

23 (Çizimde 1 No'lu Kaya Mezarı); Kot 505 m, En 3.60 m, Boy 2.50 m,

24 (Çizimde 2 No'lu Kaya Mezarı); Kot 505 m, En 3.78 m, Boy 2.50 m,

25 (Çizimde 3 No'lu Kaya Mezarı); Kot 510 m, En 3.70 m, Boy 2.70 m,

26 (Çizimde 4 No'lu Kaya Mezarı); Kot 510 m, En 1.90 m, Boy 2.60 m,

27 (Çizimde 5 No'lu Kaya Mezarı); Kot 510 m, En 3.60 m, Boy 2.50 m,

Konum: Kentin yer aldığı tepenin kuzeyindeki tepede yer alırlar. Mezar cepheleri, akarsu vadisinin ayırdığı doğu-batı doğrultusunda uzanan yükseltiden kente bakar konumdadır.

Tanım: 22 No'lu Kaya Mezarı, ana tepenin hemen güneyinde yer alan ve diğerinden yaklaşık 20 metre kısa olan bir sivri üzerindedir. Mezarın girişi dörtgen formlu olup üzerinde alınlık ve etrafında kabartma kontur görülmemiştir. Giriş kısmı açıktır. İç kısım girişten biraz daha büyükçe mezar odasıdır. İçi boştur.

23 No'lu Kaya Mezarı tepenin en batısında yer alır. 24 ile yan yana olup diğer 3 kaya mezarından yaklaşık 3 metre alt kotta oyulmuştur. Giriş kısmı dörtgen formdadır. Ağız kısmın etrafı işlenerek 23 ve 24'ü saran dörtgen bir çerçeve kontur içine alınmıştır. Giriş kısmı açıktır. İç kısım girişten biraz daha büyük olup boş durumdadır. Drone çekimi mezar odası içinde yer alan dikdörtgen ölü yerleştirme kısmının dört yönde alçak yükseklikte taş yatak formunu ortaya çıkarmıştır.

24 No'lu Kaya Mezarı 23 ile bitişik doğusunda yer almaktadır. Aralarındaki kaya ince bir duvar şeklinde işlenmiştir. Giriş kısmı dörtgen formda olup 23 No'lu mezardan başlayarak devam eden kazıma çerçeve kontur, mezar odasının

giriş kısmını da sarmıştır. Dörtgen formdaki giriş kısmı açıktır. Girişten biraz daha büyük olan mezar odası boştur. Önünde yer alan ağaç nedeniyle içi ayrıntı görülememiştir.

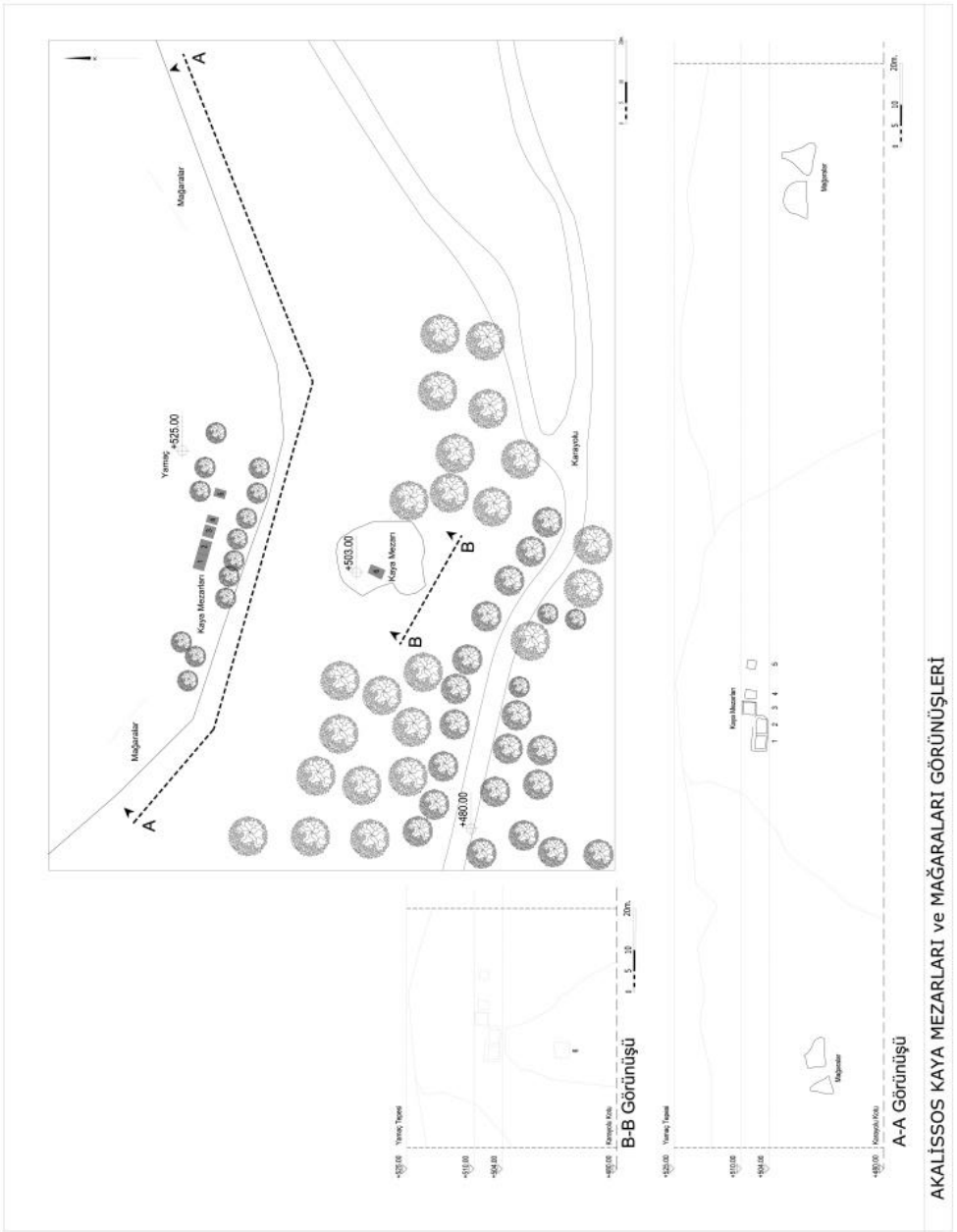
25 No'lu Kaya Mezarı aynı tepe üzerinde üst kotta yer alan mezarların en batısındadır. Giriş kısmı dörtgen formda olup açıktır. 26 ile yan yanadır. Üst kısmında belirgin olmayan bir üçgen alınlık göze çarpar. Kazıma ve kabartma konturlarla işlenen form sivri ve yalın ifadeye sahiptir. Mezar odasının içi boştur. Drone ile çekilen görüntüde ölü koyma yeri niteliğinde, odanın arka duvarında yüksek bir sekinin olduğu farkedilmektedir.

26 No'lu Kaya Mezarı, 25'in doğusunda yan yana yer alır. Aralarındaki kaya işlenerek duvar niteliği kazandırılmıştır. Giriş kısmı dörtgen formda olup açıktır. Mezar odası girişden biraz daha büyük olup içinde ölü koyma için açılmış dört yönde uzanan alçak taş sedirler görülmektedir. Mezarın üst kısmında belirgin şekilde günümüze gelmiş üçgen alınlık göze çarpmaktadır. Kazıma ve kabartma konturlarla işlenen sivri ve sade üçgen alınlık diğerlerine göre daha iyi işçiliklidir.

27 No'lu Kaya Mezarı üst kottaki mezarların en doğusundadır. 25 ve 26 ile aralarında yaklaşık 5 metrelik açıklık vardır. Giriş kısmı dörtgen formda olup açıktır. Mezar odası boş olup, önünde yer alan ağaç nedeniyle içi ayrıntı görülememiştir. Girişin üstünde yer alan üçgen alınlık belirgin değildir. Sade ve sivri formdadır.

Ana tepe üzerinde yer alan kaya mezarların doğu ve batı yönlerinde ikişer adet üçgen biçimli açıklık da dikkat çekicidir (bk. Şekil 220, 224). Batı kısmında ki üçgen fomdaki açıklığın hemen yanında belli belirsiz fark edilen bir oyuk içinde at nalı ya da yarım daire benzeri bir niş gözlemlenmiş, ancak tepeye çıkmak mümkün olmamıştır. Büyük olasılıkla kaya mezarlarına giden yol batı yönden ve nişin olduğu kısımdan ilerliyor olmalıdır (bk. Şekil 224).

Şekil 237: Aka. Nec. 22, 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarları ve Mağaralar Görünüşleri, Düzgün.





Şekil 238: Aka. Nec. 22, 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarları ve Mağaralar, Hava Fotoğrafı.



Şekil 239: Aka. Nec. 22, 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarları ve Mağaralar, Hava Fotoğrafı.



Şekil 240: Aka. Nec. 22, 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarları ve Mağaralar, Hava Fotoğrafı.



Şekil 241: Aka. Nec. 22, 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarları ve Mağaralar, batıdan nişli giriş.



Şekil 242: Aka. Nec. 22 Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.



Şekil 243: Aka. Nec. 23, 24, 25, 26. 27 Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.



Şekil 244: Aka. Nec. 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.



Şekil 245: Aka. Nec. 23, 24 Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.



Şekil 246: Aka. Nec. 25, 26 Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.



Şekil 247: Aka. Nec. 27, Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.

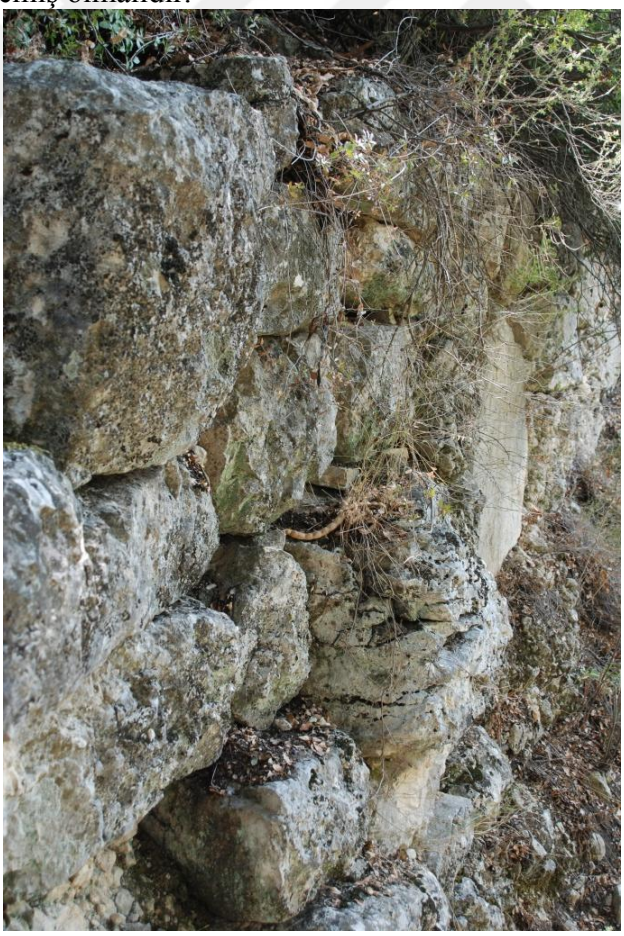
Katalog V

Aka. Arch. 28

Ölçüler: Duvar kalıntısı; Uzunluk 1.65 m, Genişlik 32 cm, Yükseklik 78 cm (kalan kısımlar).

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin kuzey eteğinde, III. sahsa ait ait nar bahçesinin tel ile çevrilmiş sınırının hemen dışında, 20 No'lu Yazıtlı Lahit'in güneyinde yer almaktadır.

Tanım: Duvar, tepeliğin üst sırtlarında ağaçlık alana bitişik şekilde gördüğümüz kısımdan ibarettir. Özensiz bir işçilik göstermekte olup fonksiyonu belli değildir. Alt kısımları toprağa gömülüdür. Teras duvarı şeklinde düzenlemiş olmalıdır.



Şekil 248: Aka. Arch. 28, Duvar kalıntısı.

Aka. Arch. 29

Ölçüler: Taş yapı parçaları; Farklı boyutlarda çeşitli taş bloklar

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin kuzey eteğinde, II. şahsın bahçesinde, 20 No'lu Yazıtlı Lahit'in güney ve güney doğusunda dağınık şekilde yer almaktadır.

Tanım: İşlenmiş taş bloklar, tepeliğin iç kısımlarındaki ağaçlık ve çalılık alanda tahrip edilmiş ve yağmalanmış yapılara ait olmalıdır. Muhetemelen şehrin akropolü ve yaşam merkezi olan bölge, Bizans Dönemi'nde, eski binaların yapı malzemeleri kullanılarak yeniden şekillendirilmiş, sonra yağma ve talana maruz kalmış en son olarakta muhtemelen define arayıcılarca parçalanarak iyice tahrip edilmiş bir alan haline gelmiştir. Görünen mimari parçaları incelediğimizde bölgeye özgü doğal kayalardan işlendiği anlaşılmaktadır. Kaliteli, mermer ve granit benzeri malzemeye rastlanılmamıştır. Taş bloklar fazlaca aşınma izleri taşımaktadır.



Şekil 249: Aka. Arch. 29, Yapı parçaları.



Şekil 250: Aka. Arch. 29, Yapı parçaları.



Şekil 251: Aka. Arch. 29, Yapı parçaları.

Aka. Arch. 30

Ölçüler: Blok parçası; Uzunluk 1.55 m, Genişlik 55cm, Derinlik 64 cm.

Taş Blok, Uzunluk 90 cm, Genişlik 55 cm, Derinlik 50cm.

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin kuzey doğusunda, II. şahsın bahçesinde, dağınık şekilde yer alan yapı taşlarının doğusundadır.

Tanım: Kısmen parçalanmış kısmende toprağa gömülü taş blok kapının sabitlendiği eşik taşı olmalıdır. Üzerindeki oluk kapı kanadının sabitlendiği eşik yeri olup, hareket etmesini sağlayan muhtemelen metal bir milin oturması için açılmış yuvarlak mil yatağı da bulunur. İşçilik ve boyut önemli bir yapıa ait olabileceğini düşündürmektedir. Ancak etrafta bu kapının ait olabileceği bir yapıya ait kalıntı kalmamıştır. Meyilli arazide biraz yukarda ve kısmen toprak altında yer alan tek bir kaya bloğu dışında ize rastlanmamıştır. Taş bloğun altında ve etrafında açılmış olan çukurlar ise bize bölgenin definecilerce yağmalanmış olduğunu göstermektedir.



Şekil 252: Aka. Arch. 30, Blok parçası.



Şekil 253: Aka. Arch. 30, Blok parçası.



Şekil 254: Aka. Arch. 30, Taş blok.

Aka. Arch. 31

Ölçüler: Blok parçası; Uzunluk 60 cm, Genişlik 60 cm, Derinlik 55 cm. (Ölçülebilen Kısım)

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin kuzey doğusunda, II. şahsın bahçesinde, 30 No'lu envanterin güney doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Kısmen toprağa gömülü dik pozisyondaki taş blok kapının sabitlendiği eşik taşı olmalıdır. 30 No'lu kapı eşiğine benzer işçilik gösterir. Birbirlerinden uzak konumlarına rağmen parçanın duruşu yapı taşlarının ilgili olabilceği ve hareket ettirildiğinin göstergesidir. Önünde açılmış çukur definecilerin yapmış olduğu kaçak kazı sonucudur. Parçanın ait olabileceği bir yapıya rastlanılmamıştır.



Şekil 255: Aka. Arch. 31, Blok parçası.



Şekil 256: Aka. Arch. 31, Define kazısı.

Aka. Arch. 32

Ölçüler: Duvar kalıntısı; Uzunluk 3.80 m, Genişlik 1.10 m, Derinlik 50 cm. (Ölçülebilen Kısım)

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin doğusunda, II. şahsın bahçesinde, 31 No'lu envanterin doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Farklı boyutlardaki işlenmiş ve düzeltilmemiş taşları bir araya getirerek inşa edilmiştir. Basit bir harç kullanımış olup sıva izleri görülmektedir. İşçiliği basit özensizdir. Yakınlarında başka yapı kalıntısına rastlanılmamıştır.



Şekil 257: Aka. Arch. 32, Duvar kalıntısı.



Şekil 258: Aka. Arch. 32, Duvar kalıntısı.

Aka. Arch. 33

Ölçüler: Taş bloklar; Genişlik 60 cm, Derinlik 54 cm. (Ölçülebilen Kısım)

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin doğusunda, II. şahsın bahçesinde, 32 No'lu envanterin güney doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Düzgün şekilde yontulmuş iki adet kaya bloğu zemin üzerinde yer almaktadır. Kısmen toprak altında ve çalılar arasında kalan blokların ne tür bir yapıya ait olduğu belirsizdir. Etrafta benzer boyutlarda başka yapı taşı ya da kalıntı görülmemektedir.



Şekil 259: Aka. Arch. 33, Yapı blokları.

Aka. Arch. 34

Ölçüler: Sarnıç yapısı; Uzunluk 1.90 m, Genişlik 1.20 0m, Derinlik 1.50 m. (Ölçülebilen Kısım)

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin doğusunda, II. şahsın bahçesinde, 33 No'lu envanterin güney doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Dörtgen formdaki yapıya ait temel ve duvarlar kısmen sağlam kalmıştır. Yapının üst kısmı yoktur. Duvarları kısmen toprak altındadır ve etrafı yoğun bitki örtüsüyle kaplanmıştır. İç kısmının su geçirmez harçla kaplandığı gözlemlenmiştir. Tek odalı yapı bir sarnıcın su deposu veya sonradan fonksiyon değişikliği ile su deposu haline getirilmiş yapı kalıntısı olmalıdır.



Şekil 260: Aka. Arch. 34, Sarnıç yapısı.



Şekil 261: Aka. Arch. 34, Sarnıç yapısı.

Aka. Arch. 35

Ölçüler: Yapı kalıntısı; Derinlik 50-80 cm, (Ölçülebilen Kısım).

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney doğusunda, II. şahsın bahçesinde, 33 No'lu envanterin güney doğusunda yer almaktadır.

Tanım: Fonksiyonu belli olmayan bir yapıya ait duvar ve temel kalıntıları meyilli arazi üzerinde farklı kotlar üzerinde gözlemlenmiştir. İri taşların dış kısımda, moloz ve ufak parçaların iç kısımda yer aldığı ve harçla inşa edilmiş duvar Bizans Dönemi özelliği sergilemektedir. Gösterişli olmayan duvar parçası görece kaliteli bir işçiliğin izlerini taşımaktadır.



Şekil 262: Aka. Arch. 35, Yapı kalıntısı.



Şekil 263: Aka. Arch. 35, Yapı kalıntısı.

Aka. Arch. 36

Ölçüler: Duvar kalıntıları; Genişlik 70 cm, (Ölçülebilen Kısım).

Konum: Kentin yer aldığı güneydeki tepenin güney doğusunda, II. şahsın bahçesinde, Akropol tepesinin bittiği doğu sırt üzerinde yer almaktadırlar.

Tanım: Fonksiyonu belli olmayan bir yapılara ait duvar kalıntıları meyilli arazi üzerinde enlemesine yerleştirilmiştir. Günümüz bahçe sahiplerinin taşları kullanarak oluşturduğu teraslamalar arasında kentin güneydoğu eteklerini savunan tahkimat duvarlarına ait olması muhtemel taş bloklar yol boyunca ilerlerken, tepe eteğinde ara ara görülmektedir. Günümüz yolu kent için de doğal bir sınır olmuştur.



Şekil 264: Aka. Arch. 36, Duvar kalıntısı.



Şekil 265: Aka. Arch. 36, Duvar kalıntısı.

Aka. Arch. 37

Ölçüler: Basamak kalıntıları; Genişlik 85 cm. Duvar Derinliği 50 cm.

Konum: Kenti ve kaya mezarlarının olduğu tepeyi ayıran akarsunun vadisininde günümüz yoluna cephelidir. Güneyde kalan Akropol tepesine aittir.

Tanım: Akalissos akropole çıkan bağlantısını bulamadığımız ancak kentin olduğu tepeye doğru uzanan iki tarafı harçlı duvarla örülü bir yolun ilk basamakları günümüz karayoluna bitişik bir vaziyette yer almaktadır. Yukarı doğru uzanan yol tamamen toprak ve molozla kaplandığı için nereye kadar gitttiği ve hangi amaçla kullanılmış olduğu belli değildir. Tepededeki nar bahçesinden de bu yola ulaşan bir açıklık tespit edilememiştir. Basamaklı yolun her iki tarafında yaklaşık 50 cm eninde dışı iri taş, içi ufak taş ve moloz dolgulu ve harçlı birlikte duvarlarla devam ettiği anlaşılmaktadır.



Şekil 266: Aka. Arch. 37, Basamak kalıntısı.



Şekil 267: Aka. Arch. 37, Basamak kalıntısı.

Katalog VI

Aka. Coin 38,39,40,41,42,43,44

38 no.'lu sikke; Bronz olup ağırlığı 19,57 gramdır. Ön yüzünde III. Gordianus'un sağ profilden işlenmiş kabartması, başında defne çelengi ile görülür. Resmi çerçeve içine alan lejantta; AYT KAI M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC CEB. yazılmıştır. Sikkenin arka yüzünde ise başında yarım ay ve üzerinde uzun bir elbise ile Helena görülür. Uzun mızrakları ve atları olan iki Dioskur'un arasındadır. Üstlerindeki lejanta; ΑΚΑΛΙCCEΩN yazmaktadır (Aulock 1971, 55).



Şekil 268: Aka. Coin 38, Gordianus III Sikke, Aulock 1971

39 no.'lu sikke; Bronz olup ağırlığı 14,03 gramdır. Ön yüzünde öncekinde olduğu gibi Gordianus'un sağ profilden işlenmiş kabartması, başında defne çelengi ile görülür. Sikkenin arka yüzünde ise iki sütunlu bir tapınağın ortasında ayakta duran üzerinde uzun elbisesi olan tanrıça kabartması yer alır. Tanrıçanın kolları dirseklerden bükülü ve iki yana açılır vaziyettedir. Lejantta; ΑΚΑΛΙCCEΩN yazmaktadır (Aulock 1971, 55).



Şekil 269: Aka. Coin 39, Gordianus III Sikke, Aulock 1971

40 no.'lu sikke; Bronz olup ağırlığı 21,74 gramdır. Ön yüzünde öncekinde olduğu gibi Gordianus'un sağ profilden işlenmiş kabartması, başında defne çelengi ile görülür. Sikkenin arka yüzünde ise sağ elinde mızrak sol elinde kalkan olan kısa elbiseli atlı tanrı veya kahraman kabartması görülür. At hızlı şekilde koşturulurken tasvir edilmiştir. Lejantta; AKAΛCCEΩN yazmaktadır (Aulock 1971, 55).



Şekil 270: Aka. Coin 40, Gordianus III Sikke, Aulock 1971

41 no.'lu sikke; Bronz olup ağırlığı 21,00 gramdır. Ön yüzünde Gordianus'un sağ profilden işlenmiş kabartması, başında defne çelengi ile görülür. Resmi çerçeve içine alan lejantta; AY K MAP ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC CEBA. yazılmıştır. Sikkenin arka yüzünde ise sağ elinde mızrak sol elinde kalkan olan sorguçlu miğfer takmış, kısa elbiseli atlı tanrı veya kahraman kabartması görülür. At hızlı şekilde koşturulken tasvir edilmiştir. Lejantta; ΑΚΑΛΙCCΕΟΩΝ yazmaktadır (Aulock 1971, 55).



Şekil 271: Aka. Coin 41, Gordianus III Sikke, Aulock 1971

42 no.'lu sikke; Bronz olup ağırlığı 18,10 gramdır. Ön yüzünde Gordianus'un sağ profilden işlenmiş kabartması, başında defne çelengi ile görülür. Resmi çerçeve içine alan lejantta; AY K MAP ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC CEBA. yazılmıştır. Sikkenin arka yüzünde ise sağ elinde dümen, sol elinde bereket boynuzu ile uzun bir elbise içinde Tanrıça Tykhe kabartması yer alır. Ayakta duran tanrıçanın başında polos olabilir. Lejantta; ΑΚΑΛΙCCΕΟΩΝ yazmaktadır (Aulock 1971, 56).



Şekil 272: Aka. Coin 42, Gordianus III Sikke, Aulock 1971

43 no.'lu sikke; Bronz olup ağırlığı 11,81 gramdır. Ön yüzünde Gordianus'un sağ profilden işlenmiş kabartması, başında ışık yayan tacı ile görülür. Resmi çerçeve içine alan lejantta; … ANT ΓΟΡΔΙ … yazısı okunabilmektedir. Sikkenin arka yüzünde ise sol kolu üzerinde aslan derisi, sağ elinde kalın sopası ile Herakles kabartması yer alır. Lejantta; ΑΚΑΛΙCCΕΟΩΝ yazmaktadır (Aulock 1971, 56).



Şekil 273: Aka. Coin 43, Gordianus III Sikke, Aulock 1971.

44 no.'lu sikke; Bronz olup ağırlığı 16,10 gramdır. Ön yüzünde III. Gordianus'un eşi Tranquillina'nın sağ profilden işlenmiş kabartması görülür. Sikke tahrip olmuş yazı ve kabartmalar belirsizdir. Resmi çerçeve içine alan lejantta; … CAP TPANKΛΛ … yazısı okunabilmektedir. Sikkenin arka yüzünde ayakta duran ve yılan sarılmış tripodu elinde tutan Tanrı Apollon kabartması yer alır. Lejantta; AKAΛICCEOΩN yazmaktadır (Aulock 1971, 56).



Şekil 274: Aka. Coin 44, Tranquillina Sikke, Aulock 1971

Aka. Inv. 45

Ölçüler: Taş silindir; Çap 45 cm.

Konum: Kentin olduğu akropol tepesinde, ağaçlık alanda, harabelerin içinde rastlanılmıştır.

Tanım: Ağaçlık arazide mimari parçalar arasında rastladığımız silindir taş blok tektir. Etrafta sütunlu bir yapıya ait kalıntıya rastlanılmamıştır. Günümüzde yakın zamana değin inşa edilmiş toprak damlı evlerin dam kısmında kullanılan toprağı sıkıştırarak alttaki mekana yağmur girmesini engellemeyen işlemi gerçekleştiren pires taşı olmalıdır. Güney Doğu Anadolu'da Log Taşı adı verilen taşın benzer örnekleri görülmektedir.



Şekil 275: Aka. Inv. 45, Taş silindir.



Şekil 276: Aka. Inv. 45, Taş silindir.

Aka. Inv. 46

Ölçüler: İşlenmiş taş parçası; Oyuk, Uzunluk 23 cm. Genişlik 12 cm.

Konum: Kentin olduğu akropol tepesinde, ağaçlık alanda, harabelerin içinde rastlanılmıştır.

Tanım: Ağaçlık arazide mimari parçalar arasında rastladığımız taş blok üzerinde fazla derin olmayan dikdörtgen şekilli oyuk görülmektedir. Tanımlayamadığımız taş parçanın ufak bir işlik veya ahşap hatıl benzeri parçalar için açılmış oturtma yeri olabileceği düşünülmektedir.



Şekil 277: Aka. Inv. 46, İşlenmiş taş parçası.

.

Aka. Inv. 47

Ölçüler: İşlik; Uzunluk 27 cm (kırık), Genişlik 50 cm. Derinlik 41 cm.

Konum: Kentin olduğu akropol tepesinde, ağaçlık alanda, harabelerin içinde rastlanılmıştır.

Tanım: Ağaçlık arazide mimari parçalar arasında rastladığımız taş blok üzerinde alta doğru konik şekilde daralan yuvarlak oyuk görülmektedir. Kırık olan tarafı eksiktir. Bölgede tarımsal faaliyetlerde kullanılan öğütücü ezici işliklerden biri olmalıdır.



Şekil 278: Aka. Inv. 47, İşlik.



Şekil 279: Aka. Inv. 47, İşlik.

Aka. Inv. 48

Ölçüler: Keramik parçaları; Değişik ölçülerde.

Konum: Kentin olduğu akropol tepesinde, batıdaki nekropol alanında, ağaçlık alanda ve harabelerin etrafında yoğun olarak gözlemlenmiştir.

Tanım: Değişik ölçülerde ve formlarda kaplara ait parçalara rastlanmıştır. Üzeri kazıma bezeme süslemeli oval formlu kap parçaları, daha büyük kaplara ait kulp parçaları ve taban tuğlası parçaları ilk görülenlerdir.



Şekil 280: Aka. Inv. 48, Keramik parçaları.



Şekil 281: Aka. Inv. 48, Keramik parçaları.



Şekil 282: Aka. Inv. 48, Keramik parçaları.



Şekil 283: Aka. Inv. 48, Keramik parçaları.



Şekil 284: Aka. Inv. 48, Keramik parçaları.

KORMOS

Katalog VII

Kor. Nec. 1

Ölçüler: Mezar steli; Bilinmiyor.

Konum: Kentin nekropolü ile ilgili tek görsel kaynak içeren veri Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu uzmanlarınca kentin güneydoğu sırtlarına çıkan yamaç üzerinde tespit edilen mezar stelidir.

Tanım: Dikdörtgen formda olup başlığı üçgen alınlık benzeri şekillendirilmiştir. Fotğraftan edinilen bilgi sınırlıdır. Herhangi yazıt veya süsleme bilgisi mevcut değildir. Kormos Kenti'nde rastlayamadığımız stel, bildiğimiz tek mezar yapısı olması açısından önemlidir.



Şekil 285: Kor. Nec. 1, Mezar steli.

Katalog VIII

Kor. Arch. 2

Ölçüler: Duvar kalıntıları; Yükseklik 1.00-1.50 m, Genişlik 70-90 cm.

Konum: Kente çıkan batı yamacında büyük sarnıç kuyusunun kuzey batısında zirvede I. ve zirveye yakın iki farklı kotta, teras görüntüsü veren II. ve III. duvar kalıntıları yer almaktadırlar.

Tanım: Savunma Duvarları. Kente çıkan batı yamacında zirvenin hemen kenarında parça izlerini gördüğümüz I. sıra duvar ait parçalardır. Tepenin jeolojik yapısından kaynaklanan doğal kayaçlar ve kaya plakalarından duvar inşasında faydalanılmıştır. Zirveye yakın bir kotta başlayan III. sıra duvar dizisi tahribata uğramış olup kısmen ayaktadır. Kesme taşlar ile tepenin sağladığı doğal kayaların bir arada kullanıldığı ve harç görülmeyen yığma duvar hem teras vazifesi görmüş hem de savunma amaçlı kullanılmış olmalıdır.

Daha üst kotta yer alan II. sıra duvar bölümü daha iyi bir işçiliğe sahip olup harç izleri görülmektedir. Her iki duvarında zamanla tahrip olmuş yapısı bozulmuş ve taşları aşağı yuvarlanmıştır. Duvarların kalan yükseklikleri düz bir alanda yapılacak sur veya savunma duvarı için belki yeterli değildir ama buradaki meyil ve zorlu arazi içinde inşası gibi aşılması da güç olmalıdır.



Şekil 286: Kor. Arch. 2, III. sıra duvar kalıntısı



Şekil 287: Kor. Arch. 2, II. sıra duvar kalıntısı.



Şekil 288: Kor. Arch. 2, I. sıra duvar kalıntısı.



Şekil 289: Kor. Arch. 2, I. sıra duvar kalıntısı.

Kor. Arch. 3

Ölçüler: Sarnıç kuyusu; Genişlik (Çap) 90 cm, Derinlik 1.30 m. (İçi moloz dolgulu, ölçülen kısım).

Konum: Duvar yapılarının güney doğusunda, zirveye yakın bir konumdadır.

Tanım: Sarnıç kuyusu. Yapı ağaçlık arazidedir yamaç üzerindedir. Tepedeki büyük örneği gibi ağız kısmı açık kuyu şeklindedir. Daha ufak boyutlardadır. İçi moloz dolgu ile kaplanmıştır. Su geçirmez sıvası belirgindir.



Şekil 290: Kor. Arch. 3, Sarniç kalıntısı.

Kor. Arch. 4

Ölçüler: Yapı kalıntısı; Uzunluk 10.00 m. Genişlik 7.00 m.

Konum: Zirvede büyük sarnıç kuyusunun kuzey batısında yer alır.

Tanım: Yapı kalıntısı. Temel ve alt duvarları kalmış yapı, kısmen ağaçlık arazidedir. Mekanın duvarlarında ön yüzleri muntazam düzeltilmiş kesme blok taşlar kullanılmıştır. Harçlıdır. Hemen yan tarafında yer alan başka bir mekana ait duvarda açık renkli horasan harcı ile kalın sıva işçiliği göze çarpar. Duvar işçilikleri diğer yapılara nazaran kalitelidir.



Şekil 291: Kor. Arch. 4, Yapı kalıntısı.



Şekil 292: Kor. Arch. 4, Yapı kalıntısı.



Şekil 293: Kor. Arch. 4, Yapı kalıntısı.



Şekil 294: Kor. Arch. 4, Yapı kalıntısı.

Kor. Arch. 5

Ölçüler: Büyük Sarnıç Kuyusu; Genişlik 3.50 m. Derinlik 3.00 m (İçi moloz dolgulu, ölçülen kısım)

Konum: Zirvede kule yapısının kuzey doğusunda yer alır.

Tanım: Sarnıç kuyusu açık arazide olup hava çekimlerinde belli olmaktadır. Kentte bulduğumuz en büyük sarnıç kuyusudur. Çapı 4 metreye yakın bir açıklık vermektedir. Derinliği belli değildir. İçi moloz dolguyla kapanmıştır. Su geçirmez sıvası belirgindir. Kuyu inşasında işlenmiş taşların yanı sıra doğal bir kayaçlarda yerinde yapı malzemesi olarak kullanımıştır. Konum itibari ile sarnıç kuyusu yapıların sıklaştığı bir merkezde gibidir.



Şekil 295: Kor. Arch. 5, Büyük Sarnıç Kuyusu.



Şekil 296: Kor. Arch. 5, Büyük Sarnıç Kuyusu.



Şekil 297: Kor. Arch. 5, Büyük Sarnıç Kuyusu.

Kor. Arch. 6

Ölçüler: Kule; Uzunluk 12.50 m, Genişlik 10.00 m, Yükseklik 7.60 m.

Konum: Batı yamacında, tepenin kenarında yer alır. Büyük sarnıç kuyusunun yaklaşık 30 metre güney batısındadır. Temelleri zirve kotundan yaklaşık 10 metre aşağıdan başlayarak yükselir.

Tanım: Kule yapısı, kentin aşağıdan görülebilen mimari kalıntısıdır. Yukarı çıktığımızda Karabük mevki, Alakır nehri ve vadisi kolaylıkla izlenebilmektedir. Yapı dikdörtgen bir fomda olup uzun kenarı duvarı 1 metre civarı kalınlığa sahiptir. Kule, yaklaşık 40 metrekarelik bir alanı kapatmaktadır. Duvarın dış kısımları düzeltilmiş iri taşlarla inşa edilmiş, orta iç kısımları ve boşluklar ise ufak taş ve moloz dolgu ile doldurulmuştur. Harç kullanılarak inşa edilmiştir. Ön duvarı yılmış ve taşlar yamaç boyunca yuvarlanmıştır. Üst kısım duvarları yıkılmış olan kulenin kalan yüksekliği 7 metrenin üzerindedir.



Şekil 298: Kor. Arch. 6, Kule Yapısı, Karabük'ten görünüş.



Şekil 299: Kor. Arch. 6, Kule Yapısı, Karabük tarım arazileri bakış.



Şekil 300: Kor. Arch. 6, Kule Yapısı yönünden Karabük, nehir ve tarım arazileri.



Şekil 301: Kor. Arch. 6, Kule Yapısı.



Şekil 302: Kor. Arch. 6, Kule Yapısı.

Kor. Arch. 7

Ölçüler: Yapı kalıntısı; Uzunluk 11.50 m. Genişlik 9.00 m.

Konum: Zirvede büyük sarnıç kuyusunun yaklaşık 130 metre güneyinde yer alır.

Tanım: Yapı kalıntısı. Temel ve alt duvarları kalmış yapı, açık arazide olup hava çekimlerinde görülebilmektedir. Dörtgen mekanın kuzey doğusunda üstte granit benzeri dikdörtgen blok taşlar kullanımış, diğer kısımlarında ise açık renkli ve hafif özkütleli yerel bir taş malzeme olmuştur. Kuzeydoğudaki blok taşların alt kısmı da yerel taşlardan ve içi harçlı molozlu dolguyla şekillendirilmiş temel üzerindedir. Bu kısım definecilerce kazılmış olmalıdır. Aynı duvarın güney doğu kısmında ise sonradan eklenmiş yapı görülmektedir. Kuzey bölümde harç ve sıva görülürken güneyde taşların bir kısmı üst üste dizilerek basitçe düzenlemeler yapıldığı anlaşılmaktadır.



Şekil 303: Kor. Arch. 7, Yapı kalıntısı.



Şekil 304: Kor. Arch. 7, Yapı kalıntısı.



Şekil 305: Kor. Arch. 7, Yapı kalıntısı.

Kor. Arch. 8

Ölçüler: Sarnıç kuyusu; Genişlik (Çap) 1.00 m, Derinlik 1.50 m. (İçi moloz dolgulu, ölçülen kısım).

Konum: Zirvede, büyük sarnıç kuyusunun güneyinde yer alır.

Tanım: Sarnıç kuyusu. Yapı ağaçlık arazidedir. Tepedeki büyük örneği gibi ağız kısmı açık kuyu şeklindedir. Kesme taştan ağız bölümü kısmen korunmuştur. İçi moloz dolgu ile kaplanmıştır. Su geçirmez sıvası belirgindir. İçinde görülen pet şişe ve yiyecek kalıntıları ve diğer atıklar, yakın zamanlarda burada konaklandığının ve tahrip edildiğinin göstergesidir.



Şekil 306: Kor. Arch. 8, Sarnıç kuyusu.

Kor. Arch. 9

Ölçüler: Sarnıç; Genişlik (Çap) 50 cm,

Konum: Zirvede, büyük sarnıç kuyusunun güneyinde yer alır.

Tanım: Sarnıç yapısı ağaçlık arazidedir. Ağız kısmı kemer şeklinde olup, diğer sarnıçlar gibi dik olarak yukrı bakmaz. Hafif bir açı ile meyil verilmiş ağız kısmı yağmur sularını toplama amacıyla yapılmış gibidir. Önünden altın doğru devam eden sıvalı yatağı belli olmaktadır. Taş işçiliği kalitelidir. Bölgede görülen şişe, armut veya torba formlu sarnıç adları ile anılan tipe benzemektedir. Dar ağız kısmı gene ince bir boğazdan, altta oval ve geniş bir hazneye açılır.



Şekil 307: Kor. Arch. 9, Sarnıç.

Kor. Arch. 10

Ölçüler: Sarnıç; Genişlik (Çap) 70 cm,

Konum: Zirvede, büyük sarnıç kuyusunun güney batısında yer alır.

Tanım: Sarnıç yapısı ağaçlık arazidedir. Ağız kısmı tamamen molozla kaplı olup belirgin değildir. Ağızdan aşağı devam eden dar boşlukta su geçirmez sarnıç sıvası görülmektedir.



Şekil 308: Kor. Arch. 10, Sarnıç.

Kor. Arch. 11 (Diğer Kalıntılar)

Tanım: Zirvede yaklaşık 30 ile 40 metre ene sahip düzlükte yer alan diğer yapıları büyük sarnıç kuyusunun kuzey ve güneyine konumlayarak baktığımızda yapıların güneyde kaldığını görürüz. Kuyunun kuzeyinde, doğu yamaca yakın iki temel ile batıda kaliteli bir duvar kalıntısından ve batı yamacına bakan savunma için yapılmış olabilecek düzensiz duvar sırasından başka yapı kalıntısı izi kalmamıştır. Kuyunun güneyine doğru gidildikçe bitişik şekilde inşa edilmiş mekanlara ait temel ve duvar izleri yoğunlaşmaktadır. Bir kısmı yığma şeklinde gelişi güzel yapılmış mekanlar iken bir kısmı düzgün bloklarla inşa edilmiş olup bu mekanlar sonrasında değişikliğe uğratılmışlardır. Gene yakın zamana ait define kazı izleri de yapılar üzerinde görülmektedir. Yapılara ait parçalar kentin her tarafına dağılmış vaziyettedir. Tepedeki kalıntılara bakarak zirve üzerinde toplamda 20'den fazla mekan olduğunu tahmin etmekteyiz. Yerleşim, terk edilmeden veya edilmesinden sonra yağmaya uğramış, deprem fırtına gibi doğal afetlere maruz kalmış ve günümüz define arayıcılarının tahribatına uğramış olmalıdır. Gene de bu küçük kent kendi hakkında bazı bilgileri vermeye devam etmektedir.



Şekil 309: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Kuzey doğu.



Şekil 310: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Kuzey batı.



Şekil 311: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Güney.



Şekil 312: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Güney.



Şekil 313: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Güney.



Şekil 314: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Güney.



Şekil 315: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Güney.

Katalog IX

Kor. Inv. 12

Ölçüler: Aslan Ayağı; Uzunluk 61 cm, Genişlik 52 cm, Yükseklik 30 cm.

Taş silindir; Genişlik (çap) 40 cm.

Silme veya Süpürgelik, Uzunluk 10 cm, Genişlik 8 cm.

Konum: Kentin olduğu zirvede, büyük sarnıç kuyusunun güneyinde, harabelerin içinde rastlanılmıştır.

Tanım: Mimari parçalar arasında rastladığımız aslan ayağı tektir. Beyaz mermere benzeyen ancak daha hafif bir taştan işlenmiş olup, kaliteli işçiliğe sahiptir. Muhtemelen kentte yer alan bir heykel, onur kaidesi ya da bir mezar yapısının parçası olmalıdır.

Silindir taş blok tahrip olmuş ve kısmen toprak dolgu altındadır. Görülen oval kenarında merkezde 5 santimetrelik kare şeklinde geçme deliği göze çarpar. Aslan ayağı gibi plastik bir eserin parçası olabilir. Etrafta benzer bir parçaya rastlanılmamıştır.

Silme veya süpürgelik olabilecek mimari süsleme elemanına ait parça, mermere benzeyen hafif kütleli taştan yapılmştır. Bölgedeki beyaz ve hafif taştan üretilmiş silme parçası bir önemli bir yapıya ait süpürgelik ya da plastik bir esere ait süsleme elemanı olmalıdır.



Şekil 316: Kor. Inv. 12, Aslan ayağı.



Şekil 317: Kor. Inv. 12, Taş silindir.



Şekil 318: Kor. Inv. 12, Silme ya da süpürgelik parçası.

Kor. Inv. 13

Ölçüler: Keramik parçaları; 5 ile 40 cm arası değişik ölçülerde.

Konum: Kentin olduğu zirvede ve batı yamacı boyunca her yerde yoğun olarak gözlenmiştir.

Tanım: Keramik parçaları kentte en yoğun olan obje türüdür. Değişik ölçülerde kaplara ait parçalar kente ve aşağı yamacın her köşesine dağılmış vaziyettedir. Sade ve işçiliksiz paçalardan, 1-2 santim inceliğinde ve düz kazıma çizgilerle süslü kap parçalarına kadar farklı örnekler mevcuttur.

Bulduğumuz bir amphoraya ait olabilecek ağız kısmının dış çapı 16 cm olup tek kulbu sağlam kalmıştır. Taban tuğları 36-40 cm ile 27-30 cm ölçülerinde ve 6-7 cm kalınlığında dikdörtgen formda olup üzerlerinde birbirini çapraz kesen kazıma çizgiler yer alır. Çizgiler bazen düz bazen bazıları dalgalı formdadır. Hem düz hem oval kiremit parçalarına rastlanmıştır. Bir başka örnek te yünden iplik eğirmede kullanılan ağırşak veya dokuma tezgâhında iplerinin gergin durmasını ve birbirine karışmamasını sağlayan ağırlık olmalıdır.



Şekil 319: Kor. Inv. 13, Keramik parçaları.



Şekil 320: Kor. Inv. 13, Keramik parçaları.



Şekil 321: Kor. Inv. 13, Keramik parçaları.



Şekil 322: Kor. Inv. 13, Keramik parçaları.



Şekil 323: Kor. Inv. 13, Keramik parçaları.



Şekil 324: Kor. Inv. 13, Keramik parçaları



Şekil 325: Kor. Inv. 13, Ağırşak veya dokuma tezgah ağırlığı.

Kor. Inv. 14 (Metal Parçaları)

Ölçüler: Metal Çiviler; 4 ile 9 cm arası ölçülerde.

Konum: Kentin olduğu zirvede üzerinde parçalar arasında bulunmuştur.

Tanım: Kente ait metal objeler 3 adet çividir. En küçükleri yaklaşık 4 santimlik ince bir çividir. Hemen yanında bulduğumuz diğer örnek 9 santim uzunluğundadır ve daha kalındır. Farklı bir bölgede elimize geçen son örnek en büyükleri olup uzunluğu 13 santim civarındadır.



Şekil 326: Kor. Inv. 14, Metal çivi.



Şekil 327: Kor. Inv. 14, Metal çiviler.

Kor. Inv. 15 (Diğer Parçalar)

Konum: Kentin olduğu zirvede üzerinde parçalar arasında bulunmuştur.

Tanım: Yerleşimde bulduğumuz tek parça cam ile gene tek parça sıva üzeri boyanmış duvar parçasıdır. Her ikisi de yeşil renktedir. Boyalı duvar parçası, muhtemelen mekanlardan birinin iç kısmına aittir.



Şekil 328: Kor. Inv. 15, Cam parçası.



Şekil 329: Kor. Inv. 15, Sıva parçası.

BAĞIMSIZ YAPI

Katalog X



Şekil 330: Bağımsız Yapı Kalıntısı.



Şekil 331: Bağımsız Yapı Kalıntısı, dikdötgen planlı yapının kısa kenarı.



Şekil 332: Bağımsız Yapı Kalıntısı, işlenmiş taş parçalar.



Şekil 333: Bağımsız Yapı Kalıntısı, işlenmiş taş parçalar.

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Antalya Harita. cografyaharita.com/haritalarim/2a_antalya_ili_fiziki_haritasi2.png
Şekil 2: Lykia Harita. www.ag.geschichte.uni-muenchen.de/bilder/archiv/lykien_gro__.jpg
Şekil 3: Kentler, Vaziyet Planı. Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.
Şekil 4: Idebessos Plan, TAM II 300.
Şekil 5: Idebessos Kent Planı, C. Bayburtluoğlu 2004, 148.
Şekil 6: Idebessos Kent Planı, G. Lang 2003, 464.
Şekil 7: Idebessos Kent Planı, N. Çevik 2009, 165.
Şekil 8: Idebessos Kent Planı, Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.
Şekil 9: Idebessos Coğrafi Konum, Ant. KTVKBK 08.11.2007 tarih 1964 sayılı karar eki.
Şekil 10: Akalissos Kent Planı, Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.
Şekil 11: Akalissos Coğrafi Konum, Ant. KTVKBK 11.05.2010 tarih 4089 sayılı karar eki.
Şekil 12: Kormos, Kent Planı, Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.
Şekil 13: Kormos, Kent Planı Ayrıntı, Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.
Şekil 14: Kormos Coğrafi Konum, Ant. KTVKBK 11.05.2010 tarih 4089 sayılı karar eki.
Şekil 15: Bağımsız Yapı Kalıntısı, konum, Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.
Şekil 16: Idebessos Hava Fotoğrafı.
Şekil 17: Idebessos, yakın görünüm Hava Fotoğrafı.
Şekil 18: Bey Dağı eteklerinde Idebessos Hava Fotoğrafı.
Şekil 19: Idebessos Hava Fotoğrafı.
Şekil 20: Akalissos Hava Fotoğrafı.
Şekil 21: Akalissos Hava Fotoğrafı.
Şekil 22: Kormos Hava Fotoğrafı.
Şekil 23: Kormos Hava Fotoğrafı.
Şekil 24: Kormos Hava Fotoğrafı.
Şekil 25: Kormos Hava Fotoğrafı.
Şekil 26: Idebessos'u ayıran yol.
Şekil 27: Akalissos Akropol.
Şekil 28: Kormos, Tepe Güney Uç, Karabükten görünüm.
Şekil 29: Kormos, Tepeden Karabük görünüm.
Şekil 30: Ideb. Nec. 1 Kapak.
Şekil 31: Ideb. Nec. 2 Tekne.
Şekil 32: Ideb. Nec. 3 Khamasorion.
Şekil 33: Ideb. Nec. 4 Tekne ve kapak.
Şekil 34: Ideb. Nec. 4 Tekne ve kapak.
Şekil 35: Ideb. Nec. 5 Tekne ve kapak.
Şekil 36: Ideb. Nec. 5 Yazıt.
Şekil 37: Ideb. Nec. 5 Kapak.
Şekil 38: Ideb. Nec. 6 Tekne.
Şekil 39: Ideb. Nec. 7 Tekne ve kapak.

Şekil 40: Ideb. Nec. 8 Tekne ve kapak.
Şekil 41: Ideb. Nec. 8 Tekne ve kapak.
Şekil 42: Ideb. Nec. 9 Tekne ve kapak.
Şekil 43: Ideb. Nec. 9 Tekne ve kapak.
Şekil 44: Ideb. Nec. 9 Yazıt.
Şekil 45: Ideb. Nec. 10 Tekne ve kapak.
Şekil 46: Ideb. Nec. 10 Tekne ve kapak.
Şekil 47: Ideb. Nec. 10 olması muhtemel tekne ve kapak. Krickl 2005, 149.
Şekil 48: Ideb. Nec. 11 Tekne ve kapak.
Şekil 49: Ideb. Nec. 11 Yazıt, TAM II 869.
Şekil 50: Ideb. Nec. 11 Tekne ve kapak.
Şekil 51: Ideb. Nec. 12 Kapak.
Şekil 52: Ideb. Nec. 13 Tekne ve kapak.
Şekil 53: Ideb. Nec. 13 Yazıt.
Şekil 54: Ideb. Nec. 14 Tekne ve kapak.
Şekil 55: Ideb. Nec. 15 Podyum ve kapak.
Şekil 56: Ideb. Nec. 15 Podyum ve kapak.
Şekil 57: Ideb. Nec. 16 Yazıt, TAM II 874.
Şekil 58: Ideb. Nec. 16 Tekne ve kapak.
Şekil 59: Ideb. Nec. 17 Tekne.
Şekil 60: Ideb. Nec. 18, 19, 20, 21 Tekne ve kapak.
Şekil 61: Ideb. Nec. 22 Tekne ve kapak.
Şekil 62: Ideb. Nec. 22 Yazıt.
Şekil 63: Ideb. Nec. 22 Tekne ve kapak.
Şekil 64: Ideb. Nec. 23, 24 Kapak.
Şekil 65: Ideb. Nec. 25 Tekne.
Şekil 66: Ideb. Nec. 25 Yazıt.
Şekil 67: Ideb. Nec. 25 Tekne.
Şekil 68: Ideb. Nec. 26 Tekne.
Şekil 69: Ideb. Nec. 26 Tekne.
Şekil 70: Ideb. Nec. 26 Yazıt.
Şekil 71: Ideb. Nec. 27 Kapak.
Şekil 72: Ideb. Nec. 28 Tekne ve kapak.
Şekil 73: Ideb. Nec. 28 Tekne ve kapak.
Şekil 74: Ideb. Nec. 28 Yazıt, TAM II 838.
Şekil 75: Ideb. Nec. 28 Yazıt, TAM II 838.
Şekil 76: Ideb. Nec. 28 Yazıt, TAM II 838.
Şekil 77: Ideb. Nec. 28 plan, Çevik et alii 2009, 172.
Şekil 78: Ideb. Nec. 28 fotoğraf. Krickl 2005, 149.
Şekil 79: Ideb. Nec. 29 Tekne ve kapak.
Şekil 80: Ideb. Nec. 29 Tekne ve kapak.
Şekil 81: Ideb. Nec. 29 Yazıt.
Şekil 82: Ideb. Nec. 30 Kapak.
Şekil 83: Ideb. Nec. 30 Tekne.
Şekil 84: Ideb. Nec. 30 Yazıt.
Şekil 85: Ideb. Nec. 31 Tekne ve kapak.
Şekil 86: Ideb. Nec. 32 Tekne.

Şekil 87: Ideb. Nec. 32 Tekne.
Şekil 88: Ideb. Nec. 32 Kapak.
Şekil 89: Ideb. Nec. 33 Kapak.
Şekil 90: Ideb. Nec. 33 Kapak.
Şekil 91: Ideb. Nec. 33 Yazıt.
Şekil 92: Ideb. Nec. 33 Tekne.
Şekil 93: Ideb. Nec. 34 Tekne.
Şekil 94: Ideb. Nec. 34 Yazıt, TAM II 845.
Şekil 95: Ideb. Nec. 35 Lahit parçaları.
Şekil 96: Ideb. Nec. 35 Lahit parçaları.
Şekil 97: Ideb. Nec. 35 Lahit parçaları.
Şekil 98: Ideb. Nec. 36 Tekne ve kapak.
Şekil 99: Ideb. Nec. 36 Yazıt.
Şekil 100: Ideb. Nec. 37 Tekne ve kapak.
Şekil 101: Ideb. Nec. 36 Yazıt.
Şekil 102: Ideb. Nec. 38, 39 Tekne ve kapak.
Şekil 103: Ideb. Nec. 38 Tekne ve kapak.
Şekil 104: Ideb. Nec. 38 Yazıt, TAM II 839.
Şekil 105: Ideb. Nec. 39 Tekne.
Şekil 106: Ideb. Nec. 38 Tekne ve kapak.
Şekil 107: Ideb. Nec. 38 Fotoğraf. Stark 1977, 137.
Şekil 108: Ideb. Nec. 38 Fotoğraf. Krickl 2005, 148.
Şekil 109: Ideb. Nec. 38 plan, Çevik et alii 2009, 172.
Şekil 110: Ideb. Nec. 40 Tekne.
Şekil 111: Ideb. Nec. 41 Kapak.
Şekil 112: Ideb. Nec. 42, 43, 44, 45 Tekne ve kapaklar.
Şekil 113: Ideb. Nec. 43, 44, 45 Kapaklar.
Şekil 114: Ideb. Nec. 43, 44, 45 Kapaklar.
Şekil 115: Ideb. Nec. 42, 43, 44, 45 Tekne ve kapaklar.
Şekil 116: Ideb. Nec. 46 Tekne ve kapak.
Şekil 117: Ideb. Nec. 46 Tekne.
Şekil 118: Ideb. Nec. 47 Tekneler ve eksedralı podyum.
Şekil 119: Ideb. Nec. 47 fotoğraf. Krickl 2005, 297.
Şekil 120: Ideb. Nec. 48 Tekne ve kapak.
Şekil 121: Ideb. Nec. 49 Tekne ve kapaklar.
Şekil 122: Ideb. Nec. 49 Tekneler ve kapaklar.
Şekil 123: Ideb. Nec. 49 Yazıt.
Şekil 124: Ideb. Nec. 49 plan, Çevik et alii 2009, 171.
Şekil 125: Ideb. Nec. 49 fotoğraf. Krickl 2005, 161.
Şekil 126: Ideb. Nec. 50 Tekne ve kapak.
Şekil 127: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı.
Şekil 128: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı.
Şekil 129: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı.
Şekil 130: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı define kazısı.
Şekil 131: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı diş frizi ve giriş ayrıntı.
Şekil 132: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı içi.
Şekil 133: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı ölü koyma yeri.

Şekil 134: Ideb. Nec. 51 Kaya Mezarı kapak yuvası.
Şekil 135: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı hava fotoğrafı.
Şekil 136: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı.
Şekil 137: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı.
Şekil 138: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı, su kemeri yerine taşıyıcı duvar.
Şekil 139: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı, kemer yerine taşıyıcı duvar.
Şekil 140: Ideb. Arch. 52 Su Kanalı, Kült alanına giden.
Şekil 141: Ideb. Arch. 53 Su Kanalı ve Kült Alanı üst kısım.
Şekil 142: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı hava fotoğrafı.
Şekil 143: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı suyun aktığı üst kısım.
Şekil 144: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı suyun aktığı üst kısım.
Şekil 145: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı doğudan bakış.
Şekil 146: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı kazıma, oluklar ve niş.
Şekil 147: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı, suyun aktığı kısım ve niş.
Şekil 148: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı, sıvı akıtmak için açılmış oluklar.
Şekil 149: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı, kazıma oluklar detay.
Şekil 150: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı niş detay
Şekil 151: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı niş detay.
Şekil 152: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı suyun güneye aktığı üst kısım.
Şekil 153: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı suyun güneye aktığı üst kısım.
Şekil 154: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı teraslanmış üst kısım.
Şekil 155: Ideb. Arch. 53 Kült Alanı taş kesilmiş üst kısım.
Şekil 156: Olba, Kaya üzeri oluk, Akçay 2008 s.180
Şekil 157: Olba, Kaya üzeri niş, Akçay 2008 s.182.
Şekil 158: Ideb. Arch. 54 Kuzey Kilise plan, Çevik et alii 2009, 169.
Şekil 159: Ideb. Arch. 54 Kuzey Kilise.
Şekil 160: Ideb. Arch. 54 Kuzey Kilise.
Şekil 161: Ideb. Arch. 55 Hamam plan, Farrington 1995, 151.
Şekil 162: Ideb. Arch. 55 Hamam ve Gymnasium plan, Çevik et alii 2009, 169.
Şekil 163: Ideb. Arch. 55 Hamam ve gymnasium.
Şekil 164: Ideb. Arch. 55 Hamam ve gymnasium.
Şekil 165: Ideb. Arch. 55 Hamam.
Şekil 166: Ideb. Arch. 55 Hamam.
Şekil 167: Ideb. Arch. 55 Hamam güney duvarı.
Şekil 168: Ideb. Arch. 55 Hamam.
Şekil 169: Ideb. Arch. 55 Hamam, geçiş bölümü.
Şekil 170: Ideb. Arch. 56 Tiyatro, hava fotoğrafı.
Şekil 171: Ideb. Arch. 56 Tiyatro, cavea ve orchestra.
Şekil 172: Ideb. Arch. 56 Tiyatro, cavea.
Şekil 173: Ideb. Arch. 56 Tiyatro, cavea ve akropol duvarı.
Şekil 174: Ideb. Arch. 56 Tiyatro, Krickl 2005, 297.
Şekil 175: Ideb. Arch. 57 Akropol kuzeybatı sur duvarı ve tiyatro.
Şekil 176: Ideb. Arch. 57 Sur Duvarı, yıkılmış batı sur duvarı
Şekil 177: Ideb. Arch. 58 Heroon.
Şekil 178: Ideb. Arch. 58 Heroon, kuzeyden görünüş.
Şekil 179: Ideb. Arch. 58 Heroon, içerden giriş kısma bakış.
Şekil 180: Ideb. Arch. 58 Heroon, duvar.

Şekil 181: Ideb. Arch. 58 Heroon, doğudan görünüş.
Şekil 182: Ideb. Arch. 58 Heroon, kazılmış horasan harçlı kısım.
Şekil 183: Ideb. Arch. 58 Heroon, kazılmış horasan harçlı kısım.
Şekil 184: Ideb. Arch. 58 Heroon, batıdan kazılmış kısım.
Şekil 185: Ideb. Arch. 59 Akropolis, kilise girişi izleri.
Şekil 186: Ideb. Arch. 59 Akropolis, kilise kapı pervazları.
Şekil 187: Ideb. Arch. 59 Akropolis.
Şekil 188: Ideb. Arch. 59 Akropolis.
Şekil 189a, 189b: Ideb. Fig. 67 Men Figürü, Delemen 1996, 209.
Şekil 190a, 190b: Ideb. Fig. 68 Kakasbos-Herakles Figürü, Delemen 1996, 210.
Şekil 191: Ideb. Fig. 69 Kakasbos-Herakles Figürü, Delemen 1996, 211.
Şekil 192: Ideb. Fig. 70 Kakasbos-Herakles Figürü, Delemen 1996, 211.
Şekil 193a, 193b: Ideb. Fig. 71 Atlı Figürü, Delemen 1996, 212.
Şekil 194: Ideb. Fig. 73 At Figürü, Delemen 1996, 212.
Şekil 195: Ideb. Fig. 74 At Figürü, Delemen 1996, 212.
Şekil 196a, 196b: Ideb. Fig. 75 Kaide, Delemen 1996, 210.
Şekil 197: Ideb. Inv. 76 Keramik Parçaları.
Şekil 198: Ideb. Inv. 76 Keramik Parçaları.
Şekil 199: Aka. Nec. 1 Tekne.
Şekil 200: Aka. Nec. 1 Tekne.
Şekil 201: Aka. Nec. 2 Kapak.
Şekil 202: Aka. Nec. 3 Kapak.
Şekil 203: Aka. Nec. 4 Kapak.
Şekil 204: Aka. Nec. 5 Tekne.
Şekil 205: Aka. Nec. 6 Tekne.
Şekil 206: Aka. Nec. 6 Tekne.
Şekil 207: Aka. Nec. 7 Tekne ve kapak.
Şekil 208: Aka. Nec. 7 Tekne, Tabula Ansata.
Şekil 209: Aka. Nec. 7 Tekne, Podyum.
Şekil 210: Aka. Nec. 8 Tekne.
Şekil 211: Aka. Nec. 8 Tekne.
Şekil 212: Aka. Nec. 8 Tekne.
Şekil 213: Aka. Nec. 9 Tekne ve Kapak.
Şekil 214: Aka. Nec. 9 Tekne ve Kapak.
Şekil 215: Aka. Nec. 9 Tekne ve Kapak.
Şekil 216: Aka. Nec. 10 Tekne ve Kapak.
Şekil 217: Aka. Nec. 11 Tekne ve Kapak.
Şekil 218: Aka. Nec. 12 Tekne.
Şekil 219: Aka. Nec. 13 Tekne ve Kapak.
Şekil 220: Aka. Nec. 13 Kapak.
Şekil 221: Aka. Nec. 14 Tekne.
Şekil 222: Aka. Nec. 14 Tekne, tabula ansata.
Şekil 223: Aka. Nec. 14 Tekne, Yazıt.
Şekil 224: Aka. Nec. 15,16 Tekne ve Kapaklar.
Şekil 225: Aka. Nec. 15,16 Tekne ve Kapaklar.
Şekil 226: Aka. Nec. 15,16 Tekne ve Kapaklar.
Şekil 227: Aka. Nec. 17 Tekne.

Şekil 228: Aka. Nec. 17 Tekne ve podyum.
Şekil 229: Aka. Nec. 17 Tekne ve podyum.
Şekil 230: Aka. Nec. 18 Tekne.
Şekil 231: Aka. Nec. 18 Tekne.
Şekil 232: Aka. Nec. 19 Tekne.
Şekil 233: Aka. Nec. 20 Tekne ve Kapak.
Şekil 234: Aka. Nec. 20 Tekne ve Kapak.
Şekil 235: Aka. Nec. 20 Yazıt.
Şekil 236: Aka. Nec. 21 Kapak.
Şekil 237: Aka. Nec. 22, 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarları ve Mağaralar Görünüşleri, Y. Mimar H. Kübra GÜR DÜZGÜN.
Şekil 238: Aka. Nec. 22, 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarları ve Mağaralar, Hava Fotoğrafı.
Şekil 239: Aka. Nec. 22, 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarları ve Mağaralar, Hava Fotoğrafı.
Şekil 240: Aka. Nec. 22, 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarları ve Mağaralar, Hava Fotoğrafı.
Şekil 241: Aka. Nec. 22, 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarları ve Mağaralar, batıdan nişli giriş.
Şekil 242: Aka. Nec. 22 Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.
Şekil 243: Aka. Nec. 23, 24, 25, 26. 27 Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.
Şekil 244: Aka. Nec. 23, 24, 25, 26, 27 Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.
Şekil 245: Aka. Nec. 23, 24 Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.
Şekil 246: Aka. Nec. 25, 26 Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.
Şekil 247: Aka. Nec. 27, Kaya Mezarı, Hava Fotoğrafı.
Şekil 248: Aka. Arch. 28, Duvar kalıntısı.
Şekil 249: Aka. Arch. 29, Yapı parçaları.
Şekil 250: Aka. Arch. 29, Yapı parçaları.
Şekil 251: Aka. Arch. 29, Yapı parçaları.
Şekil 252: Aka. Arch. 30, Blok parçası.
Şekil 253: Aka. Arch. 30, Blok parçası.
Şekil 254: Aka. Arch. 30, Taş blok.
Şekil 255: Aka. Arch. 31, Blok parçası.
Şekil 256: Aka. Arch. 31, Define kazısı.
Şekil 257: Aka. Arch. 32, Duvar kalıntısı.
Şekil 258: Aka. Arch. 32, Duvar kalıntısı.
Şekil 259: Aka. Arch. 33, Yapı blokları.
Şekil 260: Aka. Arch. 34, Sarnıç yapısı.
Şekil 261: Aka. Arch. 34, Sarnıç yapısı.
Şekil 262: Aka. Arch. 35, Yapı kalıntısı.
Şekil 263: Aka. Arch. 35, Yapı kalıntısı.
Şekil 264: Aka. Arch. 36, Duvar kalıntısı.
Şekil 265: Aka. Arch. 36, Duvar kalıntısı.
Şekil 266: Aka. Arch. 37, Basamak kalıntısı.
Şekil 267: Aka. Arch. 37, Basamak kalıntısı.
Şekil 268: Aka. Coin 40, Gordianus III Sikke, Aulock 1971
Şekil 269: Aka. Coin 41, Gordianus III Sikke, Aulock 1971

Şekil 270: Aka. Coin 42, Gordianus III Sikke, Aulock 1971
Şekil 271: Aka. Coin 43, Gordianus III Sikke, Aulock 1971
Şekil 272: Aka. Coin 44, Gordianus III Sikke, Aulock 1971
Şekil 273: Aka. Coin 45, Gordianus III Sikke, Aulock 1971
Şekil 274: Aka. Coin 46, Tranquillina Sikke, Aulock 1971
Şekil 275: Aka. Inv. 47, Taş silindir.
Şekil 276: Aka. Inv. 47, Taş silindir.
Şekil 277: Aka. Inv. 48, İşlenmiş taş parçası.
Şekil 278: Aka. Inv. 49, İşlik.
Şekil 279: Aka. Inv. 49, İşlik.
Şekil 280: Aka. Inv. 50, Keramik parçaları.
Şekil 281: Aka. Inv. 50, Keramik parçaları.
Şekil 282: Aka. Inv. 50, Keramik parçaları.
Şekil 283: Aka. Inv. 50, Keramik parçaları.
Şekil 284: Aka. Inv. 50, Keramik parçaları.
Şekil 285: Kor. Nec. 1, Mezar steli.
Şekil 286: Kor. Arch. 2, III. sıra duvar kalıntısı
Şekil 287: Kor. Arch. 2, II. sıra duvar kalıntısı.
Şekil 288: Kor. Arch. 2, I. sıra duvar kalıntısı.
Şekil 289: Kor. Arch. 2, I. sıra duvar kalıntısı.
Şekil 290: Kor. Arch. 3, Sarniç kalıntısı.
Şekil 291: Kor. Arch. 4, Yapı kalıntısı.
Şekil 292: Kor. Arch. 4, Yapı kalıntısı.
Şekil 293: Kor. Arch. 4, Yapı kalıntısı.
Şekil 294: Kor. Arch. 4, Yapı kalıntısı.
Şekil 295: Kor. Arch. 5, Büyük Sarnıç Kuyusu.
Şekil 296: Kor. Arch. 5, Büyük Sarnıç Kuyusu.
Şekil 298: Kor. Arch. 6, Kule Yapısı, Karabük'ten görünüş.
Şekil 299: Kor. Arch. 6, Kule Yapısı, Karabük tarım arazileri bakış.
Şekil 300: Kor. Arch. 6, Kule Yapısı yönünden Karabük, nehir ve tarım arazileri.
Şekil 301: Kor. Arch. 6, Kule Yapısı.
Şekil 302: Kor. Arch. 6, Kule Yapısı.
Şekil 303: Kor. Arch. 7, Yapı kalıntısı.
Şekil 304: Kor. Arch. 7, Yapı kalıntısı.
Şekil 305: Kor. Arch. 7, Yapı kalıntısı.
Şekil 306: Kor. Arch. 8, Sarnıç kuyusu.
Şekil 307: Kor. Arch. 9, Sarnıç.
Şekil 308: Kor. Arch. 10, Sarnıç.
Şekil 309: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Kuzey doğu.
Şekil 310: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Kuzey batı.
Şekil 311: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Güney.
Şekil 312: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Güney.
Şekil 313: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Güney.
Şekil 314: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Güney.
Şekil 315: Kor. Arch. 11, Diğer kalıntılar, Güney.
Şekil 316: Kor. Inv. 15, Aslan ayağı.
Şekil 317: Kor. Inv. 15, Taş silindir.

Şekil 318: Kor. Inv. 15, Silme ya da süpürgelik parçası.
Şekil 319: Kor. Inv. 16, Keramik parçaları.
Şekil 320: Kor. Inv. 16, Keramik parçaları.
Şekil 321: Kor. Inv. 16, Keramik parçaları.
Şekil 322: Kor. Inv. 16, Keramik parçaları.
Şekil 323: Kor. Inv. 16, Keramik parçaları.
Şekil 324: Kor. Inv. 16, Keramik parçaları
Şekil 325: Kor. Inv. 16, Ağırşak veya dokuma tezgah ağırlığı.
Şekil 326: Kor. Inv. 17, Metal çivi.
Şekil 327: Kor. Inv. 17, Metal çiviler.
Şekil 328: Kor. Inv. 18, Cam parçası.
Şekil 329: Kor. Inv. 18, Sıva parçası.
Şekil 330: Bağımsız Yapı Kalıntısı.
Şekil 331: Bağımsız Yapı Kalıntısı, dikdötgen planlı yapının kısa kenarı.
Şekil 332: Bağımsız Yapı Kalıntısı, işlenmiş taş parçalar.
Şekil 333: Bağımsız Yapı Kalıntısı, işlenmiş taş parçalar.